

**Raahen kaupungin
Aikusten perusopetuksen
opetussuunnitelma
(OPH2022) (OPH-11280-2017)**

Nimi	Raahen kaupungin Aikusten perusopetuksen opetussuunnitelma (OPH2022) (OPH-11280-2017)
Kunta	Raahe
Hyväksymispäivämäärä	4.10.2022
Pdf luotu	3.6.2025

SISÄLTÖ

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta.	1
1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.	1
1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet.	2
1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.	3
1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut.	4
2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat.	6
2.1. Aikuisten perusopetuksen kohderyhmät.	6
2.2. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.	7
2.3. Koulutuksen laajuus ja rakenne.	7
2.4. Arvoperusta.	9
2.5. Oppimiskäsitys.	11
2.6. Paikallisesti päätettävät asiat.	12
3. Aikuisten perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.	13
3.1. Aikuisten perusopetuksen tehtävä.	13
3.2. Opetuksen valtakunnalliset tavoitteet.	13
3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen.	14
3.3.1. Laaja-alaiset osaamiset.	15
3.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	19
4. Oppimaan oppimisen ja yhteiskuntaan integroitumisen toimintakulttuuri. .	20
4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.	20
4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.	20
4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat.	23
4.3.1. Oppimisympäristöt.	23
4.3.2. Työtavat.	24
4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.	25
4.5. Paikallisesti päätettävät asiat.	27
5. Ohjaus, oppimisen ja opiskelun tuki, opiskeluhoolto ja kurinpidollisten keinojen käyttö.	28
5.1. Ohjaus.	28
5.2. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.	29
5.3. Oppimisen ja opiskelun tuki.	31
5.4. Opiskeluhoolto.	33
5.5. Kurinpidollisten keinojen käyttö.	35
5.6. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma.	36

6. Yhteistyö ja opetuksen järjestämistapoja.	38
6.1. Yhteistyö.	38
6.2. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.	39
6.3. Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus.	39
6.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	40
7. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi aikuisten perusopetuksessa.	42
7.1. Arvioinnin tehtävät.	42
7.1.1. Formatiivinen arviointi.	42
7.1.2. Summatiivinen arviointi.	43
7.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.	43
7.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi.	44
7.4. Työskentelyn arviointi.	45
7.5. Opinnoissa eteneminen.	45
7.6. Muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.	45
7.7. Osaamisen osoittaminen erityisessä tutkinnossa.	46
7.8. Arviointi ja todistukset aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa.	46
7.9. Arviointi ja todistukset aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa.	47
7.9.1. Kurssisuorituksen arviointi.	47
7.9.2. Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus.	47
7.9.3. Päättöarviointi ja päättöarvosanan muodostaminen.	48
7.9.4. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät.	48
7.10. Poissaolojen vaikutukset arviointiin.	50
7.11. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.	50
7.12. Paikallisesti päätettävät asiat.	51
7.13. Oppimisen ja osaamisen arvionti Raahen aikuisten perusopetuksessa.	51
8. Aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheen opetus.	52
8.1. Oppiaineet lukutaitovaiheessa.	52
8.1.1. Äidinkieli ja kirjallisuus.	53
8.1.2. Matematiikka.	71
8.1.3. Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus.	76
8.1.4. Ympäristö- ja luonnontieto.	80
8.1.5. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot.	83
8.2. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet.	88
8.2.1. Matematiikka.	88
8.2.2. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä.	89

8.2.3. Tieto- ja viestintätekniikka.	89
8.2.4. Taito- ja taideaineet.	90
9. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus.	91
9.1. Oppiaineet alkuvaiheessa.	92
9.1.1. Äidinkieli ja kirjallisuus.	93
9.1.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus.	95
9.1.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	104
9.1.2. Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä.	119
9.1.3. Matematiikka.	125
9.1.4. Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus.	132
9.1.5. Ympäristö ja luonnontieto.	137
9.1.6. Terveystieto.	143
9.1.7. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot.	151
9.2. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet.	157
9.2.1. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä.	157
9.2.2. Englanti.	160
9.2.3. Matematiikka.	161
9.2.4. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot.	161
9.2.5. Tieto- ja viestintätekniikka.	163
9.2.6. Taide- ja taitoaineet.	163
9.2.7. Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit.	164
10. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus.	165
10.1. Raahan kaupungin aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetustarjonta.	167
10.2. Oppiaineet päättövaiheessa.	168
10.2.1. Äidinkieli ja kirjallisuus.	168
10.2.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus.	170
10.2.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	189
10.2.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä.	207
10.2.3. Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä.	216
10.2.4. Matematiikka.	231
10.2.5. Uskonto.	246
10.2.6. Elämänkatsomustieto.	251
10.2.7. Historia.	259
10.2.8. Yhteiskuntaoppi.	265
10.2.9. Fysiikka.	273
10.2.10. Kemia.	280
10.2.11. Biologia.	285

10.2.12. Maantieto.	293
10.2.13. Terveystieto.	300
10.2.14. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot.	309
10.3. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet.	315
10.3.1. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä.	315
10.3.2. Englanti.	320
10.3.3. Ruotsi.	320
10.3.4. Matematiikka.	321
10.3.5. Yhteiskuntaoppi.	321
10.3.6. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot.	322
10.3.7. Tieto- ja viestintätekniikka.	323
10.3.8. Taide- ja taitoaineet.	323
10.3.9. Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit.	324

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu kaikille niille, jotka suorittavat perusopetusta oppivelvollisuusiän jo päätyttyä. Aikuisten perusopetus sisältää kaksi vaihetta: alkuvaiheen ja päättövaiheen. Tarvittaessa alkuvaihe sisältää myös lukutaitovaiheen (tai osan siitä), mikäli opiskelijalla ei ole luku- ja kirjoitustaitoa tai taito on puutteellinen. Aikuisten perusopetuksen järjestäminen pohjautuu vahvasti opintojen henkilökohtaistamiseen sitä käsittelevässä luvussa kuvatun henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman avulla. Opiskelijan aiempi osaaminen luetaan hyväksi aikuisten perusopetuksessa.

Aikuisten perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on huolehtia koulutuksen tasa-arvosta ja laadusta sekä luoda hyvät edellytykset opiskelulle. Perusopetuksen ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (myöh. tuntijakoasetus), opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuva lukuvuosisuunnitelma.

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Opetussuunnitelman perusteet ovat Opetushallituksen antama kansallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma laaditaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä sekä edistää yhtenäistä aikuisten perusopetusta maan kaikissa aikuislukioissa, kansanopistoissa ja muissa aikuisten perusopetusta tarjoavissa oppilaitoksissa. Tämä perusteasiakirja kattaa aikuisten perusopetuksen kokonaisuudessaan alkuvaiheesta perusopetuksen päättövaiheeseen.

Aikuisten perusopetus on opetuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tehtäviä ja tavoitteita koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Aikuisten perusopetus on osa aikuiskoulutusjärjestelmää ja tämän vuoksi aikuisten perusopetuksessa käytetään käsitettä opiskelija oppilaan sijaan. Opiskelijalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, opintojen ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa aikuisten perusopetuksen ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä opetuksen kansallisten tavoitteiden ja sisältöjen että paikallisesti tärkeinä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmaisussa ja toteuttamisessa.

Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa ja oppilaitosten työtä.

Opetussuunnitelma liittyy aikuisten perusopetuksen kunnan muuhun toimintaan aikuisten perusopetuksessa olevien opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetussuunnitelman perusteet ohjaavat opetuksen järjestäjiä kehittämään oppilaitoksiaan kasvuyhteisöinä ja opiskelijoille mielekkäinä ja kannustavina oppimisympäristöinä niin, että

asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa mahdollisimman hyvin. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma liittyy oppilaitosten toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan saman kohderyhmän oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta sekä sen toteutumisen arvioinnista ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään opetuksen ja oppimisen arvioinnin, opiskelun ohjauksen, tuen ja opiskeluhoollon sekä yhteistyön ja erityisissä tilanteissa toteutettavan opetuksen järjestämisestä ja toteuttamisesta. Opetussuunnitelmassa täydennetään ja painotetaan paikallisesta näkökulmasta aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja. Opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman ottaen huomioon paikalliset olosuhteet, erityispiirteet ja mahdollisuudet, opiskelijoiden tarpeet sekä oppilaitoksen oman itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Paikallisen opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä, vahvistaa koulutuksellista jatkumoa ja luoda hyvä perusta toisen asteen koulutukseen siirtymiselle. Koska aikuisten perusopetusta järjestetään useimmiten aikuislukioissa ja kansanopistoissa, jotka järjestävät myös muuta koulutusta ja opetusta, opetussuunnitelman laadinnassa huolehditaan koko oppilaitoksen tavoitteiden ja käytäntöjen yhdenmukaisuudesta tai keskinäisestä yhteensopivuudesta. Sama periaate koskee mahdollista laajempaa opetuksen järjestäjäverkkoa.

Opetuksen järjestäjä voi hankkia lukutaitovaiheen opetusta kunnalta, kuntayhtymältä tai yksityiseltä perusopetuksen järjestäjältä sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä. Tällaisessa hankinnassa opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että hankittava opetus on opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta. Mikäli järjestäjä päättää hankkia tämän osuuden aikuisten perusopetuksesta toiselta järjestäjältä, järjestäjän tulee kuvata tämä hankintamenettely omassa opetussuunnitelmassaan sekä sisällyttää siihen lukutaitovaiheen opetussuunnitelma sellaisessa muodossa kuin se toisen järjestäjän toimesta tullaan toteuttamaan.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän oppilaitoksille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman oppilaitoksen yhteisiä ja/tai oppilaitoskohtaisia osioita. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia järjestäjärajat ylittävstä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman.

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman tulee luoda realistinen ja motivoiva koulutuspolun osa siihen osallistuville opiskelijoille. Erityistä huomiota kiinnitetään sellaisten opiskelijoiden opiskeluedellytyksiin, joiden osaamistaso on heikko, joiden peruskouluopinnot ovat huomattavan vajavaiset tai ne puuttuvat kokonaan. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman laadintatyössä osallistutaan paikallisen koulutustarjonnan kehittämiseen rakentamalla mielekästä koulutusjatkumoa sekä varmistamalla opiskelijoiden sujuva siirtyminen jatkokoulutukseen tai työelämään. Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa tehdään paikallisesti tai alueellisesti yhteistyötä muiden samojen opiskelijaryhmien kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Näitä ovat muut oppilaitokset, työ- ja elinkeinotoimistot, erilaiset koulutus- ja kulttuuripalveluiden tarjoajat sekä opiskeluhoollon ja alle 18-vuotiaita koskevan kodin ja koulun yhteistyön osalta hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimikunnat.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon opetuksen järjestäjän koulutusta koskevat muut suunnitelmat ja päätökset sekä mahdollinen opetuksen järjestäjän kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen ohjelma. Lisäksi otetaan huomioon yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma.

Opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaan perustuvan lukuvuosisuunnitelman. Opiskelijalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista perusopetusta. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen opiskelijoiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opetustoimen henkilöstön osallistumismahdollisuuksista sekä eri ryhmien välisestä moniammatillisesta yhteistyöstä opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa ja toimeenpanossa. Opiskelijoille tulee varata mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman laadintaan. Oppilaitoksen eri henkilöstöryhmien ja opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksista opetussuunnitelman valmisteluun huolehditaan riippumatta siitä, laaditaanko opetussuunnitelma oppilaitoskohtaisena, oppilaitosten yhteisenä vai alueellisena opetussuunnitelmana. Alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajat voivat tarvittaessa osallistua opetussuunnitelmatyöhön ja oppilaitoksen toiminnan suunnitteluun, erityisesti toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittämisessä.

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa mahdollisuuden suorittaa näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta rangaistuslaitoksessa, siitä tulee päättää opetussuunnitelmassa. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa tuntijakoasetuksen määräämistä tuntijaosta voidaan poiketa.

Raahen Aikuisten perusopetuksen ryhmässä noudatetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman toteutumisen arviointiin liittyviä yleisiä käytäntöjä. Pääpaino on itsearviointissa, joka toteutuu yhteistoimintapalaverissa opetusta järjestävien tahojen välillä. Yhteistoimintapalaveriin kutsutaan tarpeen mukaan asiantuntijoita perusopetuksesta, lukioista ja ammatillisesta koulutuksesta sekä muista yhteistyötahoista silloin, kun tavoitteena on mm. opintopolkujen toteutumiseen ja tehokkuuteen liittyvää arviointia. Lisäksi Kehittämö-työryhmä osallistuu opetuksen arviointiin.

Aikuisten perusopetukselle laaditaan vuosittain lukuvuosisuunnitelma Saloisten koulun lukuvuosisuunnitelman yhteyteen, jossa kuvataan opetuksen järjestämisen periaatteet, opetuksen yhteydessä järjestettävä muu toiminta, jaksot, työ- ja loma-ajat, koulutuksen järjestäjän yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien kanssa, itsenäisen opiskelun periaatteet, lukuvuoden keskeiset tavoitteet sekä muita opetuksen järjestämiseen liittyviä asioita.

Lukuvuosisuunnitelma ja opetussuunnitelman toteutumisesta arvioidaan Kehittämö-työryhmän toimesta. Lisäksi Raahen kaupungin strategiset tavoitteet ohjaavat itsearviointia.

1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän arvioimaan antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistumaan ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin keskeiseksi tarkoitukseksi laki määrittelee koulutuksen kehittämisen ja oppimisen edellytysten parantamisen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Valtaosa aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnista on opetuksen järjestäjän ja oppilaitosten itsearviointia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia. Siinä voidaan hyödyntää myös kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Myös perusopetuksen valtakunnalliset laatukriteerit tukevat

itsearviointia ja sen pohjalta tehtävää omaa kehittämistyötä. Opetuksen järjestäjä päättää laatukriteereiden käytöstä.

Valtakunnalliset muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät aina vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien itsearviointiin ja omaan kehittämistyöhön perustuen.

Opetussuunnitelmaa täydentäviä suunnitelmia ovat tasa-arvo-, ja yhdenvertaisuussuunnitelma ja kestävä kehityksen suunnitelma, opiskelijahuoltosuunnitelma, turvallisuussuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma sekä työhallinnon ohjeet ja määräykset.

Myös Raahen Opiston ja Raahen lukion opetussuunnitelmat täydentävät aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa, sillä opiskelijoiden on mahdollista osallistua näiden oppilaitosten kursseille.

Laki kotoutumisen edistämisestä tukee koulutuksen toteuttamisen tavoitteita ja päämääriä.

Raahessa Kehittämö-työryhmä vastaa aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman seurannasta, toteuttamisesta ja kehittämisen arvioinnista.

1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma ja sitä tarkentava lukuvuosisuunnitelma sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien päätösten delegoinnista oppilaitoksille ja oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Tässä määriteltyjen asioiden lisäksi opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa kuvattun kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen sekä seurantaan ja arviointiin liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- mitkä ovat opetuksen järjestämisen lähtökohtien ja paikallisen toimintaympäristön erityispiirteet ja miten ne otetaan huomioon opetussuunnitelman valmistelussa
- mikä on paikallisen opetussuunnitelman laatimistapa (oppilaitoskohtainen, oppilaitosten yhteinen, kuntakohtainen, seudullinen tai muu ratkaisu)
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan
- miten aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon saman oppilaitoksen muut opetussuunnitelmat
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja missä muodossa se julkaistaan
- miten henkilöstö ja opiskelijat osallistuvat opetussuunnitelman valmisteluun ja kehittämiseen
- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa
- miten huolehditaan opiskeluhoitoa sekä alle 18-vuotiaiden osalta kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuukien laatimisesta yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa
- miten kotoutumista edistävä yhteistyö rakennetaan osaksi opetussuunnitelmaa ja sen laadintaprosessia
- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan sekä miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- mikä on perusopetuksen alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen sekä päättövaiheen opetustarjonta*
- mikäli järjestäjä päättää hankkia lukutaitovaiheen opetusta toiselta aikuisten perusopetuksen tai ammatillisen koulutuksen järjestäjältä, järjestäjän tulee kuvata tämä hankintamenettely omassa opetussuunnitelmassaan sekä sisällyttää siihen lukutaitovaiheen opetussuunnitelma sellaisessa muodossa kuin se toisen järjestäjän toimesta tullaan toteuttamaan*
- pakollisina opetettavat oppiaineet, niiden oppimäärät sekä kurssien nimet ja koodit*
- valinnaisina tarjottavat oppiaineet, niiden oppimäärät sekä kurssien nimet ja koodit*
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma aikuisten perusopetuksessa*
- mitkä ovat ne opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat, joiden toteuttamiseen paikallisessa opetussuunnitelmassa sitoudutaan (esimerkiksi kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, tietostrategia, kulttuurikasvatussuunnitelma)*
- mitkä ovat muut paikallisesti tärkeät näkökohdat ja ratkaisut.*

Rangaistuslaitoksessa järjestettävän opetuksen osalta paikallista päätöksentekoa ohjaavat näkökohdat sisältyvät lukuun Yhteistyö ja opetuksen järjestämistapoja.

Opetussuunnitelmaan voidaan sisällyttää yhdenvertaisuuslain edellyttämä suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Suunnitelma voidaan laatia myös erillisenä.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös sisällyttää naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia myös erillisenä. Tasa-arvosuunnitelma laaditaan lähtökohtaisesti vuosittain, mutta sen voi tehdä myös kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi.

Opetussuunnitelman laadinta ja yhteistyö

Raahessa on päätetty aloittaa aikuisten perusopetus syyslukukaudella 2022. Tämä kuntakohtainen opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti syksyn 2022 aikana. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma otetaan käyttöön 3.10.2022. Opetussuunnitelma on laadittu suomenkielellä annettavaa opetusta varten. Suunnitelma julkaistaan ePerusteet -järjestelmässä.

Raahessa aikuisten perusopetusta järjestetään Aikuisten perusopetuksen ryhmässä Braincenterillä. Osa opinnoista voidaan suorittaa Raahe-Opistossa ja Raahen lukiossa sekä mahdollisissa muissa paikallisissa ja lähialueen oppilaitoksissa. Oppiainekohtaisten osuuksien osalta suunnitelma on yhtenäinen sekä Aikuisten perusopetuksen ryhmälle että muille aikuisten perusopetusta järjestäville tahoille, kuten Raahe-Opistolle ja Raahen lukiolle. Opetussuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet Aikuisten perusopetuksen ryhmän opettaja, aikuisten perusopetuksesta vastaava koulukuraattori sekä Kehittämö-työryhmä. Yhteisiin tapaamisiin ovat osallistuneet aikuisten perusopetuksen opettaja, opetus- ja kasvatustohtori, opetuksen vastuurehtori, opetussuunnitelmavastaava, Kehittämö-työryhmän edustus, Raahe-Opiston ja Raahen lukion rehtorit. Tapaamisissa sovittiin aikatauluista, rakenteesta ja yhteistyöstä oppilaitosten välillä. Opiskelijoille esitellään opetussisältöihin liittyviä asioita ja kysytään mielipiteitä opiskeluympäristöön liittyvistä asioista.

2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

2.1. Aikuisten perusopetuksen kohderyhmät

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu niille oppivelvollisuusiän ylittäneille, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla on tarve täydentää perusopetuksen tutkintoaan tai korottaa oppiaineiden arvosanoja. Kohderyhmässä on opiskelutaustaltaan ja valmiuksiltaan erityyppisiä opiskelijoita.

Aikuisten perusopetuksen kohderyhmiä ovat

- *perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleet nuoret, jotka eivät ole ehtineet saada perusopetuksen päättötodistusta valmiiksi oppivelvollisuusikäisinä tai joiden valmiudet ovat jääneet heikoiksi perusopetuksen aikana*
- *17-25 -vuotiaat maahanmuuttajataustaiset, jotka eivät voi osallistua oppivelvollisuusikäisille järjestettävään opetukseen ikänsä takia, mutta tarvitsevat perusopetuksen päättötodistusta ja opiskeluvaihtoehtoja jatkaakseen opintoja toisella asteella*
- *muut maahanmuuttajataustaiset aikuiset, jotka heikon peruskoulutuksensa takia tarvitsevat erityisesti perusopetuksen alkuvaiheen opetusta, kuten luku- ja kirjoitustaitoa sekä matemaattisia valmiuksia tai jotka tarvitsevat päättötodistusta päästäkseen jatko-opintoihin*
- *vangit, joilta puuttuu perusopetuksen päättötodistus tai joilla ei ole tarvittavia opiskeluvaihtoehtoja jatkaakseen opintoja toiselle asteelle*
- *aikuiset romanit, joilla on vain vähän peruskouluopintoja tai peruskoulun päättötodistus puuttuu*
- *muut aikuiset, jotka ovat keskeyttäneet peruskoulun oppivelvollisuusikäisinä*
- *aikuiset, jotka opiskelevat yhtä tai useampaa oppiainetta aineopiskelijana ja/tai haluavat korottaa perusopetuksen arvosanoja.*

Aikuisten perusopetuksen kohderyhmä sekä opiskelijaksi hakeminen Raahessa

Raahessa järjestettävä aikuisten perusopetus on suunnattu pääasiassa 17–25 -vuotiaille maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille, jotka eivät voi osallistua oppivelvollisuusikäisille järjestettävään opetukseen ikänsä takia, mutta tarvitsevat perusopetuksen päättötodistusta ja opiskeluvaihtoehtoja jatkaakseen opintoja toisella asteella. Lisäksi opetusta järjestetään muille maahanmuuttajataustaisille, jotka heikon peruskoulutuksensa takia tarvitsevat erityisesti perusopetuksen alkuvaiheen opetusta, kuten luku- ja kirjoitustaitoa sekä matemaattisia valmiuksia tai jotka tarvitsevat päättötodistusta päästäkseen jatko-opintoihin. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opinnoissa korostuu suomen kielen valmiuksien kehittäminen, opiskelijat saavat kaikissa oppiaineissa tarvitsemaansa kielellistä tukea.

Raahen aikuisten perusopetuksen ryhmään voivat myös hakea oppivelvollisuusiän ylittäneet nuoret, jotka ovat keskeyttäneet peruskoulun oppivelvollisuusikäisinä ja joilla on vain vähän peruskouluopintoja tai peruskoulun päättötodistus puuttuu. Opintojen kesto on suhteessa opiskelijan elämäntilanteeseen ja toimintakykyyn. Opiskelijat opiskelevat perusopetuksen päättövaiheen oppiaineiden oppimääriä täydentääkseen perusopetuksen oppimäärää puuttuvilta osin.

Aikuisten perusopetuksessa on myös mahdollista suorittaa jokin perusopetuksen oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa. Opetus on tarkoitettu oppivelvollisuusiän ylittäneille aikuisille, joilla on tarve perusopetuksen päättötodistuksen arvosanojen korottamiseen päästäkseen jatko-opintoihin. Opinnot suoritetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti.

Raahessa ei järjestetä aikuisten perusopetusta rangastuslaitoksessa.

Opetuksen maksuttomuus

Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat aikuisten perusopetuksen opiskelijalle maksuttomia. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa.

Opiskelijaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Näiltä opiskelijoilta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja, jos he ovat ylittäneet oppivelvollisuusiän.

Oppilaaksi hakeminen

Raahan perusopetukseen haetaan erillisellä verkkohakulomakkeella. Aikuisten perusopetuksen opettaja sekä opinto-ohjaaja käsittelevät hakemukset ja tekee esitykset oppilasvalinnoista. Opetus- ja kasvatusjohtaja hyväksyy oppilasvalinnat. Jos hakemuksia on paljon ja oppilasmäärää joudutaan rajaamaan, Opetuksen Kehittämö -työryhmä osallistuu hakemusten käsittelyyn.

2.2. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. Perusopetuslaissa säädetään, miltä osin perusopetuslakia tulee noudattaa aikuisten perusopetusta järjestettäessä ja mihin etuuksiin opiskelija on oikeutettu. Seuraavassa tekstissä käytetään sanaa "oppilas", jos teksti on suora lainaus lainsäädännöstä.

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opiskeluhuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki.

Yhdenvertaisuuden edistämistä ohjaa yhdenvertaisuuslaki ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä tasa-arvolaki.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset sekä henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset ja tekijänoikeussäännökset.

Perustuslakia ja perusopetuslakia täydentävät kansainväliset ihmisoikeussopimukset. YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulokinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten oikeuksien sopimus. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.

2.3. Koulutuksen laajuus ja rakenne

Aikuisten perusopetuksessa opiskelija voi

- suorittaa perusopetuksen oppimäärän*
- suorittaa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tai sen osia*
- suorittaa alkuvaiheeseen sisältyvän lukutaitovaiheen tai sen osia*
- suorittaa perusopetuksen oppiaineita tai niiden osia kursseina*

- korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja.

Aikuisten perusopetuksen lähtökohtana on näkemys siitä, että aikuisopiskelija rakentaa osaamistaan aikaisemmin oppimilleen tiedoille ja taidoille, elämäkokemukselleen ja mahdollisille rinnakkaisille opinnoille. Näin ollen opetustarjonnassa on hyvä olla valinnaisuutta ja vaihtoehtoja, jotka mahdollistavat opiskelun erilaisissa elämäntilanteissa.

Opiskelijan henkilökohtainen opintopolku rakennetaan joustavasti ja yksilöllisesti ottaen huomioon aikaisempi koulutus ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä laadittava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sitä käsittelevän luvun mukaisesti.

Opiskelijalla on oikeus sisällyttää henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa osia muiden opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien koulutustarjonnasta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Aikuisten perusopetuksen eri vaiheiden opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen (422/2012, muutettu asetuksella 135/2017) mukaan eri oppiaineiden ja aineryhmien pakollisista ja valinnaisista kursseista.

Asetuksessa määrätyt eri vaiheiden vähimmäiskurssimäärät määrittelevät ne pakollisten ja valinnaisten kurssien määrät, jotka opetuksen järjestäjän tulee vähintään tarjota.

Alkuvaiheen pakollisten kurssien määrän tulee olla 34 ja valinnaisten vähintään 10. Opiskelija valitsee vähintään 38 kurssia, mikäli hän suorittaa alkuvaiheen opinnot. Mikäli oppilaitos tarjoaa alkuvaiheeseen sisältyvää lukutaitovaihetta, on siihen kuuluvien pakollisten kurssien määrä 23 kurssia ja valinnaisten vähintään 6 kurssia. Näistä kursseista opiskelija valitsee vähintään 27 kurssia, mikäli hän suorittaa lukutaitovaiheen opinnot. Opiskelijan suorittama kurssimäärä määräytyy hänen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaan.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen opintoja valitaan joustavasti siten, että ne antavat opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hänellä on mahdollisuus jatkaa opintojaan aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma voidaan laatia myös siten, että opiskelija suorittaa samanaikaisesti eri vaiheiden kursseja. Jos opiskelijan on tarkoituksenmukaista suorittaa vain lukutaito- ja/tai alkuvaiheen opintoja, hänet voidaan ohjata tämän jälkeen muuhun soveltuvaan koulutukseen.

Aikuisten perusopetuksen oppimäärä on vähintään 46 päättövaiheen kurssia. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa aikuisten perusopetuksen oppimäärä sisältää kuitenkin vähintään 30 päättövaiheen kurssia, mutta opetuksen järjestäjän harkintaan jää, mikä vähimmäislaajuus on opiskelijan edun mukaista. Päättövaiheen pakollisten kurssien määrän tulee olla 39 ja valinnaisten vähintään 10. Opiskelija valitsee vähintään 46 kurssia, mikäli hän suorittaa päättövaiheen.

Lukutaitovaiheen sekä alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä enintään nelivuotinen. Päätoimisesti opiskellen opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa.

Aikuisten perusopetuksessa kurssin kesto on 28 tuntia. Opetusta voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohden käyttää vähintään 40 minuuttia.

Aikuisten perusopetuksen laajuus ja rakenne Raahessa

Raahessa järjestetään sekä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetusta, että aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetusta. Alkuvaiheen opetukseen sisältyy myös lukutaitovaiheen opetus. Lukutaitovaihe järjestetään yhteistyössä muiden paikallisten ja lähialueen oppilaitosten kanssa. Opiskelijan henkilökohtainen opintopolku rakennetaan joustavasti ja yksilöllisesti ottaen huomioon aikaisempi koulutus ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus.

Aikuisten perusopetuksen eri vaiheiden opinnot muodostuvat eri oppiaineiden pakollisista ja valinnaisista kursseista. Opiskelijan lähtötaso määritellään opiskelijan, opettajan ja opinto-ohjaajan yhteistyönä ja kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijalla on oikeus sisällyttää henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa suorituksia muiden koulutuksen järjestäjien antamasta opetuksesta.

Alkuvaiheen pakollisten kurssien määrä on 34, valinnaisia kursseja on tarjolla 10, joista opiskelija valitsee vähintään 4 kurssia, mikäli hän suorittaa koko alkuvaiheen opinnot. Alkuvaiheeseen sisältyvän lukutaitovaiheen pakollisten kurssien määrä on 23 ja valinnaisten 6 kurssia. Valinnaisista kursseista opiskelija valitsee vähintään 4 kurssia, mikäli hän suorittaa koko lukutaitovaiheen opinnot. Opiskelijan suorittama kurssimäärä määräytyy hänen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaan. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen kursseja valitaan joustavasti siten, että opiskelija saa riittävät tiedot ja taidot jatkaa opintojaan päättövaiheessa.

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen oppimäärä on vähintään 46 kurssia (pakolliset 39 ja valinnaiset 7). Aikuisten perusopetuksen opintovuosi koostuu viidestä kahdeksan viikon pituisesta jaksosta. Kurssit on jaettu tasaisesti eri jaksoille ja kurssien lopussa on arviointi. Kurssin kesto on 28 oppituntia. Opetusta voidaan järjestää osaksi etäopetuksena. Lähiopetuksessa oppitunnin pituus Raahen aikuisten perusopetuksessa on 40 minuuttia.

Raahen aikuisopiston aikuisten perusopetuksessa opiskelija voi suorittaa

- aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän
- aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tai sen osia
- alkuvaiheeseen sisältyvän lukutaitovaiheen tai sen osia
- aikuisten perusopetuksen päättövaiheen oppimäärän
- oppiaineita tai niiden osia kursseina

Aikuisten perusopetuksen kieliohjelma Raahessa

Raahen aikuisten perusopetuksessa opetetaan vieraana kielenä englantia ja toisena kotimaisena kielenä ruotsia. Raahen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista kieliohjelmaa täydennetään Raahe-Opiston vieraiden kielten kurssien valikoimalla. Opiston kurssiohjelma tarjoaa mahdollisuuden kehittää kieliosaamista, ja opiskelijoilla on mahdollisuus poimia harvinaisiakin kieliä tai kehittää kotikielen osaamistaan. Nämä kurssit eivät ole osa aikuisten perusopetuksen kurssitarjontaa, mutta jos opiskelija osallistuu vapaa-aikanaan Raahe-opiston tai muun tahon järjestämälle vieraan kielen kurssille, on se mahdollista hyväksilukea osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Myös eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.

2.4. Arvoperusta

Opiskelijan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Aikuisella opiskelijalla on oikeus kehittyä omista lähtökohdistaan opiskelijana, yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä. Opintojen tulee antaa aineksia opiskelijan identiteetin, maailmankatsomuksen ja -kuvan sekä ihmiskäsityksen jatkuvaan kehittämiseen. Opiskelu antaa aineksia ja mahdollisuuksia yhteisten arvojen pohdintaan sekä valmiuksia arvioida niiden toteutumista. Opiskelijan valmiudet toimia aktiivisena kansalaisena sekä oman

opiskeluyhteisönsä, perheensä ja lähipiirinsä aikuisena autonomisena jäsenenä paranevat opiskelun avulla.

Jokaisella opiskelijalla on oikeus hyvään ja tavoitteelliseen opetukseen. Opintojen tulee olla mielekkäitä sekä opiskelijan tavoitteiden että opetuksen järjestäjän näkökulmasta. Aiemmin opittujen tietojen ja taitojen huomioiminen ja yksilölliset opiskeluratkaisut tukevat aikuisen hyvää opintopolkua. Kannustava ja arvostava ilmapiiri ja aikuisopiskelijan elämäntilanteen huomioon ottavat opiskelu- ja arviointitavat ovat hyvän, vuorovaikutteisen ja turvallisen oppimisympäristön perusta. Perusopetus antaa tiedolliset ja taidolliset valmiudet jatko-opintoihin ja tukee myönteistä asennetta elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. Opiskelusta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteuttamatta jäämistä.

Arvojen pohdinnan merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat opiskelijoiden arvomaailmaa. Arvokeskustelut opiskelijoiden kanssa ohjaavat heitä tunnistamaan ja nimeämään omia ja kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä kriittisesti.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Aikuisten perusopetus tukee opiskelijan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistynyt ihminen tahtoo hyvää ja pyrkii toimimaan oikein. Hän osaa arvioida eri lähteistä saatavan tiedon luotettavuutta ja käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääteilyyn sekä vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Aikuisten perusopetus ylläpitää ja vahvistaa elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä ohjaa niiden puolustamiseen. Se edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat aikuisten perusopetuksen kehittämistä. Aikuisten perusopetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen väylänä.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Aikuisten perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus vahvistaa opiskelijan integroitumista tai kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä hänen oman kulttuuri-identiteettinsä rakentumista. Opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden arvostamista, edistää vuorovaikutusta kulttuurien välillä ja sisällä sekä luo täten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisiaan aikuisten perusopetuksessa sekä tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja erilaisiin katsomuksiin. Asioita opitaan tarkastelemaan toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Opiskelu yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja hyvälle yhteistyölle. Opiskelu vahvistaa taitoja toimia kulttuurisesti moninaisessa yhteiskunnassa omaa kulttuuriperintöä unohtamatta. Aikuisten perusopetus ohjaa opiskelijoita tunnistamaan eri kulttuureiden yhteisiä hyvää elämää kannattelevia arvoja ja periaatteita. Se rakentaa perustaa ihmisoikeuksia kunnioittavalle maailmankansalaisuudelle ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta monitahoisten keskinäisriippuvuuksien maailmassa.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Aikuisten perusopetus edistää kestäväää elämäntapaa ja ekososiaalista sivistystä kaikessa toiminnassaan ja opetuksessaan. Kestävän elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys lisää ymmärrystä erityisesti ilmastomuutoksen vakavuudesta ja ohjaa toimimaan kestävästi.

Ihmisellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka parhaalla mahdollisella tavalla varmistaa ihmisen ja luonnon kestävään tulevaisuuden. Opetuksessa tunnistetaan kestävä kehityksen välttämättömyys, pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja tämän pyrkimyksen kanssa sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja sekä vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Aikuisten perusopetuksen arvoperusta Raahessa

Aikuisten perusopetuksessa noudatetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisia arvoja. Lisäksi huomioidaan Raahen kaupungin arvot sekä Raahen opetustoimen yhteinen lasten, nuorten ja aikuisten strategia "Matkalla hyvään tulevaisuuteen". Sen teemoja ovat:

- Kannustava, hyväksyvä kohtaaminen ja oppimisen ilo
- Kiireetön yhdessä tekeminen
- Monipuoliset tiedot ja arjen taidot
- Kokeilemisen rohkeus
- Tulevaisuuden usko ja tavoitteellisuus

2.5. Oppimiskäsitys

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan opiskelija on aktiivinen toimija opinnoissaan. Hän suunnittelee opiskeluaan, asettaa sille tavoitteita ja arvioi toimintaansa. Samalla hänen taitonsa valita tuloksellisia opiskelumenetelmiä kehittyvät. Opiskelun avulla hän kehittää taitojaan tavoitteiden asettamisessa, tuloksellisten opiskelumenetelmien valinnassa sekä aiemmin opitun ja uuden tiedon yhteensovittamisessa. Ajattelutaitojen monipuolinen harjoittaminen sekä kielen, kehon ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla opiskelija oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan.

Koska oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa, opiskelijan tahto toimia vuorovaikutuksessa ja halu kehittää yhdessä toimimisen ja oppimisen taitoja on olennaista. Yhdessä oppiminen edistää opiskelijoiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja. Se antaa mahdollisuuden harjoitella rakentavaa ja avointa keskustelua, perustella omia kantoja ja arvioida niitä kriittisesti. Se lisää herkkyyttä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Kielitaito on keskeinen oppimisprosessin resurssi: opiskelija käyttää kielitietoisuuttaan sekä eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Aikuisella opiskelijalla on elämäntilanteesta riippuen myös monia muita rooleja, joissa hän voi kartuttaa ja harjoitella opintoihin sisältyviä tietoja ja taitoja. Opiskelijoita ohjataan myös arvioimaan toimintansa seurauksia ja vaikutuksia muihin ihmisiin ja ympäristöön.

Aikuisopiskelijan aiemmat tiedot, taidot ja opiskelukokemukset vaikuttavat oppimistilanteisiin ja opiskelijan käsityksiin itsestään oppijana. Taito ja tahto arvioida ja tarvittaessa muuttaa omia odotuksia, käsityksiä sekä totuttuja toimintatapoja luo edellytyksiä tulokselliselle oppimiselle. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ja realistinen ohjaus ja palaute vahvistavat

opiskelijan myönteistä minäkuva, pystyvyyden tunnetta ja itsetuntoa sekä luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Myönteiset tunnekokemukset, opintosisältöjen merkityksellisyys, oppimisen mielekkyyden ja ilon kokemukset sekä uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista pitkäjänteisesti. Oppimiskokemukset vaikuttavat opiskelijan tapaan suhtautua opiskeluun ja hänen tavoitteisiinsa sekä valitsemiinsa opiskelutapoihin.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppiminen näkyy muutoksena ajattelu- ja toimintatavoissa kuten opiskelutekniikoiden kehittymisenä, uusina tietoina ja taitoina sekä elämän hallinnan paranemisena. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Aikuisten perusopetuksen eri oppiaineiden opetuksessa kehitetään opiskelijoiden oppimaan oppimisen taitoja.

Oppiminen on kokonaisvaltainen prosessi, jossa oppijoiden tieto-, tunne-, ja taitoalueet ovat samanaikaisesti läsnä. Opettajan ja muun henkilöstön tehtävänä on tukea opiskelijoiden omaa aktiivisuutta ja vastuunottoa opintojensa tavoitteiden mukaisessa etenemisessä, uusien ja vanhojen taitojen yhteensovittamisessa samoin kuin kaikessa toiminnassa koulun tarjoamassa opiskeluyhteisössä. Oppimisympäristö tukee yhdessä tapahtuvaa, aktiivista ja opiskelijan aikaisempaan tietoon ja oppimisen taitoihin perustuvaa asioiden työstämistä.

Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa riittävän tuen avulla siirtymään opettajajohtoisesta oppimisesta kohti itseohjautuvaa oppimista. Uuden tiedon lisäksi opiskelija ottaa asteittain haltuun uuden toimintakulttuurin oppimis- ja työskentelytapoja. Nämä taidot ja kokemukset suomalaisesta toimintakulttuurista toimivat jatkossa myös elinikäisen oppimisen välineenä.

Opintojen alussa opintojen keskiössä on opettaja. Hän vastaa ryhmäytyksestä, työskentelyn ohjauksesta ja myös kasvatuksesta, mutta opiskelun edetessä opettaja toimii enenevässä määrin oppimisympäristön suunnittelijana ja mahdollisuuksien antajana. Opiskelijan yksilöllistä oppimista tuetaan joustavin opetusmenetelmin. Näitä ovat työelämäjaksot, yrittäjyys, tutustumiset oppilaitoksiin sekä projektit ja kaikki toiminnallinen oppiminen.

Opettajalla ja opinto-ohjaajalla opiskelijan läheisinä yhteistyökumppaneina on tilaisuus päivittäisessä kanssakäymisessä tehdä havaintoja opiskelijan edistymisestä itsenäisessä ja tuloksellisessa työskentelyssä. Henkilökohtaisissa keskusteluissa yhdessä opiskelijan kanssa arvioidaan edistymistä ja tarvittaessa lisätään tukitoimia.

2.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Arvokeskustelut luovat perustan opetussuunnitelman laadinnalle sekä yhteiselle opetustyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan. Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, opiskelijoiden sekä mahdollisesti yhteistyökumppaneiden osallistumiselle keskusteluihin.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat aikuisten perusopetuksen perusteissa kuvattua arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat ja painotukset (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)*
- miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista opetuksessa seurataan ja arvioidaan.*

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

3. Aikuisten perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1. Aikuisten perusopetuksen tehtävä

Aikuisten perusopetus on osa yleissivistävää opetusjärjestelmää, osa aikuiskoulutusjärjestelmää ja osa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusjärjestelmää. Perusopetus tarjoaa mahdollisuuden oppia perustaitoja ja laajentaa yleissivistyksen perustaa sekä antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Omien vahvuuksien löytäminen ja tulevaisuuden suunnittelu ovat keskeinen osa aikuisten perusopetusta. Perusopetus rakentaa opiskelijoiden myönteistä identiteettiä ihmisinä ja oppijoina.

Aikuisten perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta, joka edistää yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Sosiaalinen pääoma muodostuu ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Perusopetuksen tehtävänä on ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Perusopetus tukee opiskelijoiden yhteiskuntaan integroitumista ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kotoutumista antamalla opiskelijoille riittävät kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet. Aikuisten perusopetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota opetuksen työelämäyhteyksiin, työelämätaitoihin ja työllistymistä tukevien valmiuksien kehittämiseen. Perusopetus edistää sukupuolten tasa-arvoa. Se kannustaa yhdenvertaisesti eri sukupuolia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.

Aikuisten perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja tukea opiskelijoita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa ja säilyttämisessä. Perusopetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Aikuisten perusopetuksessa otetaan joustavasti huomioon yhteiskunnalliset muutokset ja ajankohtaiset asiat. Globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti.

3.2. Opetuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä ilmaistaan perusopetuksen yleistavoite. Sen mukaan opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3 §:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavien asioiden tulee perustua tieteelliseen tietoon.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä opiskeluhoito tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan opiskeluhoitoon merkitys nostetaan vahvasti näkyviin.

Aikuisten perusopetuksen erityiset tavoitteet

Aikuisille annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijan osaaminen, elämäkokemukset, olosuhteet, ikä sekä kieli- ja kulttuuritausta huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot ja taidot sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja jatko-opintovalmiuksia.

Valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistävälle laaja-alaiselle osaamiselle ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille.

3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Opiskelussa ja työssä onnistuminen sekä vastuulliseksi kansalaiseksi kehittyminen edellyttävät tiedon- ja taidon alat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös taitoa käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten opiskelijat käyttävät tietojään ja taitojaan, vaikuttavat opiskelijoiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle ja kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidon alansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Opiskelijalle annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Osaamiskokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti tukea jokaisen opiskelijan kehittymistä yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan ja kestävä elämäntavan edellyttämää osaamista. Opiskelijoita rohkaistaan tunnistamaan oma erityislaatuunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Laaja-alainen osaaminen Raahen aikuisten perusopetuksessa

Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa oppiaineeseen luontuvalla tavalla.

Tarkemmin laaja-alaisen osaamisen paikallisia painotuksia on kuvattu kunkin opintojen vaiheen kohdalla.

3.3.1. Laaja-alaiset osaamiset

[
]

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajattelun ja oppimisen kannalta on merkityksellistä, miten opiskelijat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Opiskelijat rakentavat uusia tietoja ja taitoja ja sovittavat ne yhteen aiemmin oppimansa kanssa. Aikuisopiskelijan ajatteluun ja oppimiseen vaikuttavat myös hänen elämäkokemuksensa ja asenteensa. Poisoppiminenkin voi olla tarpeen. Olennaista on, miten opiskelija osaa tehdä havaintoja, hakea, arvioida, muokata, tuottaa sekä jakaa tietoa ja ideoita. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä ja intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Hankittua tietoa käytetään ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että opiskelijat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti sekä voivat rohkaistua yleisesti hyväksytyjen ennakkokäsitysten ja tulkintakehysten ylittämiseen. Toiminnalliset työtavat kuten draama, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja pelillisuus edistävät oppimisen iloa sekä vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet eettiseen ja systeemiseen ajatteluun kehittyvät, kun opetuksessa käsitellään asioiden vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmotetaan kokonaisuuksia. Opiskelijoita kannustetaan hankkiutumaan myös koulun ulkopuolella vuorovaikutus- ja asiointitilanteisiin, joissa he voivat oppia sekä uusia asioita että näissä tilanteissa tarvittavaa kieltä.

Aikuisopiskelijoita rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Heitä ohjataan näkemään asioita uusilla tavoilla ja hakemaan tietoa sekä tarkastelemaan ajattelutapojaan uusista näkökulmista. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa. Heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä pohtimaan omaa sisäistä tietoaan. Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja ymmärrystä. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisenkin tiedon kohtaamiseen ja sen käsittelyyn. Oppivan yhteisön jäsenenä opiskelijat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista opiskelijaa autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttavat, kun opiskelijoita ohjataan asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään

teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Opiskelijoita tuetaan rakentamaan hyvä tiedollinen perusta ja kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)

Opiskelijat elävät oppimisyhteisössä ja maailmassa, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja sekä keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Aikuisten perusopetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden kykyä tunnistaa ja arvostaa ympäristön kulttuurisia merkityksiä sekä rakentaa omaa kulttuuri-identiteettiä ja myönteistä ympäristösuhdetta. Opiskelijat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Heitä ohjataan näkemään kulttuurien, kielten ja katsomusten moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnissa ja arjessa sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä opiskelijat oppivat havaitsemaan, vertailemaan ja arvioimaan eri kulttuureissa vaikuttavia aineettomia rakenteita kuten hierarkioita, roolimalleja ja valtaa. Opiskelijoita rohkaistaan toimijuuteen ja osallisuuteen suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaaleissa yhteisöissä. Opiskelijoita kannustetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Opiskelijat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta sekä tutustua kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristöihin.

Opiskeluun sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien tuntemista ja puolustamista sekä luottamusta siihen, että ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle.

Kouluyhteisössä opiskelijat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselleen. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan opiskelijoiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi opetuskielillä sekä ohjataan myös oman äidinkielen käyttöön. Opiskelijoita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Tärkeää on myös oppia tuntemaan ja käyttämään monipuolisesti kuvia, matemaattisia symboleita ja muita merkkejä. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään oppimisen tukena mielikuvitustaan, kekseliäisyyttään ja huumorintajuaan. Opiskelijoita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Arjen taidot (L3)

Arjen taidoilla tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia edistäviä taitoja, toimimista teknologisoituneissa ympäristöissä sekä oman talouden hallintaa ja kuluttamista. Aikuisten perusopetuksessa tutustutaan yhteiskunnallisiin palveluihin ja niiden käyttöön.

Opiskelijoita kannustetaan huolehtimaan itsestään ja toisistaan sekä harjoittelemaan arjen taitoja, myös oppimalla muilta ja jakamalla omaa osaamista. Ajanhallinta on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Opiskelijat oppivat tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen. Opiskelijat, joilta perusopetuksen suorittaminen on jäänyt kesken, voivat olla vaarassa syrjäytyä ja tarvitsevat siten tukea arjen hallinnan ja itsesäätelyn oppimiseen.

Opiskelijoita ohjataan toimimaan opiskeluyhteisössä vastuullisesti ja turvallisesti, ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät tekijät sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoilla on monia rooleja. Aikuisten perusopetuksen opiskelijoita pyritään tukemaan myös vanhemmuudessa sekä opettamaan heille taitoja esimerkiksi mahdollisten perhe-elämän ja kotoutumiseen liittyvien ristiriitojen ratkaisemisessa. Oman ja muiden kotoutumisprosessin eri vaiheiden tiedostaminen ja taito tarkastella omaa tilannetta sen pohjalta edistää opiskelijan hyvinvointia.

Opiskelijat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja opiskellaan sen toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Opetuksessa harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan arjen eri tilanteissa tarvittavien teknisten laitteiden ja järjestelmien käyttöä. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä teknologian vastuullista ja järkevää käyttöä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään monipuolisesti hyväkseen teknologian tuomia etuja ja mahdollisuuksia myös vapaa-ajalla ja omaehtoisessa opiskelussa.

Aikuisopiskelijoita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään suunnitella ja hoitaa omaa talouttaan. Opiskelijoita ohjataan mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien vastuidensa ja oikeuksiensa tuntemiseen kuluttajina. Opiskelijoita ohjataan kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat opiskelijoita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien ja niiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Opiskelijat tarvitsevat monilukutaitoa osataksaan tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon kuuluu monia lukutaitoja, joita kehitetään opetuksessa. Opiskelijoiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opiskelijoiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa opiskelijat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan opiskelijoille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä ja heidän vapaa-ajan tekstejään sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin opiskelijat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä sekä käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on välttämätön osa yleissivistystä ja arjen taitoja. Se on sekä tärkeä kansalaistaito itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Aikuisten perusopetuksessa huolehditaan siitä, että jokaisella opiskelijalla on mahdollisuudet tv-osaamisen kehittämiseen oman lähtötasonsa mukaisesti. Tv:tä käytetään suunnitelmallisesti opintojen eri vaiheissa, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella: 1) Vahvistetaan opiskelijoiden ymmärrystä tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteista ja

keskeisistä käsitteistä sekä käytännön tvt-taitoja omien tuotosten laadinnassa. 2) Opastetaan opiskelijoita käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Kehitetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hallinnassa ja kannustetaan tvt:tä hyödyntävään tutkivaan ja luovaan työskentelyyn. 4) Ohjataan opiskelijoita käyttämään tvt:tä tarkoituksenmukaisesti vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on opiskelijoiden osaamistason huomioon ottaminen, opiskelijoiden kiinnostuksen ja aktiivisuuden herättäminen sekä mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lisäksi syvennetään opiskelijoiden tietämystä tvt:n erilaisista sovelluksista ja käyttötarkoituksista sekä sen muuttuvasta merkityksestä arjessa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan tvt:n käyttömahdollisuuksia opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa. Tvt:n vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tvt:n käyttöön kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä omassa arjessa ja globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat erityisesti teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Opiskelijoiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät heidän jatkokouluttautumistaan ja työllistymistään. Työelämätaidot ovat myös keskeinen osa kotoutumisprosessia. Opiskelijoita tuetaan realistisen ja ajantasaisen kuvan saamisesta työelämästä ja omista mahdollisuuksistaan siinä. Opiskelijoiden on tärkeää ymmärtää työn merkitys elämässä ja oma vastuunsa yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Opetuksen tehtävä on myös saada opiskelijat oivaltamaan yritteliäisyyden ja yrittäjämäisen toimintatavan merkitys sekä yrittäjyyden mahdollisuudet omassa työllistymisessä. Opiskelu järjestetään niin, että opiskelijat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa sekä ymmärtää opiskelussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Opiskelussa harjaannutaan työskentelemään yksin ja yhdessä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa harjoitellaan työprosessien suunnittelua, ajankäyttöä, ongelmanratkaisutaitoja ja uusien hypoteesien ja vaihtoehtojen keksimistä. Opiskelussa harjoitellaan myös vuorovaikutusta ja kartutetaan työelämässä tarvittavaa peruskielitaitoa.

Opiskelijoita ohjataan tutustumaan Suomen talous- ja elinkeinoelämään, yrityksiin ja yrittäjiin sekä vapaaehtoistyöhön erityisesti omalla lähialueella. Perusopetuksen aikana opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus saada kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja niiden hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Opiskelijoita tuetaan verkostoitumisessa.

Opiskelussa harjoitellaan työelämätaitoja, jotka helpottavat opiskelijan siirtymistä työelämään ja menestymistä siinä. Työelämä tietouden ja työnhakutaitojen lisäksi opiskelija saa tietoa ja ohjausta jatkosuunnitelmiansa tueksi, kuten tietoa aiemman koulutuksensa ja työkokemuksensa soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään tai siitä, millaista ammatillista tai yleissivistävää koulutusta hän tarvitsee. Opiskelijoita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan ja tekemään sekä perusopetukseen liittyvät että jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisiä sukupuolirooleja ja muita roolimalleja kriittisesti tarkastellen ja niiden vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Aikuisten perusopetuksessa vahvistetaan jokaisen opiskelijan osallisuutta sekä kannustetaan heitä aktiiviseen kansalaisuuteen. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä sitoutumista yhteisiin päätöksiin harjoitellaan osana opiskelua.

Opiskelijoiden oikeutta olla aloitteellinen ja osallistua päätöksentekoon kunnioitetaan. Opiskelijat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun mahdollisuuksiensa mukaan. Samalla he saavat kokemuksia sopimusten ja sääntöjen sekä luottamuksen tärkeydestä. Opiskelu edistää opiskelijan taitoa osallistua päätöksentekoon sekä toimia vastuullisesti omassa elämässä ja laajemmin opiskeluyhteisössä ja yhteiskunnassa.

Opiskelijoita kannustetaan seuraamaan yhteiskunnallista keskustelua sekä pohtimaan ajankohtaisten ongelmien ratkaisuvaihtoehtoja yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Osallistumalla sekä oppilaitoksessa että sen ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan opiskelijat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamiskeinoista ja -kanavista. Opiskelijat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja mediavälitteisen viestinnän merkitystä ja käyttämään niiden mahdollisuuksia eettisesti kestävällä tavalla. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittamista ja ristiriitojen ratkaisemista. Aikuisten perusopetuksessa opiskelijoita kannustetaan käyttämään demokraattisia oikeuksiaan ja vapauksiaan vastuullisina ja aktiivisina kuntalaisina ja kansalaisina.

Perusopetuksen aikana opiskelijat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojensa, elämäntapojensa ja tekojensa merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Ympäristön suojelun merkitys avautuu luonnontieteellisen tiedon lisäksi omakohtaisten luontokokemusten kautta. Opiskelijat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja niiden muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

3.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä nämä tavoitteet, niistä johdettu laaja-alainen osaaminen ja oppiainekohtaiset tavoitteet edellyttävät opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat paikalliset aikuisten perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös käyttäen opetussuunnitelmaa täydentäviä suunnitelmia ja ohjelmia kuten kestävän kehityksen ohjelma tai kulttuurikasvatussuunnitelma)
- mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa voidaan käyttää perusteiden tekstiä sellaisenaan)
- mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan.

4. Oppimaan oppimisen ja yhteiskuntaan integroitumisen toimintakulttuuri

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuuri sisältää kaikki yhteisön toimintatavat, käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin työn laatu perustuu. Toimintakulttuuri tulee esille yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla. Oppilaitoksen toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia.

Aikuisten perusopetuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka muodostuu

- *työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta*
- *johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista*
- *yhteisön osaamisesta ja sen kehittämisestä*
- *pedagogiikasta ja ammatillisuudesta*
- *vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.*

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Esimerkiksi oppilaitoksen vuorovaikutus- ja kielenkäyttömallit sekä sukupuoliroolit välittyvät opiskelijoille. Opiskeluyhteisön jäsenet omaksuvat ja ylläpitävät toimintakulttuuriin sisältyviä arvoja ja asenteita osin tiedostamattaankin. Aikuisopiskelijoilla on myös omat, olemassa olevat asenteet ja kulttuuriset käytänteet, joista osa rakentaa tavoiteltavaa toimintakulttuuria, mutta osa voi olla ristiriidassa tavoitteiden kanssa. Toimintakulttuurin merkitysten pohdinta sekä sen ei-toivottujen vaikutusten tunnistaminen ja korjaaminen tavoitteiden suuntaisiksi ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa tarpeen mukaan. Kehittämisen perusedellytys on avoin, vuorovaikutteinen, luottamusta rakentava ja kaikkia yhteisön jäseniä osallistava keskustelukulttuuri. Toimintakulttuuria myös arvioidaan sekä oppilaitoksen henkilökunnan että opiskelijoiden kanssa, mikä antaa suuntaa oppilaitoksen toiminnalle. Toimintakulttuurilla ohjataan niin työyhteisöä kuin opiskelijoitakin yhteisöllisyyteen. Yhdessä tekemisen kulttuuri korostuu aikuisten perusopetuksessa.

4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Aikuisten perusopetuksessa toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet tukevat oppilaitoksia toimintansa suuntaamisessa ja kehittämisessä. Ne velvoittavat opetuksen järjestäjää luomaan edellytykset periaatteiden toteutumiselle.

Oppiva ja kannustava yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Aikuisten perusopetusta tarjoava oppilaitos toimii oppivana sekä kaikkia jäseniään tasa-arvoisesti oppimiseen kannustavana ja oppimista tukevana yhteisönä. Oppivan yhteisön kehittymisen edellytys ja keskeisin työväline on dialogi. Tavoitteiden pohdiskelu ja oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät oppimista. Sitä vie eteenpäin myös yhteistyökumppaneilta sekä kehittämistyöstä, tutkimuksesta ja arvioinnista saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen johtamisen merkitys korostuu. Johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisilta oppimiseen. Aikuisten perusopetuksen opettajilta ja ohjaustyötä tekevilta edellytetään erityistä taitoa kannustaa ja motivoida oppijoita kohtaamaan oppimiseen, aiempaan opiskelutaustaan ja oppimiskokemuksiin sekä opiskelukieleen liittyvät haasteet. Jokaista kannustetaan löytämään omat voimavaransa ja vahvuutensa. Oppimaan oppimisen ohjauksella on tärkeä merkitys aikuisten perusopetuksessa.

Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, sisukkuutta opiskelussa ja työn loppuun saattamista.

Yksilöt huomioiva joustavuus

Opiskelijoiden taustojen ja elämäntilanteiden moninaisuus edellyttää perusopetukselta joustavia rakenteita ja opetusjärjestelyjä sekä yksilöllistä opintojen ohjausta. Aikuisten perusopetus voi olla jatkumoa opiskelijan aiemmalle opiskelulle oppivelvollisten perusopetuksessa, muille suoritetuille opinnoille tai suomen kielen koulutukselle. Monella maahanmuuttajataustaisella opiskelijalla on opintoja myös omasta kotimaastaan.

Opetuksen järjestämisessä ja opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli ja kulttuuri, uskonto tai katsomus, maahanmuuton syyt ja maassaoloaika, aikaisempi koulunkäynti sekä opetuskielen taito ja suomalaisen opiskelukulttuurin tuntemus. Opiskelijan omat opiskelutavoitteet otetaan huomioon ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma rakennetaan sen mukaan, millaisia opintoja opiskelija tarvitsee.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet sekä katsomukset ja uskonnot elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää tietoisesti sekä oman ympäristön kulttuuriperintöä että kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Se antaa näkyvyyttä Suomessa eläville erilaisille vähemmistöille. Aikuisten perusopetuksessa kotikansainvälisyys on monitahoinen voimavara. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöjä sekä suhtautuu moninaisuuteen avoimesti ja myönteisesti. Se antaa kasvutilaa monikerroksisille identiteeteille. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärtämystä, välittämistä ja vastuullista toimintaa. Opetus tukee opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Oppiva yhteisö keskustelee kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärtää kielen keskeisen merkityksen oppimisessa, vuorovaikutuksessa, yhteistyössä ja identiteetin rakentumisessa sekä yhteiskuntaan integroitumisessa ja kotoutumisessa. Eri kielten käyttö rinnakkain oppilaitoksen arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Myös jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntensä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa yhteisössä jokainen työntekijä, erityisesti opettaja, on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan opettajien yhteistyönä niin, että opiskelijat saavat kaikissa oppiaineissa myös tarvitsemaansa kielellistä tukea.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Kaikilla on yhteisössä oikeus turvalliseen opiskelu- ja työympäristöön. Yhteisön rakenteet ja käytännöt rakennetaan tukemaan koko yhteisön ja sen jokaisen jäsenen psyykkistä, sosiaalista ja fyysistä hyvinvointia sekä arjen turvallisuutta. Riskien ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisy on osa turvallisuutta. Tilojen, oppimisympäristöjen, opetusvälineiden ja -tilanteiden turvallisuudesta ja esteettömyydestä huolehditaan suunnitelmallisesti.

Hyvät sosiaaliset suhteet, arvostus sekä avoin vuorovaikutus ja ympäristön viihtyisyys luovat edellytyksiä työrauhalle. Kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen luo turvallisuutta. Yhteisössä ei hyväksytä kiusaamista, väkivaltaa, seksuaalista häirintää, syrjintää eikä rasismia, ja niitä ennaltaehkäistään aktiivisesti. Epäasialliseen käytökseen puututaan. Oppilaitoksen opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta sekä varhaista ja riittävää tukea. Oppilaitos tekee yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Yhteisö kannustaa opiskelijoita osallistumiseen ja kehittää osallistumista ja vaikuttamista edistäviä rakenteita ja toimintatapoja. Kokemus kuulumisesta yhteisöön sekä siinä kuulluksi ja arvostetuksi tulemisesta lisää opiskelun merkityksellisyyttä. Oppijan tulee olla oman oppimisensa, yhteiskuntaan integroitumisensa ja kotoutumisensa subjekti.

Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan opetuksen suunnitteluun sekä oppilaitoksen mahdollisten toiminta- ja harrastusryhmien toimintaan. Opiskelijakunta tarjoaa yhden väylän opiskelijoiden osallistumiselle. Oppilaitoksen muut toimintamuodot kuten tukiopiskelijatoiminta, vapaaehtoistyö tai moninaiset kestävä kehityksen toimintamuodot täydentävät sitä. Yhteistyö eri hallintokuntien, kulttuurilaitosten, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien oppilaitosten kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille.

Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee opiskelijoita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja kehittämällä ja valikoiden luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestäväään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävä kehityksen ekologiset, taloudelliset sekä sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Se toimii esimerkkinä vastuullisesta suhtautumisesta ympäristöön sekä rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Yhteisö luo jäsenilleen edellytyksiä hahmottaa menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välistä yhteyttä. Oppilaitosyhteisössä opiskelijat kehittävät taitoja arvioida oman elämäntapansa kestävyttä ja tarvittaessa muuttaa sitä. He saavat kokemuksia yhteistyöstä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa. Opiskelijat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijoita kohtaamaan avoimesti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Toimintakulttuuri Raahen aikuisten perusopetuksessa

Raahen aikuisten perusopetuksen toiminnassa painotetaan oppimaan oppimista, opiskelijan itsetunnon, vastuuntunnon ja yhteisöllisyyden kehittämistä ja moniarvoisuutta. Kaikessa koulutyöskentelyssä kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että arkitilanteetkin sisältävät tilaisuuksia kielen oppimiseen. Kielitietoinen opetus kulkee mukana kaikkien oppiaineiden opetuksessa.

Opiskelijaa kohdellaan yksilönä ja hänen opiskelu- ja tuentarpeensa selvitetään huolellisesti. Opiskelijaa kannustetaan ja tuetaan suorittamaan parastaan. Toisaalta opetusjärjestelyissä huomoidaan ryhmän merkitys ja sosiaalistuminen. Opiskelijat ja henkilökunta muodostavat moninaisen yhteisön, jonka erityispiirteitä tahdotaan vaalia. Rikas toimintaympäristö tukee luovuutta, yritteliäisyyttä ja osallisuutta. Oppilaitoksessa ehkäistään mahdollisia yhteisöllisiä ongelmia varhaisen puuttumisen menetelmillä. Opiskelijoita kannustetaan tuomaan esiin opiskeluun sekä opiskelu-ympäristöön liittyviä kehittämisideoita.

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1. Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opetus, opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta^[1] sekä vahvistaa arjen taitoja. Oppimisympäristöt kannustavat vuorovaikutukseen ja osallistumiseen sekä edistävät yhteisöllistä tiedon rakentamista ja myönteistä opiskeluilmapiiriä.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä pyritään pedagogisesti monipuolisiin ja opiskelijan tarpeisiin vastaaviin kokonaisuuksiin. Oppimisympäristöjen tulee tukea aikaisempiin kokemuksiin perustuvaa tietopohjaa ja auttaa opiskelijaa löytämään tehokkaita tapoja täydentää ja kehittää osaamistaan sekä muuttaa tarvittaessa käsityksiään tai toimintamallejaan. Oppimisympäristöjen avulla luodaan mahdollisuuksia joustaviin yksilöllisiin ja yhteisöllisiin opiskelumahdollisuuksiin, luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista.

Oppimisympäristöjä kehitettäessä otetaan huomioon tiedot ja taidot, joita aikuisopiskelijoille on karttunut työssä, perhe-elämässä ja vapaa-aikana. Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä parannetaan mahdollisuuksia opiskelijoiden henkilökohtaisten opintopolkujen toteuttamiseen.

Suomen kielen oppimisessa koko kohdekielinen ympäristö tukee kielitaidon kehittymistä. Aikuisen kokemuksia arjen erilaisista kielenkäyttötilanteista - sosiaaliset verkostot, harrastukset, asioimiskontaktit - hyödynnetään opiskelussa. Opiskelijaa kannustetaan koulun ulkopuolisten sekä myös erilaisten digitaalisten ja interaktiivisten oppimisympäristöjen käyttöön kielitaidon vankentamiseksi.

Tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan tilojen ja kalusteiden muunneltavuus, hyvät ergonomiset, esteettiset, esteettömät ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan opiskelijoiden käyttöön niin, että ne tukevat myös omatoimista opiskelua. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta- taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Työelämän, järjestöjen ja eri alojen asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä tavoitteellisesti verkostoituen. Kulttuurisesti monimuotoisissa oppimisympäristöissä toimiminen tukee opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä sekä vahvistaa osallisuutta, integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja työllistymisen mahdollisuuksia.

Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä, jolloin ne edistävät opiskelijoiden fyysistä ja henkistä terveyttä ja hyvinvointia. Vastuullinen työskentely ja hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista ja turvallisuutta. Turvallista ja vastuullista työskentelyä harjoitellaan myös digitaalisissa oppimisympäristöissä. Olosuhteet suunnitellaan sellaisiksi, että toiminta on kestävä kehityksen tavoitteiden mukaista.

Opiskelijoita ohjataan käyttämään myös omia tieto- ja viestintäteknologisia laitteitaan oppimisen tukena.

---

^[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Opiskelu Raahen aikuisten perusopetuksessa perustuu opiskelijoiden turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Tämä luo hyvän pohjan opintoihin keskittymiseen. Oppimisympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta vastaa koko yhteisö.

Aikuisten perusopetus järjestetään pääosin Brain Centerin tiloissa. Luokkahuone on hyvin varusteltu ja opetusvälineet nykyaikaisia. Oppimisympäristönä toimivat myös lähialueilla olevat muut oppilaitokset (Raahen lukio ja Raahen-Opisto) sekä yritykset ja julkiset työnantajatahot, joihin on mahdollista myös hakea TET-jaksoille ja työssäoppimisjaksoille. Oppimisympäristöjä ovat lisäksi ympäröivä luonto, liikunta- ja kulttuurilaitokset, järjestöt, yhdistykset ja erilaiset tapahtumat.

4.3.2. Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä opiskelijoiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen opiskelijan oppimista. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa opiskelijoille mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Opetuksessa pyritään korjaamaan mahdollisia sukupuolittuneita tai stereotyyppisiä asenteita ja käytänteitä myös työtapojen valinnalla.

Aiemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen ja käytännönläheisyys ovat olennaisia piirteitä aikuisten opetuksessa. Uusiin työ- ja opiskelumenetelmiin harjaantuminen on keskeinen osa opiskelua ja opiskelijaa rohkaistaan kokeilemaan erilaisia opiskelutapoja. Opetuksessa käytetään havainnollisia, arkielämän tilanteisiin liittyviä, kokeellisia ja elämyksellisiä työtapoja. Tiedonaloille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Taiteellista ilmaisua, luovuudenharjoituksia ja omaa tekemistä yhdistetään joustavasti opetukseen.

Eriyttämisessä kiinnitetään huomiota opiskelun laajuuteen ja syvyyteen, työskentelyn rytmiin ja etenemiseen sekä erilaisiin oppimistapoihin. Eriyttämisen lähtökohta ovat opiskelijoiden tarpeet sekä mahdollisuus itse suunnitella opiskelua, valita erilaisia työskentelytapoja ja tarvittaessa myös edetä yksilöllisesti. Opiskelijoita ohjataan löytämään itselleen parhaiten soveltuvia työskentelytapoja. Eriyttämällä voidaan tukea opiskelijan itsetuntoa ja motivaatiota. Eriyttämällä voidaan ennaltaehkäistä tuen tarpeen syntymistä.

Aikuisten perusopetuksessa opetus on kielitietoista. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimiselle. Suomen kielen ja muiden oppiaineiden opetusta voidaan järjestää osittain samanaikaisopetuksena, mikä vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja kielitaidon kehittymistä. Tällöin tulee varmistaa, että molempien oppiaineiden tai kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt toteutuvat. Tässä keinoja ovat esimerkiksi opiskelijan itsenäinen työskentely, etätehtävät ja projektityöt.

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät opiskelijan halun oppia ja ottaa vastuuta oppimisestaan sekä lisäävät opiskelijan luottamusta itseensä oppijana
- hyödyntävät aikuisen elämäkokemuksia sekä harjaannuttavat osaamista, josta on opiskelijalle hyötyä ja iloa
- tukevat opiskelijoiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa yhteisöllistä oppimista, edistävät sosiaalista joustavuutta ja kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista itsestä ja toisista
- rohkaisevat opiskelijoita monipuolisiin vuorovaikutustilanteisiin opetuskielellä ja muilla kielillä sekä rikastavat heidän sanavarastoaan ja ilmaisutaitojaan
- kehittävät tiedon hankkimisen, tuottamisen ja soveltamisen sekä tiedon luotettavuuden arvioimisen taitoja
- auttavat opiskelijaa tiedostamaan ja arvioimaan omaa oppimistaan, aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti sekä kehittävät ja monipuolistavat opiskelijan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa
- mahdollistavat tarpeellisten tietojen ja taitojen oppimisen jatko-opintoja ja työelämää varten
- harjaannuttavat osallistumiseen, vaikuttamiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Työtavat Raahen aikuisten perusopetuksessa

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä opiskelijoiden tarpeet ja edellytykset. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen opiskelijan oppimista. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa opiskelijoille mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Aiemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen ja käytännönläheisyys ovat olennaisia piirteitä Raahen aikuisten perusopetuksen opetuksessa. Uusiin työ- ja opiskelumenetelmiin harjaantuminen on keskeinen osa opiskelua ja opiskelijaa rohkaistaan kokeilemaan erilaisia opiskelutapoja. Opetuksessa käytetään havainnollisia, arkielämän tilanteisiin liittyviä työtapoja.

Raahen aikuisten perusopetuksessa tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään sekä opetuksessa että opiskelijan ohjauksessa. Tavoitteena on, että opiskelija saa käsityksen tietoyhteiskunnan vaatimuksista. Tieto- ja viestintätekniikan käyttöä harjoitellaan kaikissa oppiaineissa. Digioppimisen avulla tietoja ja taitoja opetellaan oppiainerajat ylittäen.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opintojen aikana riittävät tietotekniikkavalmiudet jatko-opintoihin ja työelämään. Laaja-alainen osaaminen kehittyy myös luonnollisissa ja virtuaalisissa oppimisympäristöissä. Tavoitteena on aktiivinen ja omasta oppimisestaan vastuuta kantava opiskelija.

Eriyttämisessä kiinnitetään huomiota opiskelun laajuuteen ja syvyyteen, työskentelyn rytmiin ja etenemiseen sekä erilaisiin oppimistapoihin. Eriyttämisen lähtökohta ovat opiskelijoiden tarpeet sekä mahdollisuus suunnitella opiskelua opettajan kanssa, valita erilaisia työskentelytapoja ja tarvittaessa myös edetä yksilöllisesti. Opiskelijoita ohjataan löytämään itselleen parhaiten soveltuvia työskentelytapoja. Eriyttämistä toteutetaan sekä ryhmän toimivan työskentelyrytmin löytämiseksi luokahuoneessa että yksittäisen opiskelijan henkilökohtaisten työtapojen löytämiseksi ja vahvistamiseksi. Eriyttämällä voidaan tukea opiskelijan itsetuntoa ja motivaatiota.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa aikuisten perusopetuksen oppimaan oppimista ja yhteiskuntaan integroitumista edistävää toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisriippuvuuksien ymmärtäminen. Opetuksen eheyttäminen kannustaa opiskelijoita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat opiskelijoita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Opiskelijat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämänsä ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista jäsentämistapaa, jossa todellisen maailman ilmiöitä ja teemoja tarkastellaan kokonaisuuksina eri oppiaineiden opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen.

Eheyttämistä voidaan toteuttaa

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti*
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi*
- käyttämällä samanaikaisopetusta*
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä ja -viikkoja, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja*
- suunnittelemalla ja toteuttamalla eri oppiaineiden yhteistyönä monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja.*

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun lähtökohtana ovat aikuisten perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet. Oppimiskokonaisuudet ilmentävät koulun toimintaa oppivana ja kannustavana yhteisönä. Ne edistävät opiskelijoiden integroitumista yhteiskuntaan ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kotoutumista sekä vahvistavat erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

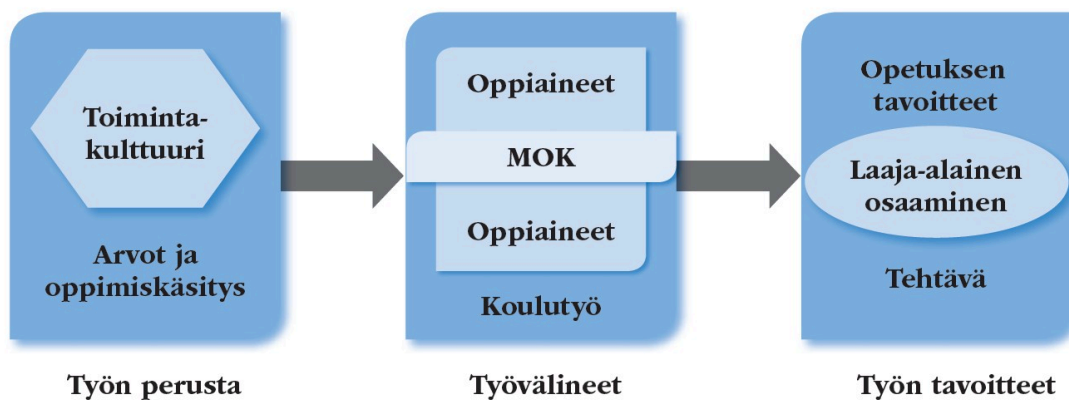
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia olosuhteita ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota opettajille, opiskelijoille ja koulun ulkopuolisille yhteistyökumppaneille. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi, jotta opiskelijoilla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuksien sisältöön sekä työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Oppimiskokonaisuuksien teemat ja toteutustavat päätetään paikallisesti. On suotavaa, että aikuisten perusopetuksessa toteutetaan ainakin yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edellyttävät yhteistyötä oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä kokonaisuuksien toteuttamisessa. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja, joiden opiskelussa hyödynnetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä. Oppimiskokonaisuuksiin kuuluvan oppimisen arviointi on osa eri oppiaineisiin sisältyvää arviointia.

Opiskelijoiden mukanaolo suunnittelussa on välttämätöntä, sillä oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti opiskelijoiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita. Opiskelijan näkökulmasta monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteena on

- vahvistaa opiskelijoiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin opiskelijoiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia asioiden edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen yhteisvoimin
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opiskeluun
- vahvistaa arjen osaamisen harjoittelua ja antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa opiskelijoita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (MOK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden tehtävänä on vahvistaa kasvua ihmisenä ja vastuullisena yhteiskunnan jäsenenä. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää oppilaitoksen arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat aikuisten perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet Raahen aikuisten perusopetuksessa

Raahessa aikuisten perusopetuksessa monialaisia oppimiskokonaisuuksia järjestetään tarvittaessa mahdollisuuksien mukaan eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Monialaiset oppimiskokonaisuudet kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Näissä hyödynnetään Saloisten koulun ja Raahen lukion monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja aikuisten perusopetuksen opiskelijat voivat mahdollisuuksien mukaan osallistua näiden oppilaitosten monialaiseen toimintaan.

4.5. Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin pohdinta on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan kehittämistä. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten opiskelijat ja muut toimijat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaitoskohtaisesti kuvataan ja/tai päätetään

- millaisin menettelyin opiskelijoiden ja koulun muun henkilökunnan osallistuminen koulun toimintakulttuurin arviointiin ja kehittämiseen turvataan*
- mitkä ovat toimintakulttuurin kehittämisen mahdolliset paikalliset painopisteet*
- mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa ja kehittämistä ohjaavat mahdolliset paikalliset painotukset*
- millaisin keinoin tuetaan vieraskielisten opiskelijoiden opetuskielen hallintaa osana kielitietoista toimintakulttuuria.*

Jos opetukseen päätetään sisällyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia, opetussuunnitelmassa päätetään, mitkä ovat monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemat ja toteuttamistavat sekä keskeiset koulun ulkopuoliset yhteistyökumppanit oppimiskokonaisuuksittain sekä miten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista seurataan, arvioidaan ja kehitetään. Tällöin päätetään myös, miten monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa tarvittava yhteistyö ja työnjako toteutetaan ja miten huolehditaan siitä, että mahdollisimman monet oppiaineet osallistuvat monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen. Opetussuunnitelmassa voidaan myös päättää, mikä on se menettelytapa, jolla lukuvuoden aikana voidaan sopia jonkun uuden, tärkeäksi koetun monialaisen oppimiskokonaisuuden toteuttamisesta

Toimintakulttuuria tai sen kehittämistä koskevat paikalliset painotukset kirjataan oppilaitoskohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösitoumuksia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

5. Ohjaus, oppimisen ja opiskelun tuki, opiskeluhuolto ja kurinpidollisten keinojen käyttö

5.1. Ohjaus

Ohjauksen tavoitteet

Ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan. Opiskelijan kokonaisvaltainen ohjaus on koko oppilaitoksen yhteinen tehtävä. Ohjauksen tavoitteena on lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja sekä ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksella tuetaan opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Ohjauksella lisätään myös hyvinvointia ja ehkäistään ennalta opintojen keskeyttämistä.

Ohjauksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea opiskelijaa niin, että hän osaisi tehdä itseään koskevia elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja. Ohjauksen avulla opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi. Opiskelijaa tulee ohjata käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet, osaa etsiä tietoa sekä käyttää niitä jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Ohjauksen tulee tukea kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Ohjauksessa tehdään myös konkreettinen jatko-opintosuunnitelma ja/tai urasuunnitelma, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet. Jos kyseessä on kotoutuja, työllistymistä ja perusopetuksen jälkeistä jatkosuunnitelmaa tukevat toimet kulkevat kotoutumisprosessin mukana koulutukseen hakeutumisesta aina mahdolliseen jälkiohjaukseen saakka.

Ohjauksen toteuttaminen

Ohjaus perustuu opiskelijan tarpeisiin ja tavoitteisiin ja sen sisällöt vaihtelevat näiden mukaisesti. Opiskelijan aikuisuuden arvostaminen on ohjauksen onnistumisen perusedellytys. Aikaisempien opintojen ja myös muualla kuin koulutuksessa hankittujen tietojen ja taitojen tunnistaminen vaativat erityistä paneutumista. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla aikuiselle opiskelijalle sekä elämänhallintaa häiritsevä että itsetuntoon vaikuttava tekijä. Siksi opiskelumotivaation herättäminen ja sen ylläpitäminen vaativat ohjaajalta syventymistä yksilöllisesti kunkin opiskelijan tilanteeseen.

Opinnot voidaan suunnitella myös siten, että opiskelija suorittaa samanaikaisesti eri vaiheiden kurseja. Jos opiskelijan on tarkoituksenmukaista suorittaa vain lukutaito- ja/tai alkuvaiheen opintoja, hänet voidaan ohjata tämän jälkeen muuhun soveltuvaan koulutukseen.

Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisesti elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Opintojen alkuvaiheessa ohjauksen keskeisenä tehtävänä on auttaa opiskelijaa motivoitumaan ja suuntautumaan opiskeluun sekä oppijan rooliin. Orientoituminen opintoihin ja opiskeluprosessin jatkuvuuden takaaminen vaativat monipuolista ja pitkäjänteistä ohjausta ja tukea.

Ohjaustoiminta järjestetään henkilökohtaisena, pienryhmä- ja ryhmämuotoisena ohjauksena. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella opintoihin, koulutus- ja ammatinvalintoihin sekä tulevaisuuteen ja elämäntilanteeseen liittyvistä kysymyksistä. Aikuisten perusopetukseen sisältyy myös erillisiä ohjauksen kursseja, joilla vahvistetaan opiskelijoiden työelämä tietoja ja -taitoja sekä muiden ohjauksen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä myös opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista.

Ohjaus Raahen aikuisten perusopetuksessa

Opintojen alkuvaiheessa opiskelijan tieto- ja taitotason arviointiin sekä jo olemassa olevan osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opintojen alkuvaiheessa opiskelijan kanssa laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS) ja sitä tarkennetaan opintojen edetessä. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle mahdollisesti työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnassa tehty kotoutumissuunnitelma. Alkuvaiheen ohjauksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä myös muiden opiskelijan ohjauksesta vastaavien tahojen, kuten kotoutumispalveluiden ja aiemmin saadun valmistavan opetuksen vastuuhenkilöiden kanssa. Opiskelijan opiskeluhistoria ja elämäntilanne, erityisesti aikaisemmat opintosuoritukset ja oppimiskokemukset sekä tavoitteet otetaan huomioon henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa. Samalla keskustellaan esimerkiksi harjoittelujaksoista, valinnaisista/lisäopinnoista tai erityisen tuen tarpeesta.

Opintojen aikana tuetaan opiskelijaa jatkuvasti oman urapolkunsu ja elämänsä suunnittelussa. Loppuvaiheen opintoihin siirryttäessä on tärkeä varmistaa, että opiskelijalla on riittävät opiskelutaidot ja suomen kielen taito, jotta hän selviytyy opinnoista. Opiskelijaa voidaan myös tukea näiden taitojen vahvistamisessa.

Raahen aikuisten perusopetuksessa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnasta vastaavat opettaja ja Saloisten koulun opinto-ohjaaja yhteistyönä. Jatko-opintoihin hakeutumisen kannalta on olennaista saavuttaa riittävät opiskelutaidot ja käsitys tarvittavista taidoista. Opinto-ohjauksessa korostuukin ammatinvalinnan kysymykset ja opiskelijan omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden löytäminen.

Opiskelusuunnitelman toteutumista arvioidaan opintovuoden aikana jaksoarviointien ja muiden opiskelutulosten perusteella. Arviointi tapahtuu ryhmän opettajan ja johdolla yhteistyössä opiskelijan kanssa. Erityisen tärkeää on suomen kielen taidon kehittymisen seuranta. Mikäli opinnot eivät ole edistyneet suunnitelmallisesti, otetaan tilanne esille yhdessä opiskelijan ja alaikäisten kohdalla myös mahdollisesti huoltajien kanssa.

Opintojen etenemisen arviointi on jatkuva prosessi. Raahen aikuisten perusopetuksen opiskelijat saavat koko opintojensa ajan sekä henkilökohtaista että ryhmäkohtaista ohjausta. Henkilökohtaista ohjausta järjestetään opiskelijalle aina hänen sitä tarvitessaan. Opinto-ohjausta antavat sekä Saloisten koulun opinto-ohjaaja että aikuisten perusopetuksen opettaja.

Päättöluokkalaisten valmistaminen toiselle asteelle siirtymiseen aloitetaan syyslukukauden alussa. Opinto-ohjaaja antaa tietoa toisen asteen opinnoista sekä ryhmäohjauksena että henkilökohtaisessa ohjauksessa. Tutustumiskäyntejä tehdään lähiseudun oppilaitoksiin. Opinto-ohjaaja auttaa oppilaita yhteishakuun liittyvissä asioissa ja on opiskelijoiden tukena koko yhteishakuprosessin ajan.

5.2. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Aikuisten perusopetuksessa opiskelijalle on laadittava henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ohjaa opiskelijan tiedollista ja taidollista kehittymistä koko opintojen ajan. Suunnitelmassa jäsennetään opiskelun tavoitteet ja arvioidaan niiden saavuttamiseen kuluva aika yhdessä opiskelijan kanssa. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tulee perustua opiskelijan valmiuksiin, aiemmin opitun tunnistamiseen sekä opiskelun tavoitteisiin. Opiskelijan opiskeluhistoria ja elämäntilanne, erityisesti aikaisemmat opintosuoritukset ja oppimiskokemukset tulee ottaa huomioon henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

Aikuisten perusopetuksessa tulee perusopetuslain 46 §:n mukaan opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä laadittava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään

- aikaisempi koulutus Suomessa ja/tai muualla, erityisesti aikaisemmin suoritettut perusopetuksen opinnot ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus tai muu kokemus
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat kurssit ja/tai oppimäärät
- aikuisten perusopetuksen aloitusvaihe (lukutaitovaihe, muu alkuvaihe vai päättövaihe)
- suoritettavat kurssit
- mahdolliset muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot ja/tai työelämään tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle mahdollisesti aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Opetuksen järjestäjän osalta henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnasta vastaavat opinto-ohjaaja ja opettajat yhteistyönä. Suunnitelmaan voi sisältyä opiskelujaksoja myös muissa oppilaitoksissa kuten ammatillisessa oppilaitoksessa.

Jos opiskelija siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestämään opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja suoritettuja opintoja koskevat tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.

Suunnitelman laatimisessa ja seurannassa tehdään tarpeen mukaan moniammatillista yhteistyötä. Opiskelijan taustasta riippuen hänen asioitaan saattavat hoitaa oppilaitoksen edustajien lisäksi eri viranomaiset. Yhteistyö voi olla tarpeiden ja erityisryhmien mukaan muotoutuvaa maahanmuuttajien kotoutumisprosessin tukemista, romanijärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä, opiskelun tukemista sosiaalityöntekijöiden tai vankilahenkilökunnan kanssa tahi muiden toimijoiden ja tukiverkkojen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä on hyvä ottaa huomioon opiskelijalle mahdollisesti työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnassa tehty kotoutumissuunnitelma tai rangaistuslaitoksessa tehty rangaistusajansuunnitelma. Alkukartoituksen perusteella laadittu kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajien yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajien mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää heidän mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Aikuisten perusopetukseen kuuluvia opintoja voi suorittaa omassa oppilaitoksessa, muissa oppilaitoksissa tai muualla. Opiskelu- ja tiedonhankintataitojen jatkuva harjaannuttaminen on aktiivisen ja tavoitteellisen toiminnan edellytys. Näitä taitoja koskevat tavoitteet määritellään opiskelusuunnitelmassa oppiainekohtaisten tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden lisäksi.

Opiskelusuunnitelmaa ja sen toteutumista seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan sekä mahdollisesti muiden hänen asioitaan hoitavien tahojen kanssa. Opiskelijan tilanteen muuttuessa suunnitelma tulee saattaa ajan tasalle vastaamaan muuttunutta tilannetta. Opiskelijan tulee saada

tietoa siitä, miten hän voi saada tukea ohjaustoimintaan osallistuvilta henkilöiltä ja mitkä ovat heidän tehtävänsä ohjauksen kokonaisuudessa.

Opiskelija voidaan katsoa eronneeksi, jos hän pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja jos on ilmeistä, että opiskelija ei suorita opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.

5.3. Oppimisen ja opiskelun tuki

Perusopetuslain mukaan opetus järjestetään opiskelijoiden iän ja edellytysten mukaisesti. Tämä on lähtökohhta järjestettäessä myös aikuisten perusopetusta, jossa opiskelee hyvin eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia opiskelijoita. Opetus ja tuki järjestetään ottaen huomioon sekä kunkin opiskelijan että opetusryhmän erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia.

Tuen tarpeen taustalla voi olla esimerkiksi kielellinen, matemaattinen, motorinen tai tarkkaavaisuuden häiriö. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen, traumaattisiin kokemuksiin tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Opetuksen eriyttäminen on ensisijainen keino ottaa huomioon opiskelijoiden erilaisuus. Työskentelyssä tulee ottaa huomioon kaikkien opiskelijoiden edellytykset ja tarpeet. Näitä ovat oppimisen erilaiset lähtökohdat, opiskelijoiden kieli- ja kulttuuritausta sekä opetuskielen osaamisen taso. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään opetuksen tavoitteet ja merkitys. Opiskelijoille annetaan onnistumista edistävää ohjausta ja tukea. Koulun toimintakulttuuria kehitetään sellaiseksi, että se edistää koulun henkilöstön ja opiskelijoiden välistä sekä opiskelijoiden keskinäistä yhteistyötä ja vertaisoppimista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Tuen tarpeen tunnistaminen pohjautuu opiskelijan omiin, opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Opiskelija voidaan ohjata selvittämään tuen tarvettaan myös koulun ulkopuolisten tahojen avulla. Koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan. Tämän pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa opiskelijalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin annettu tuki.

Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehittymistarpeensa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opettaja arvioi ja antaa kannustavaa palautetta opiskelijoidensa edistymisestä sekä suunnittelee opetuksen, oppimisympäristöt ja mahdolliset tukitoimet.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen, opintojen painottaminen opiskelijan tarpeiden mukaan, monipuolinen opinto-ohjaus ja opiskeluhuolto. Opiskelija ohjataan mahdollisuuksien mukaan muiden toimijoiden tukitoimien piiriin. Eri oppiaineille ominaisten opiskelustrategioiden ja monipuolisten työtapojen käyttö edistävät oppimista. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan tarvittavat yksilölliset tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa. Työskentelyssä ja arvioinnissa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla opiskelija kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Opiskelu voidaan järjestää perusopetuslain 628/1998 pykälän 18a tarkoittamissa tilanteissa myös toisin kuin perusopetuslaissa säädetään.

Oppimisen ja opiskelun tuki Raahen aikuisten perusopetuksessa

Raahen aikuisten perusopetuksessa kiinnitetään huomiota oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn. Harkinnanmukaisesti opiskelijoille järjestetään tukiopetusta ja erityisopetusta. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa ulkopuolisten tahojen, kuten ammattiopisto Luovin ja koulutuskeskus Brahen kanssa. Oppimisen ja opiskelun tukemisessa noudatetaan opetussuunnitelman perusteiden periaatteita.

Opiskelijoita kannustetaan vapaa-ajan aktiviteetteihin ja harrastuksiin. Koulun ulkopuolisissa harrastuksissa ja aktiviteeteissa opiskelija tutustuu uusiin ihmisiin. Solmitut sosiaaliset suhteet kantaväestön kanssa nähdään tärkeänä kotoutumisen kannalta – sekä kielenoppimisen että myös kulttuurisen oppimisen kannalta. Kielen oppiminen ei ole pelkästään kognitiivinen prosessi, vaan se on myös sosiaalinen prosessi, jossa kieliyhteisöltä saatu tuki, sekä kuuluminen eri yhteisöihin on tärkeässä roolissa oppimisen sekä yleisemmin koko kotoutumisen kannalta.

Opinto- ohjaajan lisäksi myös opettaja ylläpitää osaltaan verkostoja yhteistyökumppaneihin esimerkiksi vierailukäynneillä ja tapaamisilla. Erityisen tärkeä yhteistyökumppani on Raahen kaupungin kotoutumispalvelut, jonka kautta saadaan helpoiten valittua oikeat yhteistyötahot Raahen seudun kotouttamisohjelman mukaisesti.

Koulun jo toimiva yhteistyö sosiaalitoimen sekä työvoimapalveluiden kanssa auttaa koulua tukemaan opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Sosiaalitoimesta voidaantarvittaessa järjestää opiskelijalle henkilökohtainen sosiaaliohjaaja auttamaan elämänhallintaan (esim. rahankäyttö, asunnottomuus) liittyvissä haasteissa.

Opiskelijoita rohkaistaan puhumaan opettajilleen ja opinto-ohjaajalle sekä Saloisten koulun opiskelijahuollon psykologille, kuraattorille tai terveydenhoitajalle jos opiskelussa tai koulunkäynnissä ilmenee ongelmia, tai jos oppilas haluaa puhua muista häntä askarruttavista asioista liittyen.

Opiskelijahuollon kuraattori, terveydenhoitaja ja psykologi vierailevat syyslukukaudella luokissa kertomassa työstään. Näin he tulevat opiskelijoille tutuksi ja opiskelijoiden kynnys lähestyä heitä laskee.

Opiskelijahuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville ja jokainen tekee oppilashuoltotyötä. Kun koulun työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi opiskeluhoollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hän ottaa viipymättä yhteyttä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja antaa tiedossaan olevan tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana työpäivänä.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä em. määräajassa. Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle annetaan tieto yhteydenotosta. Tarvittaessa opiskelijan tueksi kootaan hänen suostumuksellaan monialainen asiantuntijaryhmä. Opiskelijan kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi näin osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Tarvittaessa opiskelijaa tuetaan hakeutumaan koulun ulkopuoliseen tukeen. Yhteistyö koulun ulkopuolisen tahon kanssa voi alkaa myös yhteisellä neuvottelulla koululla, mikäli opiskelija niin toivoo.

Tarpeen vaatiessa otetaan yhteys lastensuojeluun, nuorisoneuvolaan, nuorisopsykiatrian asiantuntijoihin tai psykiatrian poliklinikkaan.

Opetushallitus on tänään päättänyt muuttaa aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2017 lukua 5.3 seuraavasti: Perusteiden lause "Opetuksessa voidaan käyttää perusopetuslain mukaisia erityisiä opetusjärjestelyjä" korvataan lauseella "Opiskelu voidaan järjestää perusopetuslain 628/1998 pykälän 18a tarkoittamissa tilanteissa myös toisin kuin perusopetuslaissa säädetään". Tämän päätöksen mukaan tarkistettu paikallinen opetussuunnitelma otetaan käyttöön Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksessa 1.8.2025.

5.4. Opiskeluhoolto

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta (perusopetuslaki (477/2003) 14 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)).

Näissä perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisia käsitteitä opiskeluhoolto, opiskelija, oppilaitos sekä opetuksen järjestäjä. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (377/2022)).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia sovelletaan opiskelijoihin, jotka opiskelevat perusopetuksen koko oppimäärää aikuisten perusopetuksen perusteiden mukaan (tutkintotavoitteiset opiskelijat). Opetuksen järjestäjällä tulee olla lain edellyttämä opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma. Opiskeluhoollon järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan soveltuvin osin samoja periaatteita kuin oppivelvollisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään (Määräys 104/011/2014).

Opiskeluhoollon tarkoituksena on varmistaa opiskelijoiden yhdenvertainen mahdollisuus oppimiseen ja hyvinvointiin sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista ja opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Tavoitteena on ongelmien ehkäisy ja tarvittavan tuen järjestäminen mahdollisimman varhain. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoollona.

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä.

Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § ja 4 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §). Opiskeluhooltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveydenhuoltolaki 15 a § (378/2022) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § (377/2022))

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §). Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 15 a § (378/2022)).

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman

toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)). Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatiminen kuvataan tarkemmin luvussa 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma.

Opiskeluhuolto Raahan aikuisten perusopetuksessa

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän tehtävänä on vastata yhteisöllisestä opiskeluhuollosta, jonka tavoitteena on luoda terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö, edistää opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä. Yksilökohtaisessa oppilashuollossa tavoitteena on tunnistaa ja ehkäistä yksittäisten oppilaiden oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja muita ongelmia, sekä puuttua ja löytää ratkaisuja näihin ongelmiin. Yhteisöllinen oppilashuoltokokous pidetään ennalta sovittuna aikana 2-4 kertaa lukuvuodessa.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän jäseniä ovat opettajien ja opinto-ohjaajan lisäksi rehtori, kuraattori, opiskelijaterveydenhoitaja ja koulupsykologi. Kokouksessa käsitellään ajankohtaisia yhteisöllisiä opiskelijahuollollisia asioita. Yhteisöllisen hyvinvoinnin ryhmä seuraa oppilaiden hyvinvointia ryhmätasolla ja sopii tarvittavista toimenpiteistä, niiden toteuttamisesta sekä toteuttajista.

Ryhmyttäminen lukuvuoden alussa nähdään tärkeänä osana oppilaan hyvinvointia. Lukuvuoden aikana järjestettävät retket ja erilaiset tapahtumat ym. vahvistavat ryhmähenkeä. Sosiaaliset verkostot ovat keskeisessä roolissa maahanmuuttajaopiskelijoiden menestyksekkäässä kotoutumisessa, sillä opiskelijat saavat kallisarvoista vertaistukea toisistaan uudessa kulttuurisessa ympäristössä. Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan paikallisten oppilaitosten toimintaan esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Kouluruokailun pääasiallisena tarkoituksena on ensisijaisesti oppilaan hyvinvoinnin, terveyden ja työtehon ylläpitäminen ja edistäminen, mutta samalla yhteinen päivittäinen ruokailuhetki koetaan tärkeäksi myös ryhmäytymisen kannalta. Opettajat tekevät merkityksestä kotouttavaa työtä itse opetuksen ohella. Oppilaisiin valetaan uskoa itseen sekä rohkaistaan aloitteellisuuteen ja aktiivisuuteen. Menestyksekkäs kotoutuminen on maahanmuuttajaopiskelijoiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin pohja.

Opiskelijoille jaetaan kirjalliset järjestyssäännöt opintojen ja jokaisen uuden lukuvuoden alussa. Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua järjestyssääntöjen laatimiseen. Järjestyssäännöt käydään luokissa läpi yhdessä opettajan kanssa. Järjestyssäännöt on tehty, jotta kaikilla olisi hyvä ja turvallinen ympäristö opiskella. Järjestyssääntöihin on kirjattuna mm. koulun poissalokäytännöt, kouluympäristön turvallisuuden takaamiseksi luotuja sääntöjä, kiusaamiseen puuttuminen, periaatteet jokaisen oikeudesta yksityisyyteen ja loukkaamattomuuteen, sekä koulun periaate yksilöllisyyden ja erilaisuuden kunnioittamisesta.

Lukuvuoden alussa opiskelijoiden kanssa keskustellaan erityisesti kiusaamisesta, syrjinnästä ja muuten epäkunnioittavasta käytöksestä. Opettajat ovat päävastuussa luokkansa kokonaistilanteen havainnoinnista. He nostavat esille, jos heillä herää huoli oppilaan opinnoissa edistymisestä tai muusta asiasta, kuten esimerkiksi jatkuvasta myöhästelystä, koulumotivaation laskusta, levottomuudesta tai aggressiivisesta käytöksestä johtuen. Opettaja ja muuhenkilökunta reagoi heti huomattuaan opiskelijassa poikkeavaa käytöstä tai häiriökäyttäytymistä. Näin pyritään turvaamaan varhainen tuki sitä tarvitsevalle oppilaalle. Luvattomat poissaolot esimerkiksi kertovat usein opiskeluun liittyvistä ongelmista. Poissaoloja seuraamalla koulu pystyy reagoimaan ja ryhtymään toimiin ratkaisujen löytämiseksi ongelmiin.

Opiskelijoiden mielipiteitä koulutyöskentelyyn ja esimerkiksi järjestyssääntöihin liittyen kuullaan ja ne huomioidaan oppilashuoltotyössä. Opetussuunnitelman lisäksi noudatetaan soveltavasti Saloisten koulun opiskeluhuoltosuunnitelmaa, joka päivitetään säännöllisesti.

5.5. Kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat toimintakulttuurin kehittäminen, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Opiskelijalle voidaan kurinpidollisena keinona antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan oppilaitosten yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään oppilaitoskohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että kurinpitokeinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää opiskelijoita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Raahan aikuisten perusopetuksen ryhmässä keskustellaan yleisesti opiskeluun, kouluyhteisöön ja yhteiskuntaan liittyvistä käyttäytymissäännöistä, hyvistä tavoista ja suomalaisesta käyttäytymiskulttuurista. Tarvittaessa järjestetään myös henkilökohtaisia keskusteluja.

Kurinpidollisena toimenä käynnistetään välittömästi ongelmien ilmaantuessa yhteispalaveri, johon osallistuu tilanteen mukaan opiston edustajia, huoltaja tai muu laillinen edustaja, opiskelijahuollon edustajia ja mahdollisesti muita viranomaisia. Kurinpidollisen toimenä opiskelijalle voidaan antaa joko suullinen varoitus tai kirjallinen varoitus. Vakavissa tapauksissa voidaan opiskelija erottaa määräaikaaisesti tai lopullisesti.

Aikuisten perusopetuksen järjestyssäännöt luovat henkilökunnalle perustan järjestyksen ylläpitoon ja kurinpitoon.

Poissaolokäytännöt ovat kirjattuna opiskelijoille jaettaviin koulun järjestyssääntöihin. Jo oppilaaksiottopalaverissa, arvioitaessa opiskelijan soveltuvuutta opiskelijaksemme, opiskelijalle kerrotaan koulun suhtautumisesta poissaoloihin. Alaikäistä haastateltaessa palaverissa on aina mukana myös huoltaja, usein myös täysi-ikäistä oppilasta haastateltaessa opiskelijan huoltaja on läsnä. Näin ollen tieto koulun poissaolokäytänteistä välittyy opiskelijan lisäksi myös huoltajalle jo ennen opiskelun alkamista. Lukuvuoden alussa opettajat käyvät opiskelijoiden kanssa koulun poissaolokäytännöt läpi luokissa.

Opettajat kirjaavat poissaolot poissaolokirjaan. Lukuvuoden aikana poissaoloja seurataan jatkuvasti. Jos opiskelijalla on selvittämättömiä poissaoloja, opettaja keskustelee aiheesta opiskelijan kanssa. Opettaja ottaa yhteyden myös opiskelijan huoltajaan opiskelijan ollessa alaikäinen. Tieto opiskelijan poissaoloista välitetään myös opinto-ohjaajalle, joka keskustelee poissaoloista opiskelijan kanssa jos opettajan kanssa käyty keskustelu ei korjaa tilannetta. Jos

tilanteeseen ei tämänkään jälkeen tule muutosta, opetus- ja kasvatusjohtaja tai opetuksen vastuurehtori puhuttelee opiskelijaa.

Koulutyön vakavan laiminlyönnin vuoksi voidaan opiskelijalle antaa kirjallinen varoitus tai hänet voidaan erottaa opistosta enintään kahden kuukauden ajaksi. Määräaikaiseen erottamiseen päädytään, jos opiskelijan poissaolot eivät korjaannu muilla kurinpidollisilla toimilla. Ennen kuin opiskelijalle annetaan kirjallinen varoitus tai hänet erotetaan määräaikaisesti koulusta, häntä kuullaan, toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yksilöidään, hankitaan mahdollinen muu selvitys ja varataan opiskelijan huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Määräaikaisesti erotetun opiskelijan opetuksesta ja oppilashuollosta huolehditaan. Hänelle laaditaan henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutuu ja oppimista seurataan. Suunnitelmasta, opiskelun seurannasta ja opiskelijahuollosta päätetään opetus- ja kasvatusjohtajan tai opetuksen vastuurehtorin nimeämässä moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä.

Opiskelijan opiskellessa kotoutumistuella koulu on velvollinen ilmoittamaan poissaoloista TE-toimistoon. TE-toimisto järjestää harkinnan mukaan kuulemistilaisuuden opiskelijalle ja harkitsee voidaanko kotoutumistuella jatkaa oppilaan opiskelujen tukemista. Poissaolojen vaikutuksesta kotoutumistuen katkaisuun kerrotaan opiskelijoille jo oppilaaksiottopalaverissa.

Lukuvuoden alussa oppilaille ja opiskelijoiden huoltajille kerrotaan opiskelijahuollon toimintatavoista. Lisäksi opiskelijahuoltotyöstä kerrotaan lukuvuoden aikana tarvittaessa erilaisin tiedottein. Opiskelijoille kerrotaan opiskelijahuoltotyöstä lukuvuoden alussa. Lisäksi koulukuraattori, -terveydenhoitaja sekä -psykologi vierailevat luokissa kertomassa opiskelijoille työkuvastaan ja roolistaan opiskelijahuoltotyössä.

5.6. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma

Ohjauksen, oppimisen ja opiskelun tuen, opiskeluhuollon sekä kurinpidollisten keinojen käytännöistä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista sekä oppimaan oppimisen ja yhteiskuntaan integroitumisen toimintakulttuuria. Oppilaitoskohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään oppilaitoskohtaisissa opetussuunnitelmissa ja/tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Ohjaus

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa seuraavat seikat:

- ohjauksen tavoitteet ja toteuttaminen
- ohjaukseen osallistuvat henkilöt sekä heidän tehtävänsä ja keskinäinen työnjakonsa
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnan, seurannan ja arvioinnin käytänteet
- yhteistyötahot sekä yhteistyön tavoitteet ja käytännön järjestäminen ohjaukseen liittyvissä kysymyksissä muiden oppilaitosten, viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa
- ohjauksesta tiedottaminen.

Oppimisen ja opiskelun tuki

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa seuraavat seikat:

- miten tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja tukitoimet järjestetään käytännössä
- mikä on henkilöstön keskinäinen yhteistyö, vastuut ja työnjako tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa ja järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa
- miten tukimahdollisuuksista tiedotetaan opiskelijoille.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatiminen

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista (alla kuvatut kohdat 1-5) kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhooltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)).

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)):

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista
2. Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi
3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)
4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma sisältää oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa ja oppivelvollisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätyt kohdat. Aikuisten perusopetuksessa suunnitelman valmistelussa otetaan huomioon opiskelijaryhmän erityispiirteet kuten ikä, elämäntilanne sekä kieli- ja kulttuuritausta.

Kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa.

Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpitokeinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

6. Yhteistyö ja opetuksen järjestämistapoja

6.1. Yhteistyö

Opetushallinnossa ja aikuisten perusopetusta järjestävissä oppilaitoksissa tehdään yhteistyötä aikuisten perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä opiskelijoiden oppimisen tukemiseksi ja toimivien opiskelupolkujen rakentamiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamisessa sekä koulun toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Yhteistyö on suunnitelmallista, ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Yhteistyötä tehdään myös muiden opetuksen järjestäjien, esimerkiksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa koskien etenkin lukutaitovaiheen järjestämistä sekä ammatillisen koulutuksen opintojen sisällyttämiseksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Koulutuspolkujen siirtymävaiheissa yhteistyö on erityisen tärkeää.

Opiskelijoiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että opiskelijat saavat kokemuksia yhteistyöstä, osallistumisesta ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässään, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Opiskelijoilla on kouluyhteisön jäsenenä vastuuta opiskeluympäristöstä ja mahdollisuuksia vaikuttaa koulun toimintaan. Oppilaitoksissa luodaan toiminnalliset rakenteet, jotka edistävät opiskelijoiden aktiivista osallisuutta koulussa ja yhteiskunnassa. Opiskelijat osallistuvat opetussuunnitelman laadintaan paikallisesti päätettävällä tavalla. Opiskelijat voivat osallistua koulun toiminnan kehittämiseen ja arviointiin esimerkiksi opiskelijakuntatoiminnan kautta. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja vaikutusmahdollisuuksia.

Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Aikuisten perusopetuksen järjestäjä tekee koulutukseen liittyvää yhteistyötä muiden tahojen kanssa omalla toiminta-alueellaan. Yhteistyön tarkoituksena on opiskelijan yhteiskuntaan integroitumisen ja kotoutumisen tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisyn varmistaminen. Yhteistyöllä varmistetaan opiskelijan kokonaisvaltainen tuki, joten siinä on tärkeä hyödyntää moniammatillisuutta.

Aikuisten perusopetuksessa oppilaitos tekee asiakkoittain harkiten yhteistyötä eri hallintokuntien ja muiden tahojen kanssa. Aktiivinen yhteistyö työvoimaviranomaisten kanssa on välttämätöntä erityisesti maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden koulutukseen ohjauksen ja työllistymisen tueksi. Opetuksen järjestäjän on hyödyllistä tehdä yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden, erityisesti maahanmuuttajien ja romanien omien organisaatioiden sekä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Oppilaitos tekee työelämäyhteistyötä, joka mahdollistaa opiskelijoiden työelämää tutustumisen sekä luo edellytyksiä heidän työllistymiselleen. Oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä tarvitaan erityisesti opiskelijan siirtyessä oppilaitoksesta ja oppilaitosmuodosta toiseen. Eri oppilaitokset voivat tehdä keskinäistä yhteistyötä myös monipuolistaakseen opetustarjontaa ja vahvistaakseen henkilöstön osaamista.

Rangaistuslaitoksessa järjestettävän opetuksen osalta yhteistyötä tehdään rikosseuraamuslaitoksen, rikosseuraamusalueen tai vankilan kanssa (ks. erillinen luku).

Yhteistyö Raahen aikuisten perusopetuksessa

Yhteistyö paikallisten oppilaitosten, kuten Saloisten koulun ja Raahen lukion, Raahen Opiston, Luovin ja koulutuskeskus Brahen kanssa on aktiivista ja säännöllistä. Yhteistyön tavoitteena on rakentaa toisiaan täydentäviä ja yhteen sopivia koulutuskäytäntöjä ja siten mahdollistaa opiskelijoiden siirtymisiä koulutuksiin yli kuntarajojen, mikäli oman kunnan alueella ei ole tarjolla sopivaa koulutusta. Myös Raahen kotoutumispalvelut, työvoimapalvelut sekä vastaanottokeskukset ovat kiinteitä yhteistyökumppaneita.

6.2. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Aikuisten perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin luoda monipuolisia opiskelumahdollisuuksia kaikkiin oppiaineisiin ja aihealueisiin. Aikuisten perusopetuksen oppimäärän opiskelu on mahdollista järjestää myös kokonaan etäopetuksena. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen opetukseen opiskelijamäärästä, oppilaitoksen sijainnista tai opiskelijan elämäntilanteesta riippumatta.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää oppilaitoksen tarjoamaa oppimisen ja opiskelun tukea tai huolehtia opetuksesta esimerkiksi työssäkäynnin tai lastenhoidon ohessa tai joissakin poikkeustilanteissa. Etäyhteyksien avulla opetusta ja opiskelua voidaan toteuttaa monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä. Tällöin oppimisen tukena voidaan käyttää eri opettajien osaamista, opetusteknologiaa sekä koulun yhteistyökumppaneiden, työelämän ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta opiskelijoiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus Raahen aikuisten perusopetuksessa

Raahessa opetustoimessa on käytössä Googlen oppimisympäristö. Myös aikuisten perusopetuksessa hyödynnetään Googlen palveluita. Digioppiminen tapahtuu oppilaiden omilla laitteilla sekä Chromebook-tietokoneilla. Opiskelijoille ei anneta henkilökohtaista päätelaitetta. Opiskelijat voivat käyttää Chromebookkeja opiskeluissa aikuisten perusopetuksen luokassa ja muissa oppimisympäristöissä sekä lainata tarvittaessa laitteita kotikäyttöön. Etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa alustana toimii pääasiassa Google Meet -sovellusta. Tarvittaessa voidaan käyttää myös muita sovelluksia, jos yhteistyö muiden opetusta järjestävien tai tukevien tahojen kanssa sitä vaatii.

6.3. Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus

Rangaistuslaitoksessa järjestettävällä opetuksella tarkoitetaan vankien opetusta, jota järjestetään pääasiassa vankiloissa, mutta sitä voidaan järjestää myös vankilan ulkopuolella siten kuin siitä rikosseuraamuslaitoksen viranomaisten kanssa paikallisesti sovitaan. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä aikuisten perusopetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksesta annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Vankien perusopetuksen tulee vastata muiden aikuisten perusopetusta. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa oppimäärän laajuus voi poiketa aikuisten perusopetuksen 46 kurssin laajuudesta, mutta sen tulee sisältää kuitenkin vähintään 30 kurssia. Rangaistuslaitoksessa järjestettävään opetukseen vaikuttavat perusopetusta säätelevien normien lisäksi vankeuslain ja -asetuksen säännökset sekä kansainväliset rangaistuslaitoksessa järjestettävää opetusta koskevat suositukset. Opetuksessa korostuvat yhdenvertaisuus ja mahdollisuuksien tasa-arvo sekä rikosseuraamuslaitoksessa noudatettava normaalisuusperiaate. Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus voi osaltaan

tukea vankeuslain mukaisia tavoitteita parantaa vankien elämänhallintataitoja sekä ohjata rikoksettomaan elämään.

Vankina olevalle opiskelijalle, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää, pyritään tarjoamaan mahdollisuus sen suorittamiseen. Vankina olevan opiskelijan opintoja tulee ohjata ja opintomenestystä seurata. Opintojen etenemistä voidaan tehostaa hyväksilukemalla ennen vankeusaikaa ja vankeusaikana eri koulutuksissa ja toiminnoissa opittuja tietoja, taitoja ja opintokokonaisuuksia sekä oppilaitosten, vankilahenkilökunnan ja opiskelijan keskinäisellä yhteistyöllä.

Opetustarjonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa otetaan huomioon, että

- keskimääräinen vankilassaoloaika on muutamia kuukausia ja opiskelijoiden vaihtuvuus on suuri, joten opetustarjonnan tulee olla monipuolista ja opinnot tulee voida aloittaa joustavasti eri ajankohtina
- vangeilla on muuhun väestöön verrattuna heikompi koulutustausta ja enemmän oppimisvaikeuksia sekä päihde- ja mielenterveysongelmia, joten he tarvitsevat opiskelussa monipuolista tukea
- osa vangeista kuuluu erityisryhmiin (esimerkiksi nuoret eli alle 21-vuotiaat vangit, naisvangit, romanivangit ja vieraskieliset vangit), joiden opetusta on usein tarpeen eriyttää opetusjärjestelyin ja menetelmällisesti.

Ryhmämuotoisen opetuksen rinnalla voidaan tarjota mahdollisuus itsenäiseen opiskeluun, jota voidaan tukea esimerkiksi käyttämällä etäyhteyksiä opetuksessa. Tällöin noudatetaan rikosseuraamuslaitoksen turvallisuusohjeita.

Opiskelu toimii usein myös osana vangin kuntoutumista. Erityisesti aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinnot, joita voidaan integroida vankilan muuhun toimintaan, tukevat arjen taitojen kehittymistä sekä antavat vankina olevalle opiskelijalle tietoa ja kokemusta hänen omista oppimistaidoistaan. Vankina olevan opiskelijan perusopetuksen opintoja voidaan integroida myös ammatilliseen perusopetukseen valmentavaan opetukseen.

Koska heikoimmin koulutetuilla ja nuorilla vangeilla on muita useammin käsitys itsestään heikkona oppijana, onnistumiskokemukset opinnoissa voivat kannustaa jatkamaan keskeytyneitä perusopetuksen opintoja ja suunnittelemaan tulevia opintoja. Aikuisten perusopetuksen avulla voidaan lisätä vankien kiinnostusta ja valmiuksia hakeutua toisen asteen koulutukseen ja tukea täten elinikäisen oppimisen periaatteen toteutumista. Opintojen jatkumista vangin siirtyessä vankilasta toiseen voidaan tukea oppilaitoksen ja vankilahenkilökunnan ja opiskelijan yhteistyöllä sekä joustavilla opetusjärjestelyillä.

Aikuisten perusopetuksen opinnoista saadusta todistuksesta ei saa ilmetä, että opintoja on suoritettu vankilassa.

Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus Raahen aikuisten perusopetuksessa

Raahessa ei ole mahdollista suorittaa aikuisten perusopetusta rangaistuslaitoksessa.

6.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Yhteistyö

Opetuksen järjestäjä neuvottelee toistuvista yhteistyökäytännöistä tarvittavien tahojen kanssa. Tehdyt ratkaisut voidaan kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua yhteistyökäytäntöjen suunnitteluun ja -kumppaneiden valintaan.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Opetuksen järjestäjä kuvaa paikallisessa opetussuunnitelmassa, miten etäyhteyksiä hyödyntävä opetus otetaan huomioon erityisesti määriteltäessä toimintakulttuuria, oppimisympäristöjä, työtapoja, ohjausta ja yhteistyötä sekä oppiainekohtaisissa luvuissa.

Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus

Mikäli oppilaitos järjestää opetusta vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa, sitä koskevat järjestelyt tulee sisällyttää paikalliseen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaan tai laatia erillinen opetussuunnitelma vankien opetusta varten. Opetuksen järjestäjä neuvottelee vankien opetuksen järjestämisestä rikosseuraamuslaitoksen viranomaisten kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa

- mikä oppilaitos järjestää aikuisten perusopetuksen opintoja vankilaopetuksena
- millaisin järjestelyin vankilapetusta voidaan järjestää vankilan ulkopuolella
- miten vankilaopetus tukee vankeuslain mukaisia vankien elämänhallintataitojen parantamistavoitteita sekä rikoksettomaan elämään ohjaamistavoitteita
- miten ja keiden kanssa vankeja tuetaan heidän opintojensa jatkumisessa vankilaopetusvaiheen päättyessä.

7. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi aikuisten perusopetuksessa

7.1. Arvioinnin tehtävät

Perusopetuslain^[1] ja -asetuksen^[2] mukaan opiskelijan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää opiskelijoiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi)
- määrittää, missä määrin opiskelija on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen ja työskentelyyn. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten opiskelija on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet. Aikuisten perusopetuksessa ei arvioida käyttäytymistä.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Oppilaitoksissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät oppilaitoksen arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista oppilaitoksissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

---

^[1] Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

^[2] Perusopetusasetus (852/1998) 10 §

7.1.1. Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata opiskelijan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Opiskelijat harjoittelevat opettajan ohjaamina itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana kaikkien oppiaineiden opiskelua alkuvaiheesta saakka. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Opiskelijalle on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet jokaisen kurssin alussa. Jokaisen opiskelijan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Formatiivista arviointia tehdään aina aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

7.1.2. Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Kurssin päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi opiskelijan suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Opiskelijan osaamisen arvioinnissa käytetään aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä, alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen arvioinnin kohteita ja aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereitä.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina opiskelijaa opettanut opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.^[1] Summatiivinen arviointi tulee tehdä jokaisen kurssin päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä.

Opettajan tulee dokumentoida arvoinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat opiskelijan summatiiviseen arviointiin.

Opiskelijan ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajan tulee tietää hyvissä ajoin, mikäli alkuvaiheen opintojen tai perusopetuksen oppimäärän tavoitteet ovat opiskelijan kohdalla vaarassa jäädä saavuttamatta. Opintojen suorittamiseen tulee saada riittävästi tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

---

^[1] Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

7.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu opiskelijoiden yhdenvertaiseen kohteluun. Arviointi perustuu aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisissa opetussuunnitelmissa täsmennettyihin yhteisiin tavoitteisiin. Jokaisen opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen oppimistaan, osaamistaan ja työskentelyään arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa opiskelijoita hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja opiskelijan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy opiskelijoiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä oppilaitoksessa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Opiskelijan ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajan tulee saada riittävästi tietoa opiskelijan oppimisesta, osaamisesta ja työskentelystä.^[1] Opiskelijalla ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu opiskelijan arviointiin.^[2]

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys oppilaitoksessa. Arviointia toteutetaan sekä kurssien aikana että perusopetuksen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Opiskelijoiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii tärkeänä välineenä opiskelijoiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö oppilaitosyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Opiskelijoiden oppimista, osaamista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti.^[3] Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerätyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Opiskelijalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten opiskelijoiden arvioinnissa monipuolisten arviointimenetelmien käyttö on erityisen tärkeää.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin.

Opiskelijan osaamisen arvioinnissa käytetään alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen arvioinnin kohteita ja aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Kriteerit eivät ole opiskelijalle asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan tason.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijoiden edellytykset

Arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijoiden edellytysten mukaisesti. Opiskelijoiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Oppimisen haasteet ja opiskelijoiden opetuskielen taito otetaan huomioon arviointitilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila, elämäntilanne ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten opiskelijoiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan kielitaidon taso oppilaitoksen opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä.

---

[1] Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

[2] Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

[3] Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

7.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi

Aikuisten perusopetuksessa arviointi kohdistuu opiskelijan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu opiskelijan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Opiskelijan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa aikuisten

perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

7.4. Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisinä. Työskentelyn arviointi perustuu aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan aikuisten perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

7.5. Opinnoissa eteneminen

Aikuisille tarkoitetussa perusopetuksessa edetään vuosiluokattomasti. Perusopetuksen alkuvaiheessa ja siihen mahdollisesti sisältyvässä lukutaitovaiheessa opiskelija suorittaa henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvia kursseja edeten kurssista toiseen. Kun opiskelija on perusopetuksen alkuvaiheessa suorittanut hyväksytysti kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat opinnot jossakin oppiaineessa tai muutoin saavuttanut tavoitteena olevan osaamisen, hän voi siirtyä joustavasti opiskelemaan näiden oppiaineiden päättövaiheen kursseja.

Opinnoissa etenemisen turvaamiseksi opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan siten, että opiskelijalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Opiskelijan opinnoissa etenemisen kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen ohjaamisessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että koulutukseen hakeutuvalla on riittävät opiskelutaidot sekä sellainen opetuskielen hallinta, että hän selviytyy opinnoista.

Opiskelijalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisen haasteiden, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan.

7.6. Muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Opiskelijan lähtötaso on arvioitava tarkoituksenmukaisen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman määrittämiseksi. Arviointi tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten kotouttamisesta ja/tai työ- ja elinkeinohallinnosta vastaavien viranomaisten tai heidän määrittämiensä tahojen kanssa. Opiskelijan tieto- ja taitotaso eri oppiaineissa arvioidaan.

Mahdollinen osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan ja opiskelijan osaamista vastaavat kurssit hyväksiluetaan. Kun opiskelijalle luetaan hyväksi opintoja muista suomalaisista oppilaitoksista, pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Eri vaiheille tuntijakoasetuksessa säädetty vähimmäiskurssimäärä ei velvoita kaikkien kurssien suorittamiseen, vaan asettaa tason, joka tulee kussakin opintojen vaiheessa saavuttaa.

Opiskelijan opinnot on eri vaiheiden sisällä henkilökohtaistettava. Vaikka opiskelijan arvioitaisiin tarvitsevan esimerkiksi alkuvaiheen opetusta, hänen ei tarvitse lähtökohtaisesti suorittaa kaikkia

kyseisen vaiheen pakollisia opintoja. Tällöin opinnot henkilökohtaistetaan myös kyseisen vaiheen sisällä hyväksilukemalla opiskelijan muualla hankittu osaaminen.

7.7. Osaamisen osoittaminen erityisessä tutkinnossa

Aikuisten perusopetuksen oppimäärää vastaavaa osaamista voidaan myös todeta ja arvioida perusopetuslain ja -asetuksen mukaisessa erityisessä tutkinnossa.^[1] Tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat tutkittavassa oppiaineessa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Tutkinnossa todetusta osaamisesta annettavista todistuksista on määräykset näiden opetussuunnitelman perusteiden luvuissa 7.8 ja 7.9.

---

^[1] Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

Erityisen tutkinnon suorittaminen Raahessa

Erityisen tutkinnon suorittaminen toteutetaan kerran lukuvuodessa lukuvuoden loppupuolella valvovan opettajan määrittelemänä ajankohtana. Jos erityisen tutkinnon suorittava opiskelija opiskelee aikuisten perusopetuksessa, valvova opettaja on Raahen aikuisten perusopetuksen ryhmän opettaja.

7.8. Arviointi ja todistukset aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi on prosessi, joka kestää koko koulutuksen ajan, ja sen tavoitteena on antaa kullekin opiskelijalle henkilökohtaista ja kannustavaa palautetta. Arvioinnin avulla tuetaan opiskelijaa erityisesti niiden taitojen harjoittelussa, joissa hän eniten tarvitsee apua. Arvioinnin tulee olla jatkuvaa. Opiskelijaa ohjataan myös itsearviointiin, jotta hänelle muodostuu realistinen käsitys omasta osaamisestaan ja jotta hän pystyy vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Itsearviointi on olennainen osa suomalaista opiskelu- ja työkulttuuria.

Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä, jotta opiskelija voi mahdollisimman hyvin osoittaa osaamisensa. Arviointipalautetta annetaan kirjallisesti sekä suullisesti niin, että opiskelija ymmärtää saadun palautteen. Palautteen tarkoituksena on auttaa opiskelijoita tiedostamaan oppimansa, suuntaamaan opiskelunsa olennaiseen sekä kehittämään omia työskentely-, opiskelu- ja itsearviointitaitojaan. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat oppimista.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen suoritettut kurssit arvioidaan merkinnöillä S=suoritettu tai H=hylätty. Poikkeuksena tästä on terveystieto, joka arvioidaan numeroarvosanalla, mikäli se suoritetaan alkuvaiheessa.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa käytettävät todistukset ovat

1. todistus aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintojen suorittamisesta, joka annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut kaikki henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmansa kuuluneet alkuvaiheen opinnot
2. todistus aikuisten perusopetuksessa suoritetuista alkuvaiheen opinnoista, joka annetaan opiskelijalle tarvittaessa tai pyydettyäessä ja joka sisältää hänen siihen mennessä suorittamansa alkuvaiheen opinnot
3. erotodistus, joka annetaan opiskelijalle, joka eroaa oppilaitoksesta kesken opintojen.

Alkuvaiheen todistuksiin merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi

- aikuisten perusopetuksen järjestämisluvan päivämäärä
- opiskelijan nimi ja syntymäaika
- oppiaineittain opiskelijan suorittamat aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja/tai lukutaitovaiheen kurssit ja annettu arvio (S=suoritettu, H=hylätty)
- todistuksen antamispäivä ja rehtorin allekirjoitus
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen määräyksen OPH-559-2020 mukainen todistus.

Alkuvaiheen todistuksiin tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, josta tulee merkintä todistukseen. Todistuksiin voidaan liittää myös muita tarkentavia selvityksiä, joista ei tule merkintää todistukseen.

7.9. Arviointi ja todistukset aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

7.9.1. Kurssisuorituksen arviointi

Valtioneuvoston asetuksen (422/2012, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017) 7 §:ssä mainittujen oppiaineiden kaikki pakolliset ja valinnaiset kurssit arvioidaan perusopetusasetuksen (852/1998) 10 § 3 momentin mukaisesti numeroin, lukuun ottamatta oppiainetta opinto-ohjaus ja työelämätaidot. Muiden perusopetukseen soveltuvien aineiden ja aihealueiden kurssit arvioidaan opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen kohdalla on kuvattu.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksyttyä suoritusta, jotta se voidaan laskea oppiaineen oppimäärään.

Kurssisuorituksen arvioinnissa näitä periaatteita noudatetaan koskien myös niitä opiskelijoita, jotka on otettu opiskelijoiksi tarkoituksenaan suorittaa ainoastaan yksi tai useampi kurssi tahi korottaa sen tai niiden arvosanoja.

7.9.2. Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus

Aikuisten perusopetuksen koko oppimäärä sisältää vähintään 46 päättövaiheen kurssia. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa oppimäärä voi olla vähintään 30 kurssia.

Opiskelija on suorittanut aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikkien henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisista oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista. Valinnaiset kurssit ovat joko tuntijaon mukaisten oppiaineiden kursseja tai muita perusopetukseen soveltuvien aineiden ja aihealueiden kursseja.

Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti. Opiskelijan tulee suorittaa kielistä yhteensä vähintään 20 kurssia, joista äidinkieltä ja kirjallisuutta vähintään 4 kurssia. Eri kielten pakollisten kurssien määrästä säädetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opiskelijan suorittamia aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen kursseja ei oteta huomioon laskettaessa perusopetuksen oppimäärän vähimmäiskurssimäärää (46 kurssia, rangaistuslaitoksessa 30 kurssia). Poikkeuksen tästä muodostaa terveystieto, joka hyväksiluetaan mikäli opiskelija on suorittanut terveystiedon kurssin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa.

7.9.3. Päätösarviointi ja päätösarvosanan muodostaminen

Päätösarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päätösarvioinnin tehtävänä on määrittellä, miten opiskelija on aikuisten perusopetuksen päättyessä saavuttanut kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteet.

Päätösarvosanojen muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit.

Päätösarvosanan muodostaminen perustuu opiskelijan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit.

Päätösarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päätösarvioinnissa.

Aikuisten perusopetuksen päätösarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, uskonto tai elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi ja terveystieto. Päätösarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Muiden aineiden ja perusopetukseen soveltuvien aihealueiden oppimäärät arvioidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Jos opiskelija on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen tai vieraiden kielten oppimääriä, arvioidaan päätösarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos opiskelija on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Suoritettuja pakollisia ja valinnaisia kursseja yhteensä	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvioinnissa ja päätösarvosanan määrittämisessä näitä periaatteita noudatetaan koskien myös niitä opiskelijoita, jotka on otettu opiskelijoiksi tarkoituksenaan suorittaa ainoastaan yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä tahi korottaa sen tai niiden arvosanoja.

7.9.4. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa käytettävät todistukset ovat

1. erotodistus
2. päättötodistus

3. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
4. todistus erityisessä tutkinnossa suoritetusta oppimäärästä tai suoritetuista oppimääristä.

Päättövaiheen todistuksiin merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- oppilaitoksen opetuskieli
- aikuisten perusopetuksen järjestämisluvan päivämäärä
- opiskelijan nimi ja syntymäaika, päättötodistukseen myös henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- opiskelijan opiskelusuunnitelmaan sisältyneet päättövaiheen opinnot eri oppiaineissa, niiden kurssimäärä sekä annetut arvosanat
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arvosana-asteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen määräyksen OPH-559-2020 mukainen.

Todistukseen voidaan liittää muu todistus opiskelijan erityisestä osaamisesta. Päättötodistusta lukuun ottamatta todistuksissa voidaan numeroarvosanaa täydentää sanallisella arviolla.

Erotodistus

Erotodistus annetaan opiskelijalle, joka vaihtaa toiseen oppilaitokseen tai eroaa perusopetuksesta.^[1] Erotodistuksen liitteenä tulee olla oppilaitoksessa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos opiskelija siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen oppilaitokseen. Erotodistukseen merkitään rehtorin allekirjoitus.

Jos opiskelija saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Erotodistukseen liitetään opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan opiskelijalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota "suoritettu" (S).

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin:

- opiskelijan koko nimi ja henkilötunnus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä – erinomainen) ja numeroin (5-10)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä lukuun ottamatta uskontoa
- uskonnon ja elämäntutkimustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa "uskonto/elämäntutkimustieto" erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta tai mitä uskonnon oppimäärää opiskelija on opiskellut
- oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen kursseista on aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin oppilaitoksen opetuskielillä
- tieto siitä, että "Perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä".

Mikäli alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltaja tai opiskelija pyytää kirjallisesti, ettei opiskelijan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä S ”suoritettu”.

Opiskelijalle voidaan hänen pyynnöstään antaa todistus hänen suorittamastaan uskonnon oppimäärästä / elämänkatsomustiedosta.

Jos opiskelija saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaitos ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Opiskelijan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta.

Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista annettavat todistukset

Jos opiskelija on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos opiskelija on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta. Mikäli oppiaineen oppimäärä tai perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, ei todistuksiin merkitä kurssien määrää.

---

[1] Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

7.10. Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.[1] Opiskelijan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä.[2]

Jos opiskelija on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn kurssiarvosanan.

---

[1] Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

[2] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

7.11. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan oppilaitokselle ja se on tehtävä kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät oppilaitoksen rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.[1]

---

[1] Perusopetusasetus 19 §

7.12. Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös päättöarvioinnin kriteerit siirretään aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Opetussuunnitelmassa päätetään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiselle.

Opetussuunnitelmassa määritellään opintojen mahdolliset etenemistavat.

Opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen.

Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin itsenäisesti opiskeltavien kurssien suoritusperiaatteista.

Opetussuunnitelmassa päätetään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa hyväksyttyä tai hylättyä arvosanaa.

Opetussuunnitelmassa määritellään erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

7.13. Oppimisen ja osaamisen arvionti Raahen aikuisten perusopetuksessa

Raahen aikuisten perusopetuksessa ylläolevan perustetekstin mukaisia arviointikäytäntöjä ja -kriteerejä.

Arvioinnissa otetaan jatkuvasti huomioon maahanmuuttotasaisten opiskelijoiden kehittyvä kielitaito. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alkuvaiheessa oma henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Tässä vaiheessa kartoitetaan aikaisempi osaaminen ja tarjotaan mahdollisuus hyväksilukea sekä suorittaa itsenäisesti joitakin soveltuvia kursseja.

Lähtökohtaisesti kaikki kurssit suoritetaan lähiopetuksena, koska kielitaito ja sanasto karttuvat kaiken aikaa. Opiskelijat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin. Kirjallisia kokeita voi täydentää suullisesti. Lisäksi huomioidaan erilaiset projektityöt, tuntiaktiivisuus ja osallistuminen koulun toimintaan.

Päättövaiheessa kurssit arvioidaan numeerisesti.

8. Aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheen opetus

Opetussuunnitelman perusteet

Tässä opetussuunnitelman luvussa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät kurssien keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukossa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukossa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Raahan kaupungin lukutaitovaiheen opetus on tarkoitettu maahanmuuttajataustaisille aikuisille, jotka tarvitsevat luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä matemaattisia valmiuksia osallistuakseen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheeseen tai päästäkseen työelämään tai aikuiskoulutuksen ammatillisiin opintoihin. Opiskelijalla voi olla vähäinen luku- ja kirjoitustaito omalla kielellään, puutteellinen latinalaisten aakkosten tuntemus tai oppimisvaikeuksia. Raahan kaupungin lukutaitovaiheen koulutus voidaan järjestää yhteistyössä ulkopuolisen toimijan, esimerkiksi Raahen opiston kanssa. Vastuuopettaja ja opinto-ohjaaja vastaavat opiskelijan ohjauksesta, henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisesta sekä siirtymistä vaiheesta toiseen. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa tehdään mahdollisuuksien mukaan moniammatillista yhteistyötä opiskelijan ja eri viranomaisen ja muiden tahojen kanssa opiskelijan taustan ja tarpeiden mukaan.

Lukutaitovaiheen opetuksen tehtävä on tukea opiskelijan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja ohjata oman opiskelupolun hahmottamisessa kohti työelämää. Lukutaitovaihe antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hän voi siirtyä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin tai muuhun koulutukseen.

Lukutaitovaiheen kurssien sisältöjen kuvauksessa on hyödynnetty Vantaan aikuisopiston aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa.

8.1. Oppiaineet lukutaitovaiheessa

Lukutaitovaiheessa opiskelija suorittaa yhteensä 27 kurssia eli 756 tuntia. Lukutaitovaiheen koulutus kestää noin yhden lukuvuoden. Raahan kaupungin tarjoamassa lukutaitovaiheen opetuksessa voidaan tehdä yhteistyötä esimerkiksi Raahen opiston kanssa. Opetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyksiä lähiopetuksen lisäksi. Lukutaitovaiheessa tärkeää on vahva ohjaus, opiskelijaidentiteetin vahvistaminen ja kannustaminen elämänpiirin laajentamiseen.

Kuudesta tarjolla olevasta valinnaisesta kurssista opiskelija valitsee ja suorittaa 4 kurssia.

Lukutaitovaiheessa valinnaiset ovat:

- Lai16 Opiskelun tukikurssi
- Lai17 Suomen kielen tukikurssi
- Lma04 Matematiikan tukikurssi
- Lta01-05 Raahe-opiston tarjoama taide- ja taitoainekurssi/muu taide- ja taitoainekurssi
- Lot03 Työelämään tutustuminen • Lvt01Tieto- ja viestintätekniikan perusteet

	pakolliset kurssit	valinnaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä	15	2
Matematiikka	3	1
Yhteiskuntatietous ja kulttuurituntemus	2	
Ympäristö- ja luonnontieto	1	
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	1
Lukutaitovaiheeseen soveltuvat valinnaiset kurssit		1–5 (riippuen ulkopuolisesta tarjonnasta)
	23	valitaan 4
Yhteensä vähintään	2	7

8.1.1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetus edistää opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen. Pää tavoitteena on saavuttaa luku- ja kirjoitustaito sekä sellaiset kielelliset valmiudet, joiden avulla opiskelijan on mahdollista jatkaa opiskelua aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa. Opiskelijan kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tulee tukea myös alkuvaiheen ja päättövaiheen aikana kaikissa oppiaineissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa opiskelijaa ymmärtämään henkilökohtaisiin asioihin ja tarpeisiin liittyviä sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia kehotuksia	Läi01-Läi03, Läi16-Läi17	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)
T2 ohjata opiskelijaa seuraamaan ja osallistumaan yksinkertaiseen keskusteluun	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T3 opastaa opiskelijaa kertomaan perustiedot itsestään, lähipiiristään ja elämästään	Läi01-Läi03, Läi12, Läi16-Läi17	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)
T4 opastaa opiskelijaa tekemään kysymyksiä arjen vuorovaikutustilanteissa	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)
T5 ohjata opiskelijaa ääntämään ymmärrettävästi	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)
T6 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään tarpeistaan ja rohkaista häntä käyttämään kieltä arkipäivän erilaisissa viestintätilanteissa	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T7 opastaa opiskelijaa kehittämään kieltään sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T8 tukea opiskelijaa vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Tekstien lukeminen ja tulkitseminen		

<i>T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kirjaimet ja tuottamaan niitä vastaavat äänteet sekä yhdistämään äänteet tavuiksi ja sanoiksi</i>	<i>Läi01-Läi08, Läi16-Läi17</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa jakamaan tuttu sana tavuiksi ja äänteiksi sekä käyttämään</i>	<i>Läi03-Läi15, Läi16-Läi17</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>

tavuttamista apuvälineenä uuden sanan lukemisessa		
T11 ohjata opiskelijaa lukemaan sanoja, lauseita sekä lyhyitä tekstejä	Läi03-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)
T12 opastaa opiskelijaa tunnistamaan yksinkertaisesta tekstistä yksittäinen tieto, jos tekstin voi lukea tarvittaessa uudelleen	Läi07-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
T13 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, mitä kuva esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa	Läi02-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T14 opastaa opiskelijaa tunnistamaan käsitteet kirjain, äänne, tavu, sana, lause ja teksti	Läi02-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Monilukutaito (L4)
T15 innostaa opiskelijaa lukutaidon oppimisessa ja lauseiden/tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
T16 kannustaa opiskelijaa kiinnostumaan teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Tekstien tuottaminen		
T17 ohjata opiskelijaa havainnoimaan suomenkielistä äännemaaailmaa ja tunnistamaan suomen kielen äänteiden välisiä eroja	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen vuorovaikutus ja osaaminen (L2)
T18 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja kirjoittamaan pienet ja suuret tekstauskirjaimet	Läi01-Läi08, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)
T19 ohjata opiskelijaa ymmärtämään äännekirjainvastaavuuden periaate	Läi01-Läi08, Läi16-Läi17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)
T20 rohkaista ja innostaa opiskelijaa kertomaan itsestä ja lähipiiristä sekä omista mielipiteistään ja kuvaamaan	Läi01-Läi15, Läi16-Läi17	Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

<i>kokemuksiaan puhumalla ja kirjoittamalla ja kuvien avulla</i>		<i>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T21 ohjata opiskelijaa tuottamaan suullisesti ja</i>	<i>Läi01-Läi15, Läi16-Läi17</i>	<i>Kulttuurinen vuorovaikutus ja osaaminen (L2), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5)</i>
<i>kirjallisesti sanoja, fraaseja sekä lyhyitä viestejä välittömistä tarpeistaan</i>		
<i>T22 ohjata opiskelijaa kertomaan ja kirjoittamaan henkilötietonsa</i>	<i>Läi01-Läi03, Läi12, Läi16-Läi17</i>	<i>Arjen taidot (L3) Työelämä taidot ja yrittäjyys (L6)</i>
<i>T23 opastaa opiskelijaa harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata häntä vähitellen tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia</i>	<i>Läi01-Läi15, Läi16-Läi17</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5)</i>
<i>T24 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan</i>	<i>Läi01-Läi15, Läi16-Läi17</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
<i>T25 vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ohjaamalla häntä tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä</i>	<i>Läi01-Läi15, Läi16-Läi17</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Työelämä taidot ja yrittäjyys (L7)</i>
<i>T26 innostaa opiskelijaa kuuntelemaan ja lukemaan selkokielisiä tekstejä ja ohjata häntä kirjaston käyttöön</i>	<i>Läi08-Läi15, Läi16-Läi17</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)</i>
<i>T27 ohjata opiskelijaa arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta</i>	<i>Läi01-Läi15, Läi16-Läi17</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Työelämä taidot ja yrittäjyys (L7)</i>

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Kaikilla äidinkielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita ja kielenkäyttötilanteita. Tiettyjä sisältöalueita painotetaan kurssikohtaisesti, mutta niitä voidaan käsitellä eri opiskeluvaiheissa uudestaan kerraten, syventäen ja laajentaen.

Äidinkieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetus edistää opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen. Päättävöitteenä on saavuttaa luku- ja kirjoitustaito sekä sellaiset kielelliset valmiudet, joiden avulla opiskelijan on mahdollista jatkaa opiskelua aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa. Opiskelijan kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tulee tukea myös alkuvaiheen ja päättövaiheen aikana kaikissa oppiaineissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristön ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä -oppimäärää. Suomi toisena kielenä opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen.

Oppiaineen kurssit

Läi01 Lähtökohtia luku- ja kirjoitustaidon opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, toimintatapoja oppilaitosyhteisössä ja oppitunneilla sekä opiskeluvälineiden käyttöä ja niistä huolehtimista. Aloitetaan äänne-kirjain-vastaavuuksien opiskelu opettelemalla ääntämään ja kirjoittamaan suomen kielen aakkosia systemaattisesti äänne ja kirjain kerrallaan. Lisäksi harjoitellaan erottamaan ja tuottamaan lyhyttä ja pitkää vokaalia sekä kirjoittamaan pieniä ja isoja tekstauskirjaimia. Opetellaan kynäote ja kirjoitussuuntaa vasemmalta oikealle. Tutustutaan sanahahmoina yleisimpiin opiskelijan oppimisympäristössä ja arkielämässä kohtaamiin logoihin, kyltteihin ja sanoihin. Harjoitellaan tervehtimään ja esittäytymään.

Laaaja-alainen osaaminen: Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii viestinnän kannalta olennaista sanastoa	tervehdykset kohteliaisuusfraasit arkielämän logot, kyltit ja sanat koulusanastoa
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyviä sanoja, kysymyksiä ja kehotuksia	jokapäiväiset ohjeet ja kehotukset tavalliset kysymykset henkilötiedot
PUHUMINEN	opiskelija pystyy ääntämään ymmärrettävästi, osaa kertoa itsestään perustiedot ja kysyä yksinkertaisia kysymyksiä arjen viestintätilanteista, tuottaa sanoja ja fraaseja, saa rohkeutta ilmaisuun	ääntäminen, sanapaino ja intonaatio esittäytyminen tervehtiminen
LUKEMINEN	opiskelija tunnistaa kirjaimet ja tuottaa niitä vastaavat äänteet, innostuu lukutaidon oppimisesta	ääänne-kirjain-vastaavuus oikea lukusuunta isot ja pienet kirjaimet lyhyet ja pitkät vokaalit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija ymmärtää äänne-kirjain-vastaavuuden periaatteen, tunnistaa suomen kielen äänteiden välisiä eroja, osaa kirjoittaa suur- ja pienaakkoset	käden hienomotoriset taidot ja kynäote, kirjoitussuunta isot ja pienet tekstauskirjaimet aakkoset

Läi02 Äänteistä ja kirjaimesta tavuiksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla jatketaan teknisen lukutaidon opiskelua harjoittelemalla äänne-kirjainvastaavuutta sekä yhdistämällä äänteitä tavuiksi ja ymmärrettäviksi lyhyiksi sanoiksi. Luetun ymmärtämistä ja kuvanlukutaitoa harjoitellaan liittämällä opetellut sanat niitä vastaaviin kuviin. Autenttisia tekstejä käytetään apuna tutustuttaessa suomen kielen kirjaimiin ja sanoihin. Harjoitellaan edelleen erottamaan ja tuottamaan lyhyttä ja pitkää vokaalia. Kurssilla opetellaan isojen ja pienten kirjainten kirjainhahmoja ja niiden sijoittumista viivastolle. Kirjoittamisessa pääpaino on pienillä tekstauskirjaimilla huomioiden erisnimien kirjoittaminen. Kurssilla opetellaan kertomaan perusasioita itsestä ja perheestä sekä harjoitellaan persoonapronomineja.

Laaja-alainen osaaminen: Ajattelu ja oppimaan oppiminen(L1), Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kertomaan perustiedot itsestään ja lähipiiristään	perhe, persoonapronominit
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyviä sanoja, kysymyksiä ja kehotuksia	jokapäiväiset ohjeet ja kehotukset tavalliset kysymykset itsestään ja perheestään
PUHUMINEN	opiskelija pystyy ääntämään ymmärrettävästi, osaa kertoa itsestään ja lähipiiristään perustiedot, kysyy yksinkertaisia kysymyksiä arjen viestintätilanteista, tuottaa sanoja ja fraaseja, vahvistaa ilmaisurohkeuttaan	perusasioiden kertominen itsestään perhe
LUKEMINEN	opiskelija osaa yhdistää äänteet/kirjaimet tavuiksi ja lyhyiksi sanoiksi, ymmärtää kuvasta mitä se esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa (kuvanlukutaito)	ääne-kirjain-vastaavuus äänteiden yhdistäminen toisiinsa tavut lyhyet ja pitkät vokaalit lyhyet sanat kuvanlukutaito: opeteltujen sanojen liittäminen kuviin
KIRJOITTAMINEN	opiskelija ymmärtää äänne-kirjain-vastaavuuden periaatteen, tunnistaa suomen kielen äänteiden välisiä eroja, osaa kirjoittaa lyhyet sanat pienillä tekstauskirjaimilla, ymmärtää, mikä on erisnimi	isojen ja pienten kirjainten kirjainhahmot ja sijoittuminen viivastolle pienet tekstauskirjaimet erisnimien kirjoittaminen

Läi03 Tavusta sanaksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan tavujen sekä lyhyiden sanojen ja niistä muodostuvien lauseiden lukemista ja kirjoittamista. Lisäksi harjoitellaan yksöis- ja kaksoiskonsonanttien eroa. Kurssilla opetellaan ruokailutilanteissa tarvittavaa sanastoa. Harjoitellaan vuorovaikutustilanteissa tarvittavia kohteliaisuusfraaseja: kuulumisten vaihtamista, pyytämistä ja kiittämistä.

Laaja-alainen osaaminen: Monilukutaito (L4) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kysymään kuulumisia, pyytämään ruokaa ja kiittämään	kuulumisten vaihtaminen pyytäminen kiittäminen ruokailutilanteessa tarvittava sanasto: ruoka, juomat
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyviä sanoja, kysymyksiä ja kehotuksia, esim. <i>saisinko</i>	jokapäiväiset ohjeet ja kehotukset tavalliset kysymykset kuulumisesta ja ruokailuista
PUHUMINEN	opiskelija osaa tuottaa puhetta ja kysyä ruokailuun liittyvissä viestintätilanteista, tuottaa lyhyitä viestejä, vahvistaa ilmaisurohkeuttaan	yksinkertaisimmat vuoropuhelut kuulumisten vaihtamisessa ja ruokailutilanteessa
LUKEMINEN	opiskelija osaa yhdistää tavut lyhyiksi sanoiksi ja osaa lukea lyhyitä lauseita, ymmärtää kuvasta mitä se esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa (kuvanlukutaito)	äänteiden yhdistäminen toisiinsa tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden lukeminen yksöis- ja kaksoiskonsonantit
KIRJOITTAMINEN	osaa kirjoittaa tavuja, sanoja ja lyhyitä lauseita	tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittaminen

Läi04 Harjoitellaan sanoja

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla jatketaan sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemisen ja ymmärtämisen sekä kirjoittamisen harjoittelua. Lukemista ja kirjoittamista harjoitellaan uusilla sanoilla lisäämällä jo opittuihin tavuihin/ sanoihin lisää kirjaimia ja tavuja opiskelijan taitotason mukaan. Jatketaan lyhyen ja pitkän vokaalin sekä yksöis- ja kaksoiskonsonanttien tunnistamista ja tuottamista. Opetellaan viikonpäivät ja vuorokaudenajat sekä kysymään ja kertomaan kellonaika.

Laaja-alainen osaaminen: Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kysymään ja vastaamaan mitä kello on, mikä viikontähtä ja vuorokaudenaika on	viikontähtä vuorokaudenajat kellonaika
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää kysymykset kellonajasta ja viikontähtäistä: mitä kello on, monelta	tavalliset kysymykset kellonajasta ja viikontähtäistä
PUHUMINEN	opiskelija osaa tuottaa puhetta ja kysyä kellon, vuorokauden aikoihin ja viikontähtäisiin liittyvissä viestintätilanteista, tuottaa lyhyitä lauseita, vahvistaa ilmaisurohkeuttaan	yksinkertaiset lauseet kellonajasta ja viikontähtäistä
LUKEMINEN	opiskelijaa osaa tuottaa lyhyitä ja pitkiä vokaaleja, yksöis- ja kaksoiskonsonantteja, osaa jakaa tuttuja sanoja tavuiksi ja äänteiksi, harjoittelee lauseiden lukemista jatkaa sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemista	lyhyet ja pitkät vokaalit yksöis- ja kaksoiskonsonantit lisätään opittuihin sanoihin/ tavuihin lisää kirjaimia ja tavuja tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden lukeminen
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjaannuttaa käsin kirjoittamisen taitoja, jatkaa sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittamista	tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittamista lisätään opittuihin sanoihin/ tavuihin lisää kirjaimia ja tavuja

Läi05 Lisätään tavuja

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla sujuvoitetaan lukemisen ja ymmärtämisen sekä kirjoittamisen taitoja. Tavujen ja lyhyiden sanojen rinnalla harjoitellaan useampitavuisten sanojen lukemista ja kirjoittamista. Harjoitellaan tuottamaan ja tunnistamaan yleisimpiä verbejä arjen konteksteissa. Kurssilla harjoitellaan kaupassa asiointia ja kysymyslauseita.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii tavallisia verbejä, oppii kysymään hintaa ja vastaamaan kysymyksiin	yleiset verbit arjen kontekstissa kauppa
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija tunnistaa yleisimpiä verbejä arjen kontekstissa, ymmärtää kysymyksen <i>mitä maksaa, paljonko maksaa</i>	tavalliset kysymykset kaupassa asiointitilanteessa yleisimmät verbit kontekstissa
PUHUMINEN	opiskelija osaa tuottaa puhetta kaupassa asiointitilanteessa, tuottaa lyhyitä lauseita, rohkaisee käyttämään kieltä arkipäivän tilanteissa	kaupassa asiointi tavarán ja hinnan kysyminen
LUKEMINEN	opiskelija sujuvoittaa sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemista	useampitavuišten sanojen lukeminen
KIRJOITTAMINEN	opiskelija sujuvoittaa sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittamista	useampitavuišten sanojen kirjoittaminen

Läi06 Sanoista lauseisiin

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan lauseen käsitteeseen sekä ison alkukirjaimen, pisteen, kysymysmerkin ja huutomerkin käyttöön. Yksittäisten sanojen rinnalla harjoitellaan lyhyiden ja yksinkertaisten lauseiden mekaanista ja ymmärtävää lukemista sekä kirjoittamista. Opetellaan tunnistamaan ja tuottamaan lisää yleisimpiä verbejä arjen konteksteissa. Kurssilla harjoitellaan matkustamiseen liittyvää sanastoa ja toimimaan eri kulkuvälineillä.

Laaja-alainen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii lisää tavallisia verbejä, oppii kulkuneuvot	lisää yleisimpiä verbejä (<i>Minun päiväni</i>) matkustaminen kulkuvälineitä
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija tunnistaa lisää yleisimpiä verbejä arjen kontekstissa, ymmärtää kysymyksen <i>millä</i>	tavalliset kysymykset matkustamisesta yleisimmät verbit kontekstissa
PUHUMINEN	opiskelija osaa kertoa omasta arkipäivästään, kulkemisestaan kaupungilla käyttäen yleisimpiä verbejä	matkustaminen kulkuneuvoja
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee yksinkertaisten lauseiden mekaanista ja ymmärtävää lukemista	lyhyet lauseet
KIRJOITTAMINEN	opiskelija oppii vähitellen tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita: käsitteenä lause yksinkertaisten lauseiden mekaaninen ja ymmärtävä kirjoittaminen	lause, iso alkukirjan pisteen, kysymysmerkin ja huutomerkkin käyttö

Läi07 Lauseista kohti tekstiä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sanojen ja lauseiden rinnalla kurssilla harjoitellaan lyhyen, yksinkertaisen tekstin ymmärtävää lukemista. Lisäksi opetellaan kirjoittamaan kuvasta kertomaan kuvasta muutamalla lauseella. Kurssilla tutustutaan vuodenkiertoon ja opitaan kuvaamaan säätä. Harjoitellaan yleisimpiä adjektiiveja arjen konteksteissa.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus(L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii sääsanastoa	vuodenkierto sää
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää puhetta ja kysymyksiä säästä kysymyksen millainen	tavalliset kysymykset säästä ja vuodenkierrosta
PUHUMINEN	opiskelija osaa kertoa millainen sää on tänään/ huomenna/kotimaassaan/ talvella jne., millainen jokin esine tai ihminen on	yleisimmät adjektiivit arjen kontekstissa
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee yksinkertaisten tekstien mekaanista ja ymmärtävää lukemista	yksinkertaiset tekstit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija oppii käsitteen teksti opiskelija harjoittelee yksinkertaisten tekstien kirjoittamista, esim. kuvasta	kuvasta kirjoittaminen muutamalla lauseella

Läi08 Sujuvoitetaan luku- ja kirjoitustaitoja

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kehon osien nimityksiä ja harjoitellaan omasta olotilasta kertomista. Jatketaan lyhyiden ja yksinkertaisten tekstien lukemista sekä lyhyiden tekstien kirjoittamista. Harjoitellaan tekstitaitoja opettelemalla tunnistamaan yksittäistä tietoa tekstistä. Kurssilla opetellaan asioimaan lääkärissä ja harjoitellaan omistusrakenteen käyttöä.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus(L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii terveyteen liittyvää sanastoa ja kehonosien nimet	kehonosat oma olotila
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää puhetta ja kysymyksiä, jotka koskevat olotilaa ja lääkärissä asiointia	tavalliset kysymykset olotilasta, terveydestä ja sairauksista
PUHUMINEN	opiskelija oppii asioimaan lääkärissä ja käyttämään omistusrakennetta	asiointi lääkärissä omistusrakenne
LUKEMINEN	opiskelija osaa hakea yksittäistä tietoa tekstistä	lyhyet tekstit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija jatkaa harjoittelua yksinkertaisten tekstien kirjoittamisessa	lyhyiden tekstien kirjoittamista

Läi09 Käydään ostoksilla

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan pukeutumiseen, vaatteisiin ja asioimiseen liittyvää sanastoa ja toimimaan kaupassa. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Kurssilla jatketaan omistusrakenteen harjoittelua.

Laaja-alainen osaaminen: Monilukutaito (L4)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kaupassa asiointiin liittyvää sanastoa ja vaatteiden ja asusteiden nimet	pukeutuminen vaatteet
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää puhetta ja kysymyksiä, jotka koskevat kaupassa asiointia	tavalliset kysymykset ostotilanteissa
PUHUMINEN	opiskelija oppii asioimaan kaupassa ja käyttämään vielä monipuolisemmin omistusrakennetta	kaupassa asioiminen jatketaan omistusrakenteiden käyttöä
LUKEMINEN	opiskelija tutustuu erilaisiin teksteihin	erilaiset tekstityypit: mainokset, viestit, ilmoitukset
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee erilaisten lyhyiden tekstien kirjoittamista välittömästä tarpeistaan	lyhyen ilmoituksen tai viestin kirjoittaminen

Läi10 Asuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opitaan hakemaan tekstistä vastauksia yksinkertaisiin kysymyksiin. Tutustutaan kotiin ja asumiseen liittyvään sanastoon sekä opetellaan paikan ilmauksia. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Kurssilla opetellaan viestimään asunnon huoltoon liittyvissä tilanteissa.

Laaja-alainen osaaminen: Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kodin huoltoon liittyvää sanastoa ja erilaisten paikkojen nimet	koti asuminen paikan ilmauksia
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää paikan ilmauksia puheessa	tavalliset paikan ilmauksen kysymykset
PUHUMINEN	opiskelija oppii viestimään asunnon huoltoon liittyvissä tilanteissa	asunnon huoltoon liittyviä tilanteita
LUKEMINEN	opiskelija lukee erilaisia tekstejä ja osaa hakea tekstistä vastauksia yksinkertaisiin kysymyksiin	eritasoiset tekstit ja yksinkertaiset kysymykset teksteihin
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee eri tekstitasojen kirjoittamista ja oppii hakemaan tekstistä vastauksia yksinkertaisiin kysymyksiin	eritasoiset tekstit ja yksinkertaiset kysymykset teksteihin

Läi11 Toimitaan kotona

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyvään sanastoon. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Kurssilla tutustutaan ruokaohjeisiin ja opitaan kertomaan kodinhoitamisesta.

Laaja-alainen osaaminen: Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyvää sanastoa	kodinhoito ruoanlaitto ruokaohjeet terveellinen ravinto
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää ruoanlaittoon ja kodinhoitoon liittyvää puhetta ja kysymyksiä	tavalliset kysymykset liittyen ruoanlaittoon ja kodinhoitoon
PUHUMINEN	opiskelijaa osaa kertoa kodinhoitamisesta	kerrotaan kodinhoitamisesta
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee lisää erilaisten tekstien lukemista	eritasoiset tekstit ruokaohjeet
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee lisää eri tekstitasojen kirjoittamista	eritasoiset tekstit

Läi12 Annetaan henkilötietoja ja täytetään lomakkeita

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan henkilötietoihin liittyviin kysymyksiin vastaamista. Opetellaan omien tietojen etsimistä ja lukemista henkilötietopapereista ja niiden kirjoittamista viranomaislomakkeisiin. Harjoitellaan allekirjoitusta.

Laaja-alainen osaaminen: Monilukutaito (L4)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii viranomaislomakkeiden sanastoa	henkilötiedot
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilötietoihin liittyviä kysymyksiä	henkilötietokysymykset
PUHUMINEN	opiskelija harjoittelee henkilötietoihin liittyviin kysymyksiin vastaamista	henkilötietoasiat: syntymäaika ja -paikka, henkilötunnus, siviilisääty, lähiosoite, äidinkieli, kansalaisuus, lähiomainen jne.
LUKEMINEN	opiskelija osaa löytää omia tietoja henkilötietopapereista	omat henkilötietopaperit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija osaa täyttää henkilötietolomakkeen ja allekirjoittaa sen	viranomaislomake allekirjoitus

Läi13 Asioidaan terveyspalveluissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan ajanvaraukseen sekä lääkärissä ja apteekissa asiointiin liittyvää esittäytymistä, kysymistä ja vastaamista sekä oman terveydentilan kuvailemista. Harjoitellaan lääkkeiden käyttöohjeiden lukemista ja ymmärtämistä.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii terveydenpalveluissa tarvittavia sanoja	ajanvaraus apteekissa asiointi
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää terveyspalveluissa asiointitilanteiden kysymyksiä	kysymykset terveydentilasta ja ohjeet terveydenhoidosta
PUHUMINEN	opiskelija osaa esittäytyä, kysyä ja vastata lääkärissä ja apteekissa tapahtuvissa asiointitilanteissa	oman terveydentilan kuvaileminen
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee lääkkeiden hoito-ohjeiden lukemista ja ymmärtämistä	lääkkeiden käyttöohjeet
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee lisää eri tekstitasojen kirjoittamista	tekstiviestin kirjoittaminen

Läi14 Viestintää päivähoitossa, koulussa ja työelämässä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kuulumisten kertomista ja kysymistä, kysymyksiin vastaamista, tiedon etsimistä ja kuvailemista päivähoitoon ja kouluun liittyvissä tilanteissa. Tutustutaan ammattisanastoon ja opitaan kertomaan omasta koulu- ja ammattitaustasta.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii päivähoitoon ja kouluun liittyviä sanoja	päivähoito, koulu ammattisanasto
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää kysymyksiä kuulumisista ja opiskelu- ja ammattitaustasta	kysymykset kuulumisista kysymykset opiskelu- ja työhistoriasta
PUHUMINEN	opiskelija osaa kysyä ja vastata kuulumisista, oppii kertomaan lyhyesti omasta koulu- ja ammattitaustasta	päivähoito ja koulu ammatit
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee päivähoitoon ja kouluun liittyviä tekstejä ja osaa etsiä niistä yksittäisiä tietoja	viestit päiväkodista ja koulusta, esim. Wilmasta
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee viestin kirjoittamista kouluun tai päiväkotiin	viesti kouluun tai päiväkotiin

Läi15 Vietetään vapaa-aikaa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan eri vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin, kuten kirjaston käyttöön, eri liikuntavaihtoehtoihin, taiteisiin ja kädentaitoihin liittyviin harrastuksiin. Opetellaan kielenkäyttötaitoja näissä tilanteissa.

Laaja-alainen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen(L5)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii harrastuksiin liittyviä sanoja	vapaa-ajanvietto kirjaston käyttö kansalaisopiston iltakurssit
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää kirjaston käyttöön liittyviä kysymyksiä opiskelijaa ohjataan kuuntelemaan äänikirjoja	kysymykset kirjaston käytöstä, harrastuksista, kansalaisopiston kursseista
PUHUMINEN	opiskelija harjoittelee kirjastokortin hakemista, kurssille ilmoittautumista ja vapaa-ajanvieron mahdollisuuksista kysymistä	kurssille ilmoittautuminen
LUKEMINEN	opiskelija lukee kansalaisopiston opinto-ohjelmasta kurssikuvauksia opiskelija harjoittelee selkokielisten kirjojen lukemista	lasten kirjat selkokielist kirjat kansalaisopiston opinto-ohjelma
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee vapaa-ajanviettoa koskevien viestien kirjoittamista	kurssille ilmoittautuminen (viesti) lomake kirjastokortin hakemista varten

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet äidinkielessä ja kirjallisuudessa sekä suomi toisena kielenä -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Puhuminen ja kuunteleminen ovat toisiinsa liittyviä vuorovaikutustaitoja. Niiden avulla saadaan ensimmäiset kontaktit ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan, jonka tekstejä ja kirjoitusta aletaan opiskella. Puhuminen ja kuunteleminen luovat pohjan lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle, joka alkaa ensin suullisena opitusta kieliaineksesta. Puhumisen ja kuuntelemisen aiheet nousevat keskeisen sanaston aihepiireistä. Opetuksessa korostuvat elämyksellinen ja toiminnallinen oppiminen.

Lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen liittyvät läheisesti toisiinsa ja niitä opetetaan yhtä aikaa. Lukemaan opettamisessa käytetään erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja, mutta opetuksen lähtökohtana on äänne-kirjainvastaavuuden ymmärtäminen sekä taito yhdistää kirjaimet ja äänteet tavuiksi, tavut sanoiksi ja sanat lauseiksi. Kaiken lukutaidon harjoittelun tulee tähdätä jatkuvasti luetun ymmärtämiseen. Kirjainmuotojen oppiminen perustuu runsaasti motorisiin ja kinesteettisiin harjoituksiin. Kirjoittamisen oppimisessa voidaan käyttää kirjainmallin päälle kirjoittamista ja kopiointia, tavu- ja sanasanelukirjoitusta sekä lisäyssanelua. Lisäksi harjoitellaan näppäintaitoja esimerkiksi tietokoneella ja älypuhelimella. Auditiivisen hahmottamisen harjoittelu vahvistaa äänne-kirjainvastaavuuksia ja tukee tekstin oikeinkirjoittamista. Lisäksi se kehittää äännetietoisuuden kehittymistä ja äänteiden sekä sanojen erottelutaitoja. Puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista harjoitellaan yhdessä opintoryhmän kanssa sekä yksin. Opiskelijoita rohkaistaan osoittamaan osaamistaan kaikilla niillä ilmaisukeinoilla, joita heillä on. Opetuksessa käytetään multimodaalisia tekstejä, kuten kuvia, videoita ja sarjakuvia sekä saatavilla olevia opetusohjelmia.

Suomi toisena kielenä -oppiaineessa harjaannutetaan kaikkia kielen osa-alueita. Aiheita lähdetään opiskelemaan suullisen kielitaidon kautta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielessä ja kirjallisuudessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä, vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaitojen sujuvoitumista. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain muistaen, että varsinaisia oppimisvaikeuksia voidaan todentaa vasta useamman opiskeluvuoden jälkeen, kun opiskelija on harjaantunut suomen kielessä. Opettaja mallintaa sanojen, lauseiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Opiskelijoita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti opiskelun tukena. Kielellisesti taitavia opiskelijoita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Opiskelijan oppimisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisen arviointi on opiskelijoita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen opiskelijan oppimista ja edistymistä. Arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin opiskelijan kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta opiskelijat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. He saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukasta ja kannustavaa palautetta annetaan kaikilla osaamisen eri alueilla. Se auttaa opiskelijaa huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita opiskelijoiden kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon edistymisessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa,
- sana- ja käsitevarannon karttuminen,
- edistyminen lukutaidossa sekä luetun ymmärtämisessä,
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Suomi toisena kielenä -oppiaineessa arvioidaan kaikkia kielitaidon osa-alueita (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen). Todistukseen tulee eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikon mukainen kielitasoarvio.

8.1.2. Matematiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on, että opiskelija omaksuu sellaisia numeerisia perustaitoja, jotka ovat keskeisiä arjen hallinnan, kommunikaation sekä opintojen etenemisen kannalta. Tavoitteena on myös, että opiskelija saa myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia matematiikasta. Kielitietoisessa matematiikan opetuksessa

havainnollisuus, matemaattisten käsitteiden täsmällinen esittäminen ja selittäminen arkikielellä sekä ymmärtämisen varmistaminen ovat keskiössä.

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Lma01-Lma03, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Työskentelyn taidot		
T2 harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa	Lma01-Lma03, Lma04	Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti	Lma01-Lma03, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja	Lma01-Lma03, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata opiskelijaa tulkitsemaan ja käyttämään arjessa esiintyvää numeerista tietoa	Lma01-Lma03, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)
T6 tutustuttaa opiskelija lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen	Lma01, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T7 perehdyttää opiskelija yhteen- ja vähennyslaskuun sekä kerto- ja jakolaskun perusteisiin	Lma01-Lma03, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T8 ohjata opiskelijaa ilmaisemaan määrää ja järjestystä lukujen avulla	Lma01, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)
T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan desimaali ja murtoluku arkielämän tilanteissa	Lma03, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään rahankäyttöön liittyviä käsitteitä oman talouden näkökulmasta	Lma02, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)
T11 tutustuttaa opiskelija keskeisiin mittayksiköihin ja niiden lyhenteisiin sekä mittavälineiden käyttöön	Lma02, Lma04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)

Matematiikan kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lma01 Lukujen maailma

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- lukusanat ja numeromerkit
- matematiikan perussymbolit
- arkitilanteiden numerot
- lukukäsité
- kymmenjärjestelmä
- järjestysluvut
- yhteen- ja vähennyslaskut

Tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen:

- tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen)
- opiskelija tutustuu lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
- opiskelija oppii ilmaisemaan määrää ja järjestystä lukujen avulla (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija oppii tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa (L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija perehtyy yhteen- ja vähennyslaskuun (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
- opiskelija kehittää päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L6: Työelämätaidot ja yrittäjäyys)

Lma02 Luvut arjessa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- aikakäsité, kellonajat, päivämäärät ja aukioloajat
- yleisten suureiden mittayksiköt ja niiden lyhenteet (pituus, matka, tilavuus, aika ja massa)
- viivoittimet ja mittaus
- lukumäärien ja ominaisuuksien vertailu lukujen mittayksiköiden avulla
- pituuden, tilavuuden ja massan arviointi

Tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen:

- tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen)
- opiskelija oppii tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa (L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija osaa tulkita ja käyttää arjessa esiintyvää numeerista tietoa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija esittää ratkaisujaan ja päättelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
- opiskelija tunnistaa desimaali- ja murtolukuja arkielämän tilanteissa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija tutustuu keskeisiin mittayksiköihin ja niiden lyhenteisiin sekä mittavälineiden käyttöön (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)

Lma03 Laskutoimituksia arjessa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- yhteen- ja vähennyslaskutaidot
- kerto -ja jakolaskun periaatteet
- lukujen käyttö rahaliikenteessä (hinnat, laskut, kuitit, hintavertailut)
- laskimen käyttö
- älypuhelimien sovellukset, pankkiautomaatin ja verkkopankin käyttö

Tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen:

- tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen)
- opiskelija oppii tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa (L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija osaa tulkita ja käyttää arjessa esiintyvää numeerista tietoa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija esittää ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
- opiskelija tunnistaa desimaali- ja murtolukuja arkielämän tilanteissa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija ymmärtää rahankäyttöön liittyviä käsitteitä oman talouden näkökulmasta (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija perehtyy kerto- ja jakolaskun perusteisiin (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen lähtökohtana käytetään opiskelijoille tuttuja ja arkeen liittyviä aiheita. Matematiikkaa opiskellaan oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa ja jossa eri aistien hyödyntämiseen kiinnitetään huomiota. Tutustutaan opiskelu- ja mittavälineiden käyttöön kuten viivoittimet, metrimitat ja vaa'at. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Totutellaan työskentelemään sekä yhdessä että itsenäisesti. Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää opetuksen ja oppimisen välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Matematiikan perustaitojen oppimiselle on varattava riittävästi aikaa. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Jokaiselle opiskelijalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun sekä tilaisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden peruslaskutaitojen kehittymistä. Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kannustavan palautteen antamiseen. Opiskelijoita kannustetaan kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun.

Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arvioinnissa on tärkeää havainnoida numeroiden, matemaattisten perussymbolien käytön ja tulosten oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- lukusanojen ja numeromerkkien tunteminen sekä lukukäsitteen ymmärtäminen
- peruslaskutoimitusten hallitseminen
- edistymisen numeerisen tiedon käyttämisessä arjen tilanteissa
- edistymisen matemaattisessa ajattelussa ja ilmaisussa.

8.1.3. Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden kasvua vastuuntuntoisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija Suomen historiaan sekä sen eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin, muodostaa yhteiskunnan toiminnan ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksien tiedollinen perusta sekä rohkaista opiskelijoita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksessa opiskelijoita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Opiskelijoita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään. Opiskelijat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan sekä luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T1 ohjata opiskelijaa kiinnostumaan suomalaisesta yhteiskunnasta	Lyk01, Lyk02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)
T2 tutustuttaa opiskelija Suomen historian ja yhteiskuntajärjestelmän peruspiirteisiin	Lyk02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T3 kartuttaa opiskelijan historiaan ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa ja käsitteistöä	Lyk01, Lyk02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lyk01, Lyk02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
T5 perehdyttää opiskelijaa esittämään mielipiteensä	Lyk02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T6 perehdyttää opiskelijaa perheen sekä lapsen ja nuoren asemaan, yhdenvertaisuuden periaatteeseen sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon Suomessa	Lyk02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T7 ohjata opiskelijaa hahmottamaan itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä	Lyk01, Lyk02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T8 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tärkeimpiä kunnan ja valtion viranomaisten järjestämiä palveluita	Lyk01	Arjen taidot (L3), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Osallistuminen, vaikuttaminen

		ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään yksityisiä palveluita	Lyk01	Arjen taidot (L3), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T10 kannustaa opiskelijaa mukaan kolmannen sektorin toimintaan	Lyk01	Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Kulttuurintuntemus, kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus		
T11 tutustuttaa opiskelijaa suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin	Lyk01, Lyk02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T12 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja tarkastelemaan oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja	Lyk01, Lyk02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
T13 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon	Lyk01, Lyk02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
T14 tukea opiskelijaa toimimaan rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjumaan rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan	Lyk01, Lyk02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lyk01 Arkielämä ja yhteiskunnan palvelut

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön ja perheen näkökulmasta. Perehdytään yhteiskunnan peruspalveluihin ja muihin julkisiin palveluihin, kuten terveyspalveluihin, Kelaan, sosiaalitoimistoon, työvoima- ja elinkeinotoimistoon, päivähöitoon, lasten, nuorten ja aikuisten koulutuspalveluihin, poliisiin sekä kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimeen. Tutustutaan myös yksityisiin palveluihin, pankkiin ja mobiilipalveluihin. Tutkitaan laskuja ja harjoitellaan raha-asioiden hoitamista. Tutustutaan kolmannen sektorin toimijoihin, kuten eri alojen yhdistyksiin ja seuroihin. Kehitetään arkielämään ja yhteiskunnan palveluihin liittyvää sanastoa ja harjoitellaan

lukemista, luetun ymmärtämistä ja kirjoittamista. Opetellaan asioimaan peruspalveluissa. Tehdään vierailukäyntejä.

Tavoitteet:

- opiskelija kiinnostuu suomalaisesta yhteiskunnasta (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot)
- opiskelijan historiaan ja yhteiskuntaan liittyvää sanasto ja käsitteistö karttuu (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelijan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taidot kehittyvät (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen)
- opiskelija hahmottaa itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija osaa hyödyntää tärkeimpiä valtion ja kunnan tarjoamia palveluita (L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija osaa hyödyntää yksityisiä palveluita (L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu kolmannen sektorin toimintaan (L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija suhtautuu avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- opiskelija tunnistaa oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja osaa tarkastella oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- Opiskelija osaa toimia rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjua rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)

Lyk02 Demokraattinen yhteiskunta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Hahmotetaan ja havainnoidaan suomalaiseen kulttuuriin liittyviä tapoja, arvoja, normeja ja asenteita. Tutustutaan Suomen historian pääpiirteisiin ja yhteiskuntajärjestelmään: valtioelimet ja paikallishallinto. Tarkastellaan yhteistä päätöksentekoa sekä demokraattisen toiminnan käsitteitä kuten ihmisoikeudet, lasten oikeudet, tasa-arvo sekä yhdenvertaisuus. Kartutetaan historiaan ja yhteiskuntatietouteen liittyvää sanastoa ja käsitteitä. Harjoitellaan lukemista, luetun ymmärtämistä ja kirjoittamista. Opetellaan oman mielipiteen esittämistä.

Tavoitteet:

- opiskelija kiinnostuu suomalaisesta yhteiskunnasta (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot)
- opiskelija tutustuu suomalaisen yhteiskunnan ja historian peruspiirteisiin (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelijan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taidot kehittyvät (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen)
- opiskelija hahmottaa itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)

- opiskelijan kyky ilmaista mielipiteensä kehittyä (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L6: Työelämätaidot ja yrittäjäyys L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu perheen sekä lapsen ja nuoren asemaan, yhdenvertaisuuden periaatteeseen sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon Suomessa (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija suhtautuu avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemysten olemassaoloon (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- opiskelija tunnistaa oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja osaa tarkastella oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- opiskelija osaa toimia rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjua rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja. Niiden avulla harjoitellaan yhteistoimintaa ja osallistumista. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään käsitteiden, esimerkkien ja ilmiöiden havainnollistamiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata opiskelijat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä ja toimijoina, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia, sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Opiskelijoita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon saavuttamisessa, millä on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan ja keskustelemaan. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineessa annettavalla palautteella opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omassa opintoryhmässään, oppilaitoksessaan sekä lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Tarkoituksena on auttaa opiskelijoita tiedostamaan oppimansa, suuntaamaan opiskelunsa olennaiseen sekä kehittämään omia työskentely-, opiskelu- ja itsearviointitaitojaan. Oppiaineen arviointi perustuu opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- suomalaisen yhteiskunnan ja Suomen historian peruspiirteiden ymmärtäminen
- suomalaisen kulttuurin erityispiirteiden tunnistaminen
- yhteiskuntatietouden sana- ja käsitevarannon hallitseminen.

8.1.4. Ympäristö- ja luonnontieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan omaa lähiympäristöään, sen luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä erilaisia luonnonilmiöitä. Oppimisen lähtökohtana on siten monimuotoinen elinympäristö, joka luo pohjaa laajemmalle ymmärrykselle ympäröivästä maailmasta.

Opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä ja antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja. Opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittäminen sekä luku- ja kirjoitustaitojen sujuvoittaminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Asenne- ja arvotavoitteet		
T1 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Lyl01	Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T2 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta	Lyl01	Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Tieto ja ymmärrys		
T3 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä	Lyl01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T4 tukea opiskelijan jäsentyneen karttakuvan rakentamista maapallosta	Lyl01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
T5 auttaa opiskelijaa ymmärtämään omien valintojen merkitys elämälle ja luonnolle	Lyl01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T6 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen luonnonvarojen kestävä käytön merkitystä	Lyl01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Taidot		
T7 kartuttaa opiskelijan ympäristö- ja luonnontietoon liittyvää sanastoa ja käsitteistöä	Lyl01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T8 opastaa opiskelijaa lukemaan ja käyttämään yksinkertaisia kartoja	Lyl01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T9 ohjata opiskelijaa toimimaan turvallisesti kotona huomioiden palo- ja sähköturvallisuus	Lyl01	Arjen taidot (L3)
T10 ohjata opiskelijaa huolehtimaan jätteiden lajittelusta ja kierrätyksestä	Lyl01	Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

T11 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lyl01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssi aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lyl01 Ympäristö- ja luonnontiedon alkeet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan lähiympäristöön ja Suomen luontoon sekä sen tärkeimpiin eliölajeihin ja rakennettuun ympäristöön. Kartutetaan ympäristö- ja luonnontietoon liittyvää sanastoa ja käsitteistöä. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään karttoja: Suomi osana Eurooppaa ja maapalloa sekä oman kotimaan sijoittuminen maapallolla. Tutustutaan luonnonvarojen kestäväan käyttöön, jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen, turvallisuuden edistämiseen kotona sekä sähkö- ja paloturvallisuuteen. Harjoitellaan luku-, kirjoitus- ja vuorovaikutustaitoja.

Ympäristö- ja luonnontiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisympäristöjä ja työtapoja valittaessa huomioidaan toiminnallisuus, kokemuksellisuus sekä elämyksellisyys. Oppimisympäristöinä käytetään oppilaitoksen tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita sekä tieto- ja viestintäteknologioita ympäristöä. Paikallisesti hyödynnetään yhteistyötä museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksessa ja työtapojen valinnassa huomioidaan opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittämisessä. Keskeiset käsitteet konkretisoidaan ja havainnollistetaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat ja vahvistavat opiskelijan käsitystä omasta oppimisestaan.

Opiskelijan oppimisen arviointi ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Palautetta annetaan ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden ja tietojen hallinnasta. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Arviointi perustuu opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- Suomen luonnon ja rakennetun ympäristön tunteminen
- karttojen hyödyntäminen
- kestävä kehityksen periaatteiden tunteminen
- ympäristö- ja luonnontietoon liittyvän sana- ja käsitevarannon hallinta.

8.1.5. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan

huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Ohjauksessa korostuu opiskelijoiden motivaation sekä opiskelun tukeminen. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla opiskelijalle sekä elämänhallintaa haittaava että itsetuntoa alentava tekijä. Motivaation säilyminen vaatii siksi sekä kielellisesti että tiedollisesti opiskelijan lähtötason huomioivaa opetusta ja ohjausta sekä syventymistä hänen opiskeluhistoriaansa. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Lukutaitovaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaidojen tavoitteena on opettaa koulutusjärjestelmään ja ammatteihin liittyvää kieltä ja tutustuttaa opiskelijoita opiskeluun ja suomalaiseen työelämään. Luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua. Opinto-ohjauksen ja työelämätaidojen tehtävänä on yhdessä muiden oppiaineiden kanssa harjoituttaa opiskelijoiden opiskelutaitoja sekä selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymisen, jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelu- ja työelämätaitoja kehittämällä opiskelija saa valmiuksia siirtyä opinnoissaan eteenpäin.

Opinto-ohjauksen ja työelämätaidojen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijoiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, ammatinvalintakysymyksissä ja opintojen nivelvaiheissa. Oppiaine tarjoaa opiskelijoille sekä tietoa että tutustumismahdollisuuksia eri koulutusvaihtoehtoihin ja ammattialoihin. Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumisjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Opiskelijoita opastetaan käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan opiskelijoiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoja koskevassa päätöksenteossa.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaihe

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys opiskeluympäristöstä ja sen toimintatavoista sekä kehittämään valmiuksiaan toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä	Lot01, Lot02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T2 tukea opiskelijaa itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelusta ja tekemistään valinnoista	Lot01, Lot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
Opiskeluvalmiuksien kehittäminen		
T3 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lot01, Lot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
T4 luoda edellytyksiä opiskelijan halulle tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan sekä kehittää hänen kykyään tunnistaa oppimisen kohteita	Lot01, Lot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
T5 ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia ja opiskelun keskeyttämistä	Lot01, Lot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)
Itsetuntemus		
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	Lot01, Lot02	Arjen taidot (L3)
Tavoitteiden asettaminen		
T7 ohjata opiskelijoita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	Lot01, Lot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 auttaa opiskelijaa ymmärtämään työn	Lot02	Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Osallistuminen,

		vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)
merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta		
T9 ohjata opiskelijaa pohtimaan itselleen sopivia ammattialoja	Lot02	Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen (L5), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
T10 tutustuttaa koulutusvaihtoehtoihin ja työelämään	Lot02	Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
T11 edistää opiskelijan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	Lot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
T12 ohjata opiskelijaa toimimaan yksinkertaisissa työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa	Lot02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T13 perehdyttää opiskelijaa koulutukseen ja työelämään liittyvään sanastoon ja käsitteisiin	Lot01, Lot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
T14 antaa opiskelijalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista	Lot01	Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen (L5)
T15 tutustuttaa opiskelijaa tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin	Lot02	Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen (L5), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lot01 Koulutusjärjestelmä ja opiskelukäytännöt

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään sekä siihen liittyvään sanastoon. Kehitetään opiskelutaitoja yhteistyössä muiden opiskeltavien oppiaineiden kanssa ja harjoitellaan toimimaan oppilaitosyhteisössä. Opetellaan asettamaan opiskeluun liittyviä tavoitteita ja arvioimaan tavoitteiden toteutumista. Harjoitellaan itsearviointia. Keskustellaan vastuun ottamisesta omasta oppimisesta, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä oppimiseen vaikuttavista tekijöistä. Ohjataan tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavien tahojen pariin oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa

sekä kehitetään taitoa hakea tarvittavia palveluita. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T1, T2) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen)
- Opiskeluvalmiuksien kehittäminen (T3-T5) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Itsetuntemus (T6) (L3: Arjen taidot)
- Tavoitteiden asettaminen (T7) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Koulutus ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T13-T14) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys)

Lot02 Ammatteihin tutustuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan ammattinimikkeisiin, työtehtäviin ja työpaikkojen nimiin sekä opetellaan niihin liittyvää sanastoa. Harjoitellaan yksinkertaisia työelämään liittyviä vuorovaikutustilanteita. Tutustutaan jatko-opintomahdollisuuksiin ja työelämään käymällä tutustumassa opiskelijoita kiinnostavien ammattialojen koulutuksiin, työpaikkoihin ja/tai yrityksiin. Tutustutaan ja opetellaan käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T1, T2) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen)
- Opiskeluvalmiuksien kehittäminen (T3-T5) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Itsetuntemus (T6) (L3: Arjen taidot)
- Tavoitteiden asettaminen (T7) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Koulutus ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T13, T15) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys)
- Työelämään suuntautuva oppiminen (T8-T12) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L4: Monilukutaito, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen)

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisympäristöinä hyödynnetään oppilaitosten ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Työtapoja käytetään monipuolisesti opiskelijoiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti

tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Opiskelijat pohtivat valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään ja voimavarojaan, tuen tarpeitaan, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan sekä arvojen ja uskomusten vaikutuksia valintoihinsa ja päätöksiinsä. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Samalla on varmistettava, että opiskelija ymmärtää arvioinnin periaatteet, merkityksen ja arviointitavan mahdollisista kielitaidon puutteista huolimatta.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- koulutukseen ja ammatteihin liittyvän sana- ja käsitevarannon kehittyminen
- vastuun ottaminen omista opinnoista ja tavoitteiden asettaminen
- opiskelu- ja oppimisvalmiuksien kehittyminen
- opinnoissa ja työelämässä tarvittavien sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

8.2. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet

Valinnaiset kurssit Raahen kaupungin tarjoamassa aikuisten perusopetuksessa

Valinnaisia opintoja voidaan sisällyttää aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheeseen opiskelijan tarpeiden mukaan. Niistä sovitaan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Valinnaisia opintoja voivat olla

- Matematiikan tukikurssi
- Suomen kielen tukikurssi
- Opiskelun tukikurssi
- Tieto- ja viestintäteknologia
- Raahe-opiston tarjoama valinnainen taito- ja taideaineiden kurssi
- Raahe-opiston tarjoama valinnainen taito- ja taideaineiden kurssi

8.2.1. Matematiikka

Lma04 Matematiikan tukikurssi

Kurssilla keskitytään kokoavasti kertaamaan lukutaitovaiheen matematiikan kurssien keskeisiä asioita. Kurssilla voidaan ottaa huomioon yksilölliset haasteet matematiikassa ja räätälöidä sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjentaidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T11

8.2.2. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä

Läi16 Opiskelun tukikurssi

Kurssi mahdollistaa erilaisten ajankohtaisten sisältöjen kertaamisen ja tarjoaa apua kotitehtävien tekemiseen. Kurssi voidaan järjestää läpi vuoden jatkuvana (1 h/viikko).

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjentaidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa eri oppiaineiden tavoitteita ja erityisesti suomen kielen tietoa

Läi17 Suomen kielen tukikurssi

Kurssilla keskitytään kokoavasti kertaamaan lukutaitovaiheen äidinkielen ja kirjallisuuden sekä suomi toisena kielenä -oppiaineen kurssien keskeisiä sisältöjä. Kurssilla voidaan ottaa huomioon yksilölliset haasteet suomen kieleen, lukemiseen tai kirjoittamiseen liittyen ja räätälöidä sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T19

8.2.3. Tieto- ja viestintätekniikka

Ltv01 Tieto- ja viestintätekniikan perusteet

Kurssilla perehdytään tieto- ja viestintäteknologiaan perustuvaan viestintään, erilaisiin sovelluksiin ja ohjelmiin ja harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen perusteita. Tutustutaan opinnoissa tarvittaviin keskeisiin ohjelmiin (esimerkiksi Word, Excel, Powerpoint) ja etäopiskelun mahdollistaviin sovelluksiin. Kurssin voi käydä joko lukutaitovaiheessa, alkuvaiheessa tai päättövaiheessa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kurssin tavoitteet:

- Kannustetaan opiskelijaa käyttämään arjen tilanteissa tarvittavaa tieto- ja viestintätekniikkaa
- Harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia tieto- ja viestintäteknologisia viestintätyökaluja
- Opetellaan käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia ohjelmia ja sovelluksia
- Harjoitellaan tiedonhakua lähdekriittisesti ja medialukutaidon kehittyminen huomioiden

8.2.4. Taito- ja taideaineet

LTAI01-LTAI04 Raahe-opiston tarjoama taide- ja taitoainekurssi tai muu kurssi

Raahe-opiston tarjoaa vaihtelevia taide- ja taitoainekursseja, joita opiskelija voi sisällyttää valinnaisiinsa. Kurssi voi olla päivällä opiskelun puitteissa tarjottava opiston suunnittelema ja tarjoama kurssi tai vapaa-ajalla käytävä kurssi. Myös muita soveltuvia kokonaisuuksia voi sisällyttää valinnaisiin kursseihin.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kurssien tavoitteet:

- Kannustaa opiskelijaa luovaan työskentelyyn
- Ohjata opiskelijaa löytämään itselleen mielekästä harrastustoimintaa, vapaa-ajan tekemistä tai ammatteja
- Tutustua suomalaiseen kulttuurin kädentaitojen, taiteiden ja liikunnan kautta

9. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukossa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukossa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tehtävänä on varmistaa, että opiskelijalla on perustiedot- ja taidot sekä olennaiset opiskelu- ja tiedonhankintataidot aikuisten perusopetuksen päättövaihetta tai muuta koulutusta varten. Opetuksessa tulee ottaa huomioon opiskelijan taidot opetuskielessä ja valmiudet toimia arjessa ja yhteiskunnassa. Alkuvaihe myös tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden täydentää yleissivistystään. Alkuvaiheen tehtävänä on myös tukea maahan muuttaneiden kotoutumista ja kielitaidon kehittymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Alkuvaiheen aloitus- ja siirtymävaiheessa tuetaan opintojen aloittamista riittävällä opinto-ohjauksella ja opintojen henkilökohtaistamisella. Aikuisten perusopetuksen vastuuopettaja ja opinto-ohjaaja vastaavat yhteistyössä opintojen aloittamisesta ja siirtymävaiheista. Myös oppilashuoltopalvelut ovat tarvittaessa käytettävissä. Yhteistyötä tehdään aiempien oppilaitosten, TE-toimiston, huoltajien, etsivän nuorisotyön tai muiden opiskelijan asioita hoitavien tahojen kanssa.

Opiskelijalla tulee olla alkuvaiheen opinnot hyväksytysti suoritettuna, jotta hän voi jatkaa päättövaiheeseen. Alkuvaiheen opintoja voidaan myös tunnistaa, tunnustaa ja hyväksilukea aiempien opintojen, työkokemuksen tai muun osaamisen perusteella. Opiskelijan tulee todistaa aiemmat opintonsa tai työkokemuksen perusteella hankittu osaaminen. Muuta kautta hankittu osaaminen voidaan kartoittaa testien avulla.

Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen tavoitteita ovat:

- Tarpeelliset tiedot ja taidot päättövaiheeseen tai muuhun koulutukseen
- Kehittyvä kielitaito
  - kielenopiskelutaidot
  - vuorovaikutus
  - tekstien tulkitseminen
  - tekstien tuottaminen
  - kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
  - kielitietoisuus
- Työskentelytaidot, oppimaan oppimisen taidot ja elinikäinen oppiminen
- Monipuolinen kulttuurinen osaaminen

- Oppiainekohtaiset tavoitteet
- Opiskelu-, työelämä- ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen

Oppiaineet Raahan kaupungin järjestämän aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa ovat:

- äidinkieli ja kirjallisuus
- matematiikka
- yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus
- ympäristö- ja luonnontieto
- opinto-ohjaus ja työelämätaidot
- vieras kieli (englanti)
- muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

9.1. Oppiaineet alkuvaiheessa

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppiaineet Raahan kaupungin järjestämän aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa ovat:

- äidinkieli- ja kirjallisuus (suomen kieli ja kirjallisuus/suomi toisena kielenä ja kirjallisuus)
- matematiikka
- yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus
- ympäristö- ja luonnontieto
- opinto-ohjaus ja työelämätaidot
- vieras kieli
- muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	17	6
Vieraat kielet/englanti	4	2
Matematiikka	5	1
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus	3	
Ympäristö- ja luonnontieto	2	
Terveystieto	1	
Opinto-ohjaus työelämätaidot ja	2	5
Valinnaiset aineet		
Tieto- ja viestintätekniikka		1
Neulontakurssi		1
Raahe-opiston järjestämät taito- ja taideainekurssit/ vieraan kielen kurssit		1–5
Yhteensä	34	vähintään 15

9.1.1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimaailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetuksen tehtävästä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelun keskeinen tehtävä on perustaitojen oppiminen ja harjaantuminen. Opetuksen perustehtävä on mahdollisimman sujuvan luku- ja kirjoitustaidon, luetun ymmärtämisen ja tiedonhankintataitojen harjaantuminen niin, että opiskelijoiden on helppo jatkaa aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa opiskelijoiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä sekä yksin että yhdessä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan opiskelijoiden lukukokemuksia. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös oppilaitoksen ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutustaitoja syvennetään yhteisissä prosesseissa toimimisen avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Opiskelijoita tuetaan

sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Opiskelijoita kannustetaan taitotasoon vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä samalla ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Opiskelijoiden tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Eritasoisia opiskelijoita tuetaan tavoitteiden saavuttamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan, ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Määritellessään opiskelijan osaamisen tasoa alkuvaiheen päättyessä opettajan tulee arviointinsa tukena käyttää 1.8.2023 alkaen Opetushallituksen julkaisemaa **Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päättyessä -asiakirjaa** (Raahen Aikuisten perusopetuksen liite 2).

Opetushallitus on laatinut Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päättyessä -asiakirjan, joka on otettava käyttöön mukaiset tiedot sisällytetään sellaisinaan Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti laadittuihin paikallisiin opetussuunnitelmiin. Arviointikriteerit voidaan ottaa käyttöön 1.1.2023 lähtien ja otetaan käyttöön viimeistään 1.8.2023 alkaen. Aikuisten perusopetuksen järjestäjä ei voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

9.1.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus

Pakollisten kurssien yleinen kuvaus

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän eri tavoitealueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Opiskelun päätavoitteena on saavuttaa eri alueilla sellaiset tiedot ja taidot, että opiskelijan on mahdollista jatkaa aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen. Vaikka kursseilla on keskiössä jokin oppimäärän osa-alue, näkökulma, tavoitealue, jokaisella kurssilla ovat käytössä myös muita osa-alueita tarpeen mukaan. Kursseja voidaan paikallisesti yhdistää tai ryhmitellä laajemmiksi kursseiksi tai jaksoiksi.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	AÄI04, AÄI06, AÄI09	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Puheviestintätilanteissa toimiminen
T2 ohjata opiskelijaa huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia viestinnässään ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	AÄI04, AÄI06	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Toiminta vuorovaikutustilanteissa
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään ja luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa	AÄI04, AÄI06, AÄI13, AÄI17	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Ilmaisukeinojen käyttö
T4 kannustaa opiskelijaa kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	AÄI01, AÄI06, AÄI09, AÄI14	Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja	AÄI01, AÄI02, AÄI11, AÄI03	Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta

arvioimaan omaa lukemistaan			
T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan	AÄI03, AÄI05, AÄI07, AÄI11, AÄI12, AÄI13	Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Tekstien erittely ja tulkinta
T7 ohjata opiskelijaa tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	AÄI02, AÄI05, AÄI12, AÄI14, AÄI15	Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys
T8 opastaa opiskelijaa tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	AÄI11, AÄI12, AÄI13, AÄI14, AÄI15	Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana	AÄI01, AÄI08, AÄI10	Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen

T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista	AÄI03, AÄI05, AÄI06, AÄI09, AÄI10	Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Oman ajattelun kielentäminen ja tekstilajien käyttö
T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	AÄI01, AÄI05, AÄI09, AÄI10	Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta
T12 kannustaa opiskelijaa kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	AÄI01, AÄI02, AÄI05, AÄI06, AÄI07, AÄI09, AÄI10, AÄI14	Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa	AÄI03, AÄI05, AÄI07, AÄI12, AÄI13, AÄI14, AÄI16, AÄI17	Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Kielen käsittelyn kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta

ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutusta vuorovaikutuksessa			
T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen	AÄI02, AÄI07, AÄI10, AÄI13, AÄI15, AÄI16, AÄI17	Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Kirjallisuuden tuntemus
T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	AÄI02, AÄI05, AÄI07, AÄI08, AÄI13, AÄI14, AÄI16, AÄI17	Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Kielitietoisuuden ja kulttuurintuntemuksen kehittyminen

Suomen kielen ja kirjallisuuden kurssien kuvaus

Suomen kielen ja kirjallisuuden opiskelun perustaidot (AÄI01)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakaminen ja ilmaisu
- kuuntelutaidot
- palautteen antaminen ja saaminen
- perusluku- ja kirjoitustaitojen varmentaminen
- erilaisten tekstien lukeminen
- tekstinymmärtämisen strategiat
- käsinkirjoittaminen tekstien
- näppäintaidot ja koneella kirjoittaminen
- tekstien otsikointi, rakenteet ja kappalejaot
- omien tekstien tuottaminen; tekstin tuottamisen vaiheet ja omien tekstien tarkastelu
- kirjoitetun ja puhutun kielen erot
- oikeinkirjoitus

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T4) (L1-L4)
- Tekstien tulkitseminen (T5) (L1, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T9, T11-T12) (L1-L2, L4-L6 L7)

Opiskelun ja tiedonhallinnan taidot (AÄI02)

Sisältöjä:

- erilaisten tekstien sujuva lukeminen
- tekstinymmärtämisen strategiat
- kirjoittaminen; muistiinpanot ja tiivistelmät
- lähteiden käyttäminen ja merkitseminen
- tiedonhaku eri lähteistä
- lähdekriittisyys
- mediataidot, nettietiketti, tekijänoikeudet
- eri medioiden ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen, muiden oppiaineiden integrointi
- kirjastopalveluihin tutustuminen
- erilaisiin teksteihin tutustuminen verkossa
- itselle kiinnostavan lukemisen etsiminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T5, T7) (L1, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T12) (L2, L4-L6)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T14-T15) (L2, L4-L6, L7)

Tekstien moninaisuus (AÄI03)

Sisältöjä:

- kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja kantaaottavat tekstit
- tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen ja käyttäminen omista teksteistä
- tekstien tulkinta tutkimisen ja vertailun kautta
- kielen eri piirteet teksteissä
- intertekstuaalisuus
- fiktiivisten ja ei-fiktiivisten tekstien tuottaminen omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T6) (L1-L2, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T10) (L1, L4-L5, L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13) (L1, L2, L4)

Puhe ja vuorovaikutustaidot (AÄI04)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakaminen
- kuuntelutaidot
- palautteen antaminen ja saaminen
- oman vuorovaikutuksen havainnointi erilaisissa viestintätilanteissa
- omien mielipiteiden perustelu, mielipiteiden esittäminen
- vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L4, L7)

Kieli ja tekstit (AÄI05)

Sisältöjä:

- kielen vaihtelu eri tekstilajeissa, tilanteissa ja aiheissa
- kielen merkitys; sanat, ilmaisutavat, piirteet, tekstit

- kertovan, kuvaavan, ohjaavan ja kanta-aottavan tekstien ilmaisulle tyypillisten kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden harjoittelu
- sanaluokat, sijamuodot, verbien taivutus, lauseiden perustyytit, lauseenjäsennys, sanasto
- sanavalinnat, sanonnat ja sanajärjestykset teksteissä,
- kirjoitetun ja puhutun kielen erot
- oikeinkirjoitus omilla teksteissä

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T6-T7) (L1-L2, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T10-T12) (L1-L2, L4-L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13, T15) (L1-L2, L4, L6-L7)

Kieli ja vuorovaikutus (AÄI06)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakamisen harjoittelu
- kuuntelutaidot, palautteen antaminen ja saaminen
- oman vuorovaikutuksen havainnointi ja harjoittelu erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa
- kielelliset valinnat teksteissä ja puheessa
- kirjoitetun ja puhutun kielen ero

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T4) (L1-L4, L7)
- Tekstien tuottaminen (T10, T12) (L1-L2, L4-L7)

Kieli ja kulttuuri (AÄI07)

Sisältöjä:

- kielen vaihtelu eri tilanteiden ja aiheiden mukaan
- sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksien pohtiminen
- kirjoitetun ja puhutun kielen erot
- tutustuminen omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin
- suomen kielen piirteiden vertailu muihin tuttuihin kieliin
- synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkitykset ja hierarkiat
- eri media- ja kulttuuritarjontojen hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit ja museot)

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T6) (L1-L2, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T12) (L2, L4-L6)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

Kieli ja identiteetti (AÄI08)

Sisältöjä:

- omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin tutustuminen
- kielen ja identiteetin suhde
- oman identiteetin rakentumisen ja moninaisuuden merkityksen pohtiminen
- eri media- ja kulttuuritarjontojen hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit ja museot)
- fiktiivisten ja ei-fiktiivisten, monimuotoisten tekstien tuottaminen omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tuottaminen (T9) (L1-L2, L5, L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T15) (L2, L4, L6, L7)

Tekstien tuottamisen perusteet (AÄI09)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, kokemusten ja mielipiteiden jakaminen
- tekstien tuottamisen vaiheet
- omien tekstien arviointi
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- kirjoittaminen käsin ja koneella
- sanasto, verbin taivutus ja lausetyypit teksteissä
- tekstien otsikointi, rakenteet ja kappalejako
- oikeinkirjoitus

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1, T4) (L1-L4, L7)
- Tekstien tuottaminen (T10-T12) (L1-L2, L4-L7)

Tekstien tuottaminen (AÄI10)

Sisältöjä:

- fiktiivisten ja ei-fiktiivisten tekstien tuottaminen omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta
- kirjoittaminen käsin ja koneella
- opiskelussa tarvittavat kirjoittamistaidot
- tekstien tuottamisen vaiheet
- omien tekstien arviointi
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- eri tekstityyppien (kertova, kuvaava, ohjaava ja kantaaottava) ilmaisulle tyypillisten kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden käyttö omista teksteistä
- sanajärjestys, virkerakenne, lausetyypit ja lauseenjäsennys tekstien tuottamisessa
- tekstien otsikointi, rakenteet ja kappalejako
- tekstien elävöittämisen harjoittelu
- oikeinkirjoitus
- tekijänoikeuksiin ja eettiseen verkkoviestintään tutustuminen
- monimuotoisten tekstien tuottaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tuottaminen (T9-12) (L1-L2, L4-L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T14) (L1, L4-L5, L7)

Tekstien tulkinnan perusteet (AÄI11)

Sisältöjä:

- monimuotoisten tekstien sujuva lukeminen
- ei-fiktiivisten tekstien sujuva lukeminen
- tekstinymmärtämisen strategiat ja ajattelutaidot
- oman lukutaidon arviointi
- kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaaottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen
- yhteisesti ja itse valittujen tekstien lukeminen, kuunteleminen ja tulkitseminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T5-T6, T8) (L1-L2, L4-L5)

Tekstien tulkinta (AÄI12)

Sisältöjä:

- monimuotoisten tekstien tulkinnan taidot syventäminen
- kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kanta-aottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tarkastelu
- kielitiedon käyttö tekstien tarkastelussa
- kerronnan peruskäsitteet: päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema
- lähdekriittisyys ja kriittinen lukutaito
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- kirjaston ja verkon monipuolinen käyttö
- verkossa toimiminen eettisesti ja laillisesti
- omaehtoisen lukemisen ja kulttuurin harrastamisen tukeminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen Tekstien tulkitseminen (T6-T8) (L1-L2, L4-L5)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13) (L1-L2, L4)

Kaunokirjallisuuden lukeminen (AÄI13)

Sisältöjä:

- kotimaisen ja ulkomaisen kirjallisuuden lukeminen nykykirjallisuudesta klassikoihin
- kirjallisuudesta keskusteleminen
- oman lukutaidon arviointi
- kertovien ja kuvaavien tekstien kielelliset ja tekstuaaliset piirteet
- kerronnan peruskäsitteet: päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (elokuvat ja teatteri)
- kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön kannustaminen
- itselle kiinnostavan luettavan löytäminen
- luettuun eläytyminen esimerkiksi draaman avulla

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T3) (L1-L2, L4, L7)
- Tekstien tulkitseminen (T5-T6, T8) (L1-L2, L4-L5)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

Mediatekstit (AÄI14)

Sisältöjä:

- mediakulttuurin ilmiöt ja sisällöt
- keskustelua median roolista opiskelijan arjessa
- mediatekstien piirteet
- mediatekstien tuottaminen yhdessä tai yksin
- tiedonhankinta eri lähteistä
- tietämyksen laajentaminen luetun avulla
- kriittinen lukutaito ja lähdekriittisyys
- verkossa toimiminen eettisesti ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T4) (L1-L4)
- Tekstien tulkitseminen (T7-T8) (L1, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T12) (L2, L4-L6)

Tietokirjallisuus (AÄI15)

Sisältöjä:

- osaamistasolle sopivan tietokirjallisuuden lukeminen ja kuunteleminen
- tietokirjallisuudesta esiin tulleiden yhteiskunnallisten kysymysten pohtiminen
- tiedonhankinta eri lähteistä
- tietämyksen laajentaminen luetun avulla
- eri lähteistä saadun tiedon yhdistäminen
- lähdekritiikki
- kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön kannustaminen
- itselle kiinnostavan luettavan löytäminen
- omaehtoisen lukemisen harrastamisen tukeminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T7-T8) (L1, L4-L5)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T14) (L1, L4-L5, L7)

Kulttuuri ja kansanperinne (AÄI16)

Sisältöjä:

- kulttuurin moninaisuus
- opiskelijoille läheiset kansanperinteen lajit ja niiden jatkajat nykykulttuurissa
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- median ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit, museot)
- kulttuurisen kirjoittamisen tutkiminen, kulttuurikeskusteluun osallistuminen
- kulttuurin tuottamiseen osallistuminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

Nykykulttuurin ilmiöitä (AÄI17)

Sisältöjä:

- mediakulttuurin ilmiöt ja sisällöt
- osaamistasolle sopivan kotimaisen ja ulkomaisen nykykirjallisuuden lukeminen
- kirjallisuudesta keskusteleminen
- opiskelijoille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuureissa
- median ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit, museot)
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- kokonaisilmaisuun ohjaaminen
- luettuun eläytyminen esimerkiksi draaman avulla

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T3) (L1-L2, L4, L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

9.1.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän

oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioida ja analysoida erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, opinnoissaan ja yhteiskunnassa toimiessaan. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset kielenkäyttötilanteet. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat: opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen suomenkielisen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Alkuvaiheessa opetuksen erityisenä tehtävänä on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan ja oppimaan oppimisen sekä vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen opiskelijan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Näin edistetään myös opiskelijan itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja sekä kielitietoisuutta. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja opiskelijan identiteetin kehittymistä oppijana.

Pakollisten kurssien kuvaus

Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	As201-As217	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Vuorovaikutustaidot, ilmaisuvaranto ja kuullun ymmärtäminen
T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa	As201-As217	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Sanaston ja fraseologian hallinta ja laajuus
T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisuohkeuttaan	As201-As217	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan	As201-As217	Monilukutaito (L4)	Peruslukutaito ja tekstin ymmärtäminen
T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella	As204-As207, As213-As217	Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Tekstien tulkinta
Tekstien tuottaminen			
T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja	As203-As217	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Tekstien tuottaminen
T7 ohjata opiskelijaa harjoittamaan käsin	As201-As217	Tieto ja viestintätekniologinen	Kirjoitustaito käsin ja näppäintaidot

kirjoittamista ja näppäintaitoja sekä oikeinkirjoituksen perusasioita		osaaminen (L5), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	
T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	As201-As217	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Palautteen antaminen ja vastaanottaminen
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja erilaisista teksteistä	As210-17	Monilukutaito (L4), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Kielenkäytön havainnointi
T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään sekä huomaamaan oman monikielisen ja - kulttuurisen identiteetin merkityksen	As216, As217	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Eri kielten ja kulttuurien sekä oman kieli ja kulttuuri- identiteetin havainnointi
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen	As201-As217	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)	Oppimistavoitteiden asettaminen
T12 luoda opiskelijalle edellytyksiä integroida eri oppiaineiden opiskelua toisiinsa	As212, As216, As217	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen	Eri oppiaineiden kielen havainnointi

ja tukea koulussa tärkeiden tekstilajien ja rakenteiden kehittymistä sekä antaa mahdollisuus käyttää koulun eri tekstejä ja aihepiirejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina		osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	
T13 auttaa opiskelijaa kehittämään taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun	As206, As211, As213, As215, As216	Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku
T14 ohjata opiskelijaa arvioimaan omaa kielenoppimistaan	As201-As217	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Itsearviointitaidot

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa Raahen kaupungin järjestämässä aikuisten perusopetuksessa

Oppimäärän tehtävä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävänä on tukea kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomen kielen opiskelu tukee myös oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamista. Opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeellisen kielenkäyttötilanteet. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielenkäytön osa-alueilla, joita ovat puhuminen, kirjoittaminen sekä luetun ja kuullun ymmärtäminen.

Suomi toisena kielenä -kurssikuvaukset

Kielitaidon alkeet (9 kurssia, kesto 252 t)

- tavoitteena kielitaito A1.3 (puhuminen ja kirjoittaminen) ja A2.1 (tekstin ymmärtäminen ja kuullun ymmärtäminen)
- Yhdeksän kurssia voidaan jakaa esimerkiksi kolmeksi kokonaisuudeksi (As21-23, As24-26 ja As27-29), joiden päättyessä opittua kootaan, kerrataan ja arvioidaan.

Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

As201 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia suomen kielen opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan tervehdyksiä sekä itseä koskevien tietojen kertomista. Tutustutaan suomen kielen aakkosiin, harjoitellaan ääntämistä ja perehdytään numeroihin. Harjaannutetaan kielenopiskelutaitoja.

As201: Lähtökohtia suomen kielen opiskelulle

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
henkilötietojen antaminen suullisesti ja kirjallisesti itseä koskevien perustietojen antaminen vokaalien ääntäminen	äänteet ja ääntäminen, aakkoset, numerot henkilötietosanakset, tervehdykset, kuulumis- ja tutustumisfraasit, viikonpäivät, maat, kielet, kansalaisuudet, persoonapronominit, olla-verbi, olla kotoisin + mistä ja puhua + mitä, fraaseina, vokaaliharmonia, verbejä
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)	
Tekstien tuottaminen (T7-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As202 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän tilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan kysymistä, vastaamista ja pyytämistä erilaisissa arjen viestintätilanteissa. Perehdytään ajanilmauksiin ja tutustutaan vuodenkiertoon. Harjoitellaan opiskeluun liittyvää käsitteistöä.

As202: Perusviestintää arkipäivän tilanteissa

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
yksinkertaisten kysymysten tekeminen ja niihin vastaaminen ymmärrettävä ääntäminen säästä puhuminen kurssilla tarvittavia perusfraaseja, pyytäminen, poissaolon ilmoittaminen	kysymyssanoja, -ko/kö-kysymyksiä, kysymyslauseita persoonan taivutus (verbityyppi 1), negatiivinen lause opiskeluun liittyvää sanastoa tärkeimpiä ajanilmauksia, kalenteri ja lukujärjestys, kuukaudet, viikonpäivät, kellonajat ja päivän kulku sääsanastoa tavallisimpia adjektiiveja, värejä
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)	
Tekstien tuottaminen (T7-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As203 Kielitaidon alkeet: Minä ja perheeni

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetellaan kertomaan itsestä, perheestä ja suvusta suullisesti ja kirjallisesti. Harjoitellaan ilmaisemaan omistamista.

As203: Minä ja perheeni	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
perheestä kertominen ja perhettä koskeviin kysymyksiin vastaaminen omistamisen ilmaiseminen kuvailu	genetiivi, k-p-t-vaihtelu (verbityyppi 1) omistusrakenne/negatiivinen omistusrakenne, partitiivi perhe, kuvaava ulkonäkösanasto, verbejä (verbityypit 1–5), t-monikko
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4) (L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As204 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutusta asiointitilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan yksinkertaisia ostotilanteita, niihin liittyviä fraaseja ja keskeisiä rakenteita. Opetellaan ruokasanastoa.

As204: Vuorovaikutus asiointitilanteissa	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
yksinkertaiset ostotilanteet: hinnan kysyminen, tuotteiden sijainnin kysyminen, pyytäminen, ostosfraasit, mainosten ja kuittien lukeminen ostoslistan kirjoittaminen	ruoka- ja vaatesanasto kauppoihin, ostoksiin ja mainoksiin liittyvä sanasto (verbityypit 1–5) numeroiden kertaus + puhekielen numerot + partitiivi
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As205 Kielitaidon alkeet: Asumisen arkea

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskellaan asumiseen liittyvää sanastoa. Harjoitellaan kuvailemaan omaa kotia suullisesti ja kirjallisesti. Opitaan ilmaisemaan paikkaa ja suuntaa.

As205: Asumisen arkea	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
oman asunnon ja muiden tilojen yksinkertainen kuvailu suullisesti ja kirjallisesti	asumissanasto adjektiivit
paikan ja suunnan ilmaiseminen	eksistentiaalilause inessiivin ja adessiivin käyttötilanteet omistusrakenteen ja negatiivisen omistusrakenteen kertaus <i>monikon nominatiivi</i> <i>demonstratiivipronominit</i>
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As206 Kielitaidon alkeet: Matkustaminen eri kulkuvälineissä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan matkustamiseen liittyvää kieltä ja siihen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Harjoitellaan lukemaan aikatauluja ja käyttämään sähköisiä reittioppaita.

As206: Matkustaminen eri kulkuvälineissä	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
aikataulujen ja reittioppaiden lukeminen ja käyttäminen	matkustamis- ja kulkuvälinesanasto fraasit
käytännön taidot kulkuvälineissä (bussiliput, matkakortit, maksaminen)	kysymyssanojen kertausta <i>demonstratiivipronominit</i> <i>sanatyypit</i> <i>tilalause</i>
neuvojen kysyminen kulkuvälineisiin, reitteihin, aikatauluihin ja hintoihin liittyen	apuverbien käyttö imperatiivi
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As207 Kielitaidon alkeet: Terveys ja hyvinvointi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan omasta terveydentilasta ja omista tunnetiloista kertomista. Opiskellaan kehoon ja sairastamiseen liittyviä käsitteitä, avun pyytämistä ja poissaolosta ilmoittamista. Harjoitellaan terveydenhuollon asiointitilanteita.

As207: Terveys ja hyvinvointi	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
voinnin kysyminen lääkärissä asiointi kysymysten esittäminen ja vastaaminen avun pyytäminen poissaolojen ilmoittaminen omien tuntemusten kuvailu lääkəriin ja hätänumeroon soittaminen	terveys- ja sairaussanastoa ja puhelimessa ja lääkärissä käytettäviä fraaseja ruumiinosat
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4)	
Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As208 Kielitaidon alkeet: Minun päiväni

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan kertomaan omasta arjesta ja päivänkulusta. Tutustutaan erilaisiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Opiskellaan ilmaisemaan pitämistä ja kiinnostusta.

As208: Minun päiväni

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
omasta arjesta ja päivänkulusta kertominen suullisesti ja kirjallisesti	<i>negatiivinen imperfekti</i>
harrastuksiin ilmoittautuminen	<i>me-passiivi puhekielessä</i>
pitämisen ja kiinnostuksen ilmaiseminen	<i>aikasanasto ja sen taivutus</i>
kalenterin ja lukujärjestyksen lukeminen	<i>tekstien rakenteen ymmärtäminen: otsikko, virke, kappale, välimerkit, iso alkukirjain, lopetusmerkki, välimerkit</i>
	<i>minä pidän/minä tykkään + mistä</i>

Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)

Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)

Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)

As209 Kielitaidon alkeet: Työelämässä toimiminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskellaan ammattisanastoa ja työelämässä tarvittavaa kieltä. Harjoitellaan kuvailemaan eri ammatteja. Tutustutaan suomalaisen työelämän käytänteisiin.

As209: Työelämässä toimiminen

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
ammatin ja työpaikan kertominen ja kysyminen	ammattisanasto, työpaikat
työpäivästä ja ammatista kertovien yksinkertaisten tekstien lukeminen	kuvailu
	verbejä
	objekti
	persoonapronominien taivutus

Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)

Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)

Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)

Kehittyvä kielitaito (8 kurssia, kesto 224 t)

- tavoitteena kielitaito A2.1 (puhuminen ja kirjoittaminen) ja A2.2 (tekstinymmärtäminen ja kuullun ymmärtäminen)
- kahdeksan kurssia voidaan jakaa esimerkiksi kahdeksi kokonaisuudeksi (As210-213 ja As214-217), joiden päättyessä opittua kootaan, kerrataan ja arvioidaan.

As 210: Minun historiani

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan kertomaan ja kirjoittamaan omasta henkilöhistoriasta. Opiskellaan oman elämän kuvaamiseen liittyviä fraaseja sekä tekstiä sidostavia ajanilmauksia ja konjunktioita.

As210: Minun historiani	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
Omasta henkilöhistoriasta kertominen suullisesti ja kirjallisesti	imperfekti, perfekti essiivi sidossanoja (esim. konjunktioit ja ajanilmaukset)
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)	
Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T14) (L1)	

As211 Kehittyvä kielitaito: Asuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan erilaisiin asumismuotoihin ja tarkastellaan asumiseen liittyviä tekstejä. Harjoitellaan asiointitilanteita sekä asumisen ongelmien kuvailua suullisesti ja kirjallisesti. Tutustutaan ohjailevien tekstien piirteisiin (kehottaminen, kierto ym.).

As211: Asuminen	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
asumiseen liittyvien tekstien ymmärtäminen, esimerkiksi asuntoilmoitukset, järjestyssäännöt, ilmoitustauluviestit, lajitteluohjeet yms.	asumiseen liittyvä sanasto, imperatiivi, ajanilmaukset ohjailevien tekstien piirteitä
kommunikoiminen asumisesta esimerkiksi naapureiden ja isännöitsijän kanssa	asiointitilanteiden havainnointia ja harjoittelua
asumisen ongelmien kuvailu suullisesti ja kirjallisesti	
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)	
Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As212 Kehittyvä kielitaito: Luonto ja lähiympäristö

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opiskellaan luontoon, eläimiin ja erilaisiin elinympäristöihin liittyvää sanastoa. Tutustutaan omaan lähiympäristöön ja sen palveluihin. Harjoitellaan ajan, paikan ja suunnan ilmauksia.

As212: Luonto ja lähiympäristö	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
luontoaiheisten tekstien ymmärtäminen	luonto-, eläin- ja elinympäristösanastot
luontoon/ympäristöön liittyvistä asioista keskustelu	jokamiehenoikeudet ajan, paikan ja suunnan ilmaukset
lähiympäristössä toimiminen ja viestiminen	verbi + -maan verbityyppi 6 tässä, tuossa, siinä
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)	
Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11-T12) (L1-L3)	

As213 Kehittyvä kielitaito: Harrastukset

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opitaan kertomaan ja keskustelemaan vapaa-ajan vietosta ja omista harrastuksista. Opetellaan etsimään tietoa uusista harrastusmahdollisuuksista ja poimimaan teksteistä olennaisia tietoja. Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisua ja perustelua.

As213: Harrastukset	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
vapaa-ajan vietosta ja omista harrastuksista kertominen ja keskustelu	harrastussanaston kertausta
tiedonhankinta ja olennaisten tietojen poimiminen teksteistä	negatiivinen imperfekti
oman mielipiteen ilmaisu ja perustelu	verbimuodot (-minen, -ma- ja rektio)
	-sti-adverbi
	lukustrategiat
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T13-T14) (L1, L3-L4)	

As214 Kehittyvä kielitaito: Asiointi lääkärissä ja apteekissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan ajan varaamista puhelimitse. Opitaan kuvaamaan omaa vointia ja käyttämään menneen ajan ilmaisuja. Harjoitellaan dialogeja lääkärillä ja apteekissa. Opiskellaan ohjeiden, kutsujen ja läheteiden keskeisiä ilmauksia.

As214: Asiointi lääkärissä ja apteekissa	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
ajanvaraus lääkärille (puhelimitse), ajan peruminen ja vaihtaminen	terveys- ja sairaussanasto
ohjeiden, kutsujen ja läheteiden keskeisten ilmausten ymmärtäminen	ruumiinosat
dialogi lääkärissä ja apteekissa	lääkärissä asiointi, sanasto ja fraasit
oman voinnin kuvaaminen ja imperfektin käyttö puheessa	imperfektin kertausta
	täytyä-verbi
	objekti
	k-p-t-vaihtelu sanatyypeissä e, in, as/äs
	terveyteen liittyvät tekstit
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As215 Kehittyvä kielitaito: Koulutus ja työ Suomessa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla perehdytään suomalaisen työelämän ja koulutusjärjestelmän pääpiirteisiin. Tutustutaan työpaikkailmoituksiin. Opitaan kertomaan omasta koulutus- ja työhistoriasta. Harjoitellaan tekstiä sidostavia ajanilmauksia ja konjunktioita.

As215: Koulutus ja työ Suomessa	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
työpaikkailmoitusten lukeminen	koulutus- ja työelämäsanasto
omasta koulutus- ja työhistoriasta kertominen	<i>i-monikko</i>
tekstin tuottamisen harjoittelemine	<i>joka-pronominin monikossa</i>
sidostavien ajanilmausten ja konjunktioiden kanssa	<i>pronominin: nämä, nuo, ne</i>
	rektio
	aikamuotoja
	sidostavat ajanilmaukset ja konjunktio
	ilmoitusten tekstuaalinen rakenne
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4)	
Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T13-T14) (L1, L3-L4)	

As216 Kehittyvä kielitaito: Monimediainen ympäristö

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä opiskelussa. Tutustutaan verkkopohjaisiin oppimisympäristöihin ja harjoitellaan niitä eri oppiaineiden opiskelussa. Tutustutaan tarkemmin puhekielen piirteisiin eri konteksteissa. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja median roolia opiskelijan arjessa. Varmennetaan näppäintaitoja.

As216: Monimediainen ympäristö	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
tieto- ja viestintätekniikan avulla viestiminen	erilaisten sovellusten käyttäminen opiskelussa
verkkopohjaisten oppimisympäristöihin tutustuminen	näppäintaidot, oikeinkirjoitus, puhekielen piirteet
puhekielen piirteiden tunnistaminen eri konteksteissa	eri laitteiden ja medioiden käyttö: kamerakynäpedagogiikka, blogi, instagram, Twitter, YouTube yms.
medialukutaidot	
näppäintaidot	
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9-T10) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11-T14) (L1-L4)	

As217 Kehittyvä kielitaito: Kirjallisuus, kansalliset juhlapäivät ja tapakulttuuri

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään suomalaiseen juhlaperinteeseen ja tapakulttuuriin ja etsitään niistä yhtäläisyyksiä ja eroja opiskelijan omaan kulttuuriin. Tutustutaan suomalaiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista.

As217: Kirjallisuus, kansalliset juhlapäivät ja tapakulttuuri	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
juhlaperinteiden ja tapakulttuurien vertaileminen ja niistä keskusteleminen	suomalaiset kalenteri- ja perhejuhlat ja niihin liittyvää sanastoa
lyhyen kaunokirjallisen teoksen lukeminen taitotason ja kiinnostuksen mukaan (selkokirjat, lastenkirjat)	passiivin preesens eksistentiaalilause ja predikatiivilause monikon partitiivi
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9-T10) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11-T14) (L1-L4)	

9.1.2. Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä

Opetussuunnitelman perusteet

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskellaan A1-kieltä. Kielten kurssikoodit muodostuvat aikuisten perusopetuksen vaiheen, kielen kirjaintunnuksen, oppimäärän tasotunnuksen ja kurssinumeron mukaan. Esimerkiksi Aena1 tarkoittaa englannin kielen A-oppimäärän kurssia numero 1 perusopetuksen alkuvaiheessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Vieraan kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kohdekielissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Vieraan kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa (A-oppimäärä)

Opiskelija, jolla ei ole englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Useat opiskelijat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä opiskelijoiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaihe

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Kielenopiskelutaidot			
T1 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	Aena01 – Aena04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3)	Tietoisuus tavoitteista
T2 ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	Aena01 – Aena04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T3 ohjata opiskelijaa harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	Aena01 – Aena04	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa
T4 rohkaista opiskelijaa pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	Aena01 – Aena04	Monilukutaito (L4)	Viestintästrategioiden käyttö
T5 tukea opiskelijan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia	Aena01 – Aena04	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Viestinnän kulttuurinen sopivuus

harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita		Monilukutaito (L4)	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T6 ohjata opiskelijaa työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	Aena01 – Aena04	Monilukutaito (L4)	Tekstien tulkintataidot
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T7 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	Aena01 – Aena04	Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Tekstien tuottamistaidot
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 ohjata opiskelijaa havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä	Aena01 – Aena04	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2)	Kielellisen ympäristön hahmottaminen
T9 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaan sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	Aena01 – Aena04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2)	Ei käytetä arviointiperusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan kieliä	Aena01 – Aena04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Kielellinen päättely

yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea opiskelijan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä		Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	Aena01 – Aena04	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3)	Englanninkielisen aineiston löytäminen

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aena01 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia englannin opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan englannin opiskeluun. Harjoitellaan itseä koskevien tietojen kertomista ja vaihtamista. Painotetaan englanninkielisen puheen havainnointia ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja.

Alkuvaiheen opiskelija, jolla ei ole aiempia opintoja tai muulla tavalla hankittua englannin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1.

Sisältöjä:

- itseä koskevien tietojen kertominen ja vaihtaminen: tutustuminen, tapaaminen, itsensä esittely
- omasta elinympäristöstä kertominen
- Sanasto: maat ja kansallisuudet, jokapäiväiset fraasit, numerot 1-100, aakkoset, perhesanat, asuminen, viikonpäivät
- Rakenteet: persoonapronominit, olla-verbin taivutus (myös kieltomuoto), kysymyksen esittäminen, have-verbin taivutus, yksikkö ja monikko, genetiivi, persoonapronominien omistusmuodot

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T8-T11) (L1-L3)

Aena02 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan toimintaa tavanomaisimmissa sosiaalisissa kohtaamistilanteissa (perhe, suku ja ystävät, vapaa-aika). Painotetaan edelleen puhumista ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja ja joidenkin kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöä.

Sisältöjä:

- Asioiden kuvailu, omasta päivästä kertominen, aikataulut
- sanasto: jokapäiväisen elämän tavarat, värit, sää, vuodenaajat, päiväohjelmaan liittyvät sanat, kuukaudet
- Rakenteet: artikkelit, adjektiivit yhdistettynä be- ja have-verbeihin, substantiivien monikko, kello ja ajan prepositiot, päiväohjelmaan liittyviä verbejä, 3. persoonan s, kysymykset do-apuverbillä

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T8-T11) (L1-L3)

Aena03 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutus asiointitilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan kohtaamista arkipäivän asiointitilanteissa. Kiinnitetään huomiota tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön. Painotetaan edelleen puhumista ja ääntämistä.

Sisältöjä:

- vapaa-aika, asioiminen kaupassa ja apteekissa
- sanasto: harrastukset, paikat kaupungissa/omassa asuinympäristössä, tuotteita, hintoja, asiakaspalvelusanastoa,
- Rakenteet: paikan prepositiot, ajan adverbejä, kestopreesens, adjektiivien vertailu

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T8-T11) (L1-L3)

Aena04 Kielitaidon alkeet: Koulu ja opiskelu

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetellaan käyttämään englantia opiskeluun ja koulutukseen liittyvissä yhteyksissä omien tarpeiden mukaan painottaen.

Sisältöjä:

- opiskelu, työelämä, ammatit
- sanasto: kouluaineiden nimet, opiskelusanastoa, verbejä, perusammatteja, työpaikkoja ja työtehtäviä
- rakenteet: säännöllisten verbien imperfekti, be, have, be going to -rakenne tulevaisuuden suunnitelmien ilmaisemisessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runko viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Englannin kielen A-oppimäärän arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on kannustavaa, monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Määritellessään opiskelijan osaamisen tasoa alkuvaiheen päättyessä opettajan tulee arviointinsa tukena käyttää 1.8.2023 alkaen Opetushallituksen julkaisemaa **Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päättyessä -asiakirjaa** (Raahen Aikuisten perusopetuksen liite 2).

9.1.3. Matematiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden taitoa käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden heidän omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden taitoa käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Ama01-05	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Kiinnostuksen ja motivaation kehittyminen
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	Ama01-05	Monilukutaito (L4)	Havaintojen tekeminen, tulkinta ja hyödyntäminen
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tietoja viestintäteknologiaa hyödyntäen	Ama01-05	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja	Ama01-05	Ajattelu- ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Ongelmaratkaisutaidot
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	Ama01-05	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö
T6 tukea opiskelijaa lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän	Ama01-02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	Lukukäsite

periaatteen ymmärtämisessä			
T7 perehdyttää opiskelijaa peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	Ama01-02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	Peruslaskutoimitukset ja niiden ominaisuuksien hyödyntäminen
T8 ohjata opiskelijaa kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	Ama02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	Laskutaito ja päässälaskustrategiat
T9 tutustuttaa geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	Ama03-04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Geometrian käsitteet ja taito havainnoida geometrisia ominaisuuksia
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään mittaamisen periaate	Ama03-04	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	Mittaaminen
T11 tutustuttaa opiskelija taulukoihin ja diagrammeihin	Ama05	Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta
T12 harjaannuttaa opiskelijaa laatimaan vaihteellaisia toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	Ama05	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä

Matematiikan kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kaikilla kursseilla kehitetään opiskelijoiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia sekä soveltaa käänteisyyden periaatetta. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti sekä havaita syy- ja seuraussuhteita.

Opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa selvitetään opiskelijan matemaattisen osaamisen taso testien avulla ja päätetään, mitä alkuvaiheen matematiikan kursseja hänen opiskelusuunnitelmaansa sisällytetään. Jos opiskelijalla arvioidaan olevan jo ennestään kaikkia alkuvaiheen matematiikan kurssien asiasisältöjä vastaavat taidot, hän voi siirtyä suoraan opiskelemaan aikuisten perusopetuksen ylempien vuosiluokkien matematiikan

kursseja, kun hänen kielitaitonsa on saavuttanut sellaisen tason, että opiskelu siellä on kielitaidon puolesta mahdollista.

Alkuvaiheen matematiikan opetuksessa käytetään monipuolisia ja osallistavia työtapoja sekä keskitytään matematiikan sanaston oppimiseen. Oppimateriaalina voidaan käyttää peruskoulun alakoulun ja yläkoulun materiaaleja.

Ama01 Luvut ja laskutoimitukset I

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskelijoiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä syvennetään ja varmennetaan sekä harjaannutetaan heidän päässäälaskutaitoaan. Tutustutaan laskualgoritmeihin ja hyödynnetään laskutoimitusten välisiä yhteyksiä. Opiskelijoita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Sisältöjä:

- lukujonot
- kymmenjärjestelmä, kellotaulun 60-järjestelmä
- yhteen- ja vähennyslaskut
- pyöristäminen, likiarvot
- kerto- ja jakolasku
- laskujärjestys
- päässäälasku
- murtoluvun käsite

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5-T7) (L1, L4)

Ama02 Luvut ja laskutoimitukset II

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Lukualuetta laajennetaan negatiivisilla luvuilla sekä tutustutaan vastalukuun ja itseisarvoon. Opitaan murtoluvun käsite osana lukumäärästä ja osana kokonaisuudesta sekä harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa pitäytyen kerto- ja jakolaskussa luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Desimaaliluvut ja niiden peruslaskutoimituksien periaatteet opiskellaan ja yhdistetään opiskelijoiden ympäristöön. Prosentin käsite sekä prosenttiluvun ja -arvon laskeminen opiskellaan opiskelijoita kiinnostavien aihepiirien avulla. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

Sisältöjä:

- erilaiset lukualueet (negatiiviset luvut, murtoluvut, desimaaliluvut, prosentit)
- peruslaskutoimituksia erilaisilla lukualueilla
- murtoluvun käsite
- murtolukujen kerto- ja jakolaskut luonnollisilla luvuilla
- desimaalit ja niiden peruslaskutoimitukset
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun ja -arvon laskeminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5-T8) (L1, L4)

Ama03 Geometria I

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin ja tutustutaan niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan tasokuvioihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Tutustutaan opiskelijat mittaamisen periaatteeseen. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan opiskelijoita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Sisältöjä:

- geometrian peruskäsitteet
- kappaleiden ja kuvioiden luokittelu
- kappaleiden ja kuvioiden ominaisuudet
- kolmio, nelikulmio ja ympyrä
- mittaaminen ja SI-järjestelmä
- kulmat
- symmetria

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5, T9-T10) (L1, L4-L5)

Ama04 Geometria II

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Käsitellään koordinaatistossa ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan opiskelijoita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Mitattaessa kiinnitetään huomiota mittauksien tarkkuuteen, mittauksien arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-ala ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Sisältöjä:

- koordinaatisto
- mittakaava
- yhdenmuotoisuus
- kuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- suorakulmaisten särmiöiden tilavuus
- yksikönmuunnokset

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5, T9-T10) (L1, L4-L5)

Ama05 Matemaattinen ongelmanratkaisu

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla. Muodostetaan ongelmia opiskelijoiden kannalta mielenkiintoisista aihepiireistä ja ratkaistaan niitä matematiikan avulla. Harjoitellaan tietojen esittämistä yksinkertaisten

taulukoiden ja diagrammien avulla. Tutustutaan yleisimpiin tilastollisiin tunnuslukuihin kuten suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisältöjä:

- lukujonot ja säännönmukaisuus
- yhtälöt
- omien matemaattisten ongelmien luomista ja ratkaisemista
- taulukot ja diagrammit
- yksinkertaisia tilastollisia käsitteitä
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- yksinkertainen ohjelmointi

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5, T11-T12) (L1-L2, L4-L5)

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen lähtökohtana käytetään opiskelijoille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineiden tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joiden valintaan opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää opiskelijoiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisilla välineillä, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkita kuvia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiemmin opetetuista ja opiskelluista keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Opiskelijoille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle opiskelijalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kannustavan palautteen antamiseen, vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehityksessä olevien taitojen harjoitteluun. Opiskelijoita ohjataan myös arvioimaan omaa oppimistaan.

Opiskelijoiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arvioinnissa on tärkeää havainnoida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään,

miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Määritellessään opiskelijan osaamisen tasoa alkuvaiheen päättyessä opettajan tulee arviointinsa tukena käyttää 1.8.2023 alkaen Opetushallituksen julkaisemaa **Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päättyessä -asiakirjaa** (Raahen Aikuisten perusopetuksen liite 2).

9.1.4. Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit lisäävät opiskelijan tietoja, taitoja ja valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja paikallisessa sekä globaalissa kulttuurissa aktiivisena kansalaisena. Opintojen aikana opiskelijalle muodostuu käsitys suomalaisen demokraattisen yhteiskunnan keskeisistä arvoista ja toimintakulttuurista sekä perusrakenteista. Opinnot liittyvät Suomen historiaan sekä sen eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin.

Kulttuurintuntemuksessa kiinnitetään huomiota kulttuurien monimuotoisuuteen ja monikerroksisuuteen. Kurssit syventävät perusopetuksen tietoja ja johdattavat opiskelijoita aikuisten perusopetuksen päättövaiheen yhteiskuntaopin ja historian kurssien tavoitteisiin ja sisältöihin. Opetuksessa harjaannutetaan yhteiskuntaopille ja historialle ominaisia opiskelu- ja tekstitaitoja.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia kulttuuri- ja yhteiskuntataitoja sekä syvällisempää yhteiskunnan ja kulttuuriperinnön tuntemusta. Tavoitteena on myös paikallistuntemuksen lisääminen ja alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
T1 auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja	Ayk01, Ayk03	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Suomalaisen yhteiskunnan sekä sen tapojen, arvojen ja normien ymmärtäminen
T2 auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä	Ayk01-Ayk03	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän sekä niihin liittyvien käsitteiden tunteminen
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa	Ayk01-Ayk02	Arjen taidot (L3)	Perusoikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla	Ayk01, Ayk03	Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien tunteminen
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan perheen sekä lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa	Ayk03	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Perheenjäsenten aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteiden tunteminen
T6 ohjata opiskelijaa ymmärtämään työn ja yrittäjyyden merkityksen sekä	Ayk01-02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen ymmärtäminen sekä palveluiden tunteminen

tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa			
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä kunnioittamaan kulttuurien moninaisuutta	Ayk03	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)	Kulttuurien tuntemus ja moninaisuuden kunnioitus
T8 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita	Ayk02-Ayk03	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Kotoutumisprosessin tuntemus ja tilanteen hallinta
T9 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti erilaisiin näkemyksiin, vertailemaan niitä kriittisesti sekä torjumaan rasismia ja syrjintää	Ayk03	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintätekniologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ymmärrys ja kriittinen tarkastelu

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Raahan kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijan tietoja, taitoja ja valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja lokaalissa sekä globaalissa kulttuurissa aktiivisena kansalaisena. Oppiaineen tavoitteena on muodostaa opiskelijalle käsitys suomalaisen demokraattisen yhteiskunnan keskeisistä arvoista ja toimintakulttuurista sekä yhteiskunnan perusrakenteista.

Ayk01 Yhteiskunnan perusrakenteet ja arjen taidot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan suomalaisen yhteiskunnan arvoihin, normeihin, rakenteeseen ja toimintaan yksilön, perheen ja lähiyhteisöjen näkökulmasta. Perehdytään yhteiskuntatietouteen liittyviin keskeisiin

käsitteisiin. Käydään läpi perustietoja koskien tapakulttuuria, asiointia, asumista ja työelämää. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Paneudutaan yhteiskunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin, eri ammatteihin, yrittäjyyteen sekä oman talouden hoitoon. Lisäksi tutustutaan kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Sisältöjä:

- suomalainen yhteiskunta ja sen kehitys
- ihminen yhteiskunnan jäsenenä: oikeudet, velvollisuudet, perhe, vähemmistöt, maahanmuutto
- turvallisuus: oma ja yhteisöjen turvallisuus, hätänumero, maanpuolustus
- kuluttaminen: kotitaloudet, asiointi pankissa, asuminen, kierrätys
- koulutus ja työelämä: koulutusjärjestelmä, elinkeinot Suomessa, työpaikan hakeminen, työelämän säännöt, työturvallisuus, edunvalvonta, harmaa talous, yrittäminen

Laaja-alaisen osaamiseen liittyvät tavoitteet:

- T3: ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa (L3)
- T4: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla (L7)
- T1: auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja (L1-L2)
- T2: auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä (L1-L2, L6)
- T6: ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa (L1, L4-L5)

Ayk02 Historia, maatuntemus ja yhteiskunnan toiminta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tarkastellaan pääpiirteittäin Suomen ja lähialueiden historiaa, maantiedettä sekä Suomen asemaa ja toimintaa osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa. Paneudutaan Suomen historiaan ja maatuntemukseen liittyviin käsitteisiin. Perehdytään ihmisen toimintaan eri aikoina ja eri kulttuureissa sekä pohditaan syitä ihmisten toiminnan erilaisille motiiveille. Tutustutaan Suomen koulutuspalveluihin sekä työllistymistä edistäviin ja muihin palveluihin.

Sisältöjä:

- Suomen ja lähialueiden historia ja maantiede
- Suomen asema kansainvälisissä yhteisöissä
- koulutus ja työelämä
- hyvinvointivaltio
- vaikuttaminen ja päätöksenteko
- oikeudenkäyttö Suomessa

Laaja-alaisen osaamiseen liittyvät tavoitteet:

- T3: ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa (L3)
- T2: auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä (L1-L2, L6)
- T6: ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa (L1, L4-L5)
- T8: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita (L1-L2)

Ayk03 Kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan, havainnoidaan ja tulkitaan suomalaiseen ja muihin kulttuureihin liittyviä tapoja, arvoja, perinteitä, normeja ja asenteita. Tutustutaan suomalaisen taiteen ja kulttuurin merkittäviin vaiheisiin ja teoksiin. Kehitetään rakentavaa yhteistyötä ja vuorovaikutustaitoja kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kesken. Tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä harjoitellaan käytännössä toinen toisensa kunnioittamisen, demokraattisen osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Tutustutaan yhdistys- ja järjestökulttuuriin sekä vapaaehtoistyön muotoihin.

Sisältöjä:

- suomalaisen kulttuurin arvoja: ajattelunvapaus, mielipiteenvapaus, uskonnonvapaus, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, demokratia, ihmisoikeudet, rauha, kestävä kehitys
- suomalaisen kulttuurin kehitys: esimerkiksi suomalaiseen kulttuurihistoriaan vaikuttaneet henkilöt, suomalainen kansanperinne, taide kulttuurin muotona
- kulttuurivähemmistöt, alakulttuuri
- suomalaiset maailmanperintökohteet
- yhdistys- ja järjestökenttä, vapaaehtoistyö
- muihin kulttuureihin tutustuminen

Laaja-alaisen osaamiseen liittyvät tavoitteet:

- T4: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla (L7)
- T1: auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja (L1-L2)
- T2: auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä (L1-L2, L6)
- T7: ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä kunnioittamaan kulttuurien moninaisuutta (L2-L4)
- T9: ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti erilaisiin näkemyksiin, vertailemaan niitä kriittisesti sekä torjumaan rasismia ja syrjintää (L2-L7)
- T5: ohjata opiskelijaa tuntemaan perheen sekä lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa (L2)
- T8: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita (L1-L2)

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksessa korostetaan monipuolisia toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan kehittymistä aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Opiskelijan itseilmaisusekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjaannutetaan kannustamalla häntä kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään sekä perustelemaan näkemyksiään. Opetus tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen kommunikointiin sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Opiskelussa rohkaistaan tietojen hankkimiseen ja käyttämiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan tiedot omasta kulttuuristaan ja kannustetaan esittämään vertailuja eri kulttuurien välillä. Opiskelijaa rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan ja tekemään johtopäätöksiä. Tiedonhankinnassa käytetään monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikkaa. Kielitieteiset työtavat vahvistavat opiskelijoiden monilukutaitoa. Tuotoksissa käytetään viestinnän eri muotoja. Oppiaine soveltuu hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden, erityisesti suomen kielen S2-opetuksen kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksessa on tarjota riittävä tuki käsitteiden ja siten tekstien ja lähteiden ymmärtämiseen. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata opiskelija näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä edistää

hänen valmiuksiaan toimia erilaisten yhteisöjen aktiivisena jäsenenä. Opiskelijoiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla, elämyksellisesti esimerkiksi visualisoinnin, draaman ja keskustelun avulla sekä monipuolisia tekstejä hyödyntäen.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen aikana palautteella pyritään kannustamaan ja rohkaisemaan opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään oppiaineen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen sekä siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen opiskelija on oppinut rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta ja kulttuurista sekä omista tulevaisuuden mahdollisuuksistaan. Määritellään opiskelijan osaamisen tasoa alkuvaiheen päättyessä opettajan tulee arviointinsa tukena käyttää 1.8.2023 alkaen Opetushallituksen julkaisemaa **Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päättyessä -asiakirja** (Raahen Aikuisten perusopetuksen liite 2).

9.1.5. Ympäristö ja luonnontieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristö- ja luonnontiedossa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristö- ja luonnontiedossa opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista sekä maailmankuvan kehittymistä. Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijoita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä niiden ilmiöitä. Ympäristö- ja luonnontiedon monitieteinen perusta edellyttää, että opiskelijat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Ympäristö- ja luonnontiedossa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristö- ja luonnontiedon keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristö- ja luonnontiedossa rakennetaan perustaa ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, jokapäiväisessä elämässä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä ja ihmistä sekä elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää opiskelijoiden kiinnostusta ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristö- ja luonnontiedon tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Eri tiedonalojen ominaispiirteisiin tutustumalla rakennetaan valmiuksia opiskeluun aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa. Tutkimisen taidoissa keskitytään havainnoimiseen ja havaintojen kuvaamiseen. Kielitietoisessa ympäristö- ja

luonnontiedon opetuksessa on keskeistä ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen keskeisten käsitteiden ja niiden välisten suhteiden avaaminen sekä ymmärtämisen varmistaminen.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää opiskelijan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristö-luonnontiedon opiskeluun sekä auttaa opiskelijaa kokemaan kaikki ympäristö-luonnontiedon tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	Ayl01-Ayl02		Ympäristö ja luonnontiedon merkityksen hahmottaminen
T2 tukea opiskelijan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata opiskelijaa toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi	Ayl01-Ayl02	Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T3 rohkaista opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä pohdinnan lähtökohtana	Ayl01-Ayl02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Kysymysten muodostaminen
T4 ohjata opiskelijaa tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	Ayl01-Ayl02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Tieto- ja viestintätechnologinen osaaminen (L5)	Tutkimisen taidot: havainnointi ja mittaukset
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten merkitystä	Ayl01-Ayl02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3)	Teknologinen osaaminen

		Tieto- viestintäteknologinen osaaminen (L5)	
T6 ohjata opiskelijaa edistämään turvallista toimintaa omassa lähiympäristössään	Ayl01-Ayl02	Arjen taidot (L3)	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot
T7 ohjata opiskelijaa tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	Ayl01-Ayl02	Arjen taidot (L3)	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä vastuullisesti ja turvallisesti	Ayl01-Ayl02	Tieto- viestintäteknologinen osaaminen (L5) Monilukutaito (L4)	Tieto- viestintäteknologian käyttäminen
Tiedot ja ymmärrys			
T9 ohjata opiskelijaa hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden avulla sekä tukea opiskelijan kielitaidon kehitystä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteistön hallinnassa	Ayl01-Ayl02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Käsitteiden käyttö
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja käyttämään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ympäristöä ja sen ilmiöitä	Ayl01-Ayl02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Mallien käyttö
T11 ohjata opiskelijaa luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen sekä ohjata opiskelijaa ihmisen	Ayl01-Ayl02	Ajattelu- ja oppimaan oppiminen (L1)	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne ja elintoiminnot

rakenteen ja elintoimintojen ymmärtämiseen			
T12 ohjata opiskelijaa maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttötaitoja	Ayl01-Ayl02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5)	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, karttataidot
T13 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	Ayl01-Ayl02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen
T14 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia	Ayl01-Ayl02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ayl01 Ihminen ja monimuotoinen maailma

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin. Tutkitaan eliöitä ja niiden elinympäristöjä. Tutustutaan ravintoketjuihin, ravinnon tuotantoon sekä luonnon monimuotoisuuteen. Alueellisten esimerkkien, ajankohtaisten uutisten ja karttojen avulla hahmotetaan Suomen ja Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Perehdytään vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen.

Sisältö:

- ihmisen biologia
- eliöt, elinympäristöt
- ravintoketjut, ravinnon tuotanto
- luonnon monimuotoisuus
- Suomen ja Euroopan ympäristöt
- vuodenaikat, vuorokausi
- maapallo ja sen rakenne

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2) (L3, L7)
- Tutkimisen ja toimimisen taidot (T3-T8) (L1-L5, L7)
- Tiedot ja ymmärrys (T10-T14) (L1, L4, L5, L7)

Ayl02 Luonnon rakenteet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Hahmotetaan aineen muutosten periaatetta tutustumalla palamiseen, yhteyttämiseen ja veden kiertokulkuun. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.

Sisältöjä:

- turvallinen työskentely
- aineet ja materiaalit: olomuodot, ominaisuudet
- atomit
- kemialliset reaktiot
- luonnonvarat
- tuotteiden elinkaari
- lajittelu

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2) (L3, L7)
- Tutkimisen ja toimimisen taidot (T3-T8) (L1-L5, L7)
- Tiedot ja ymmärrys (T10-T14) (L1, L4, L5, L7)

Ympäristö- ja luonnontiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat opiskelijoiden omat kokemukset ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys sekä ympäristö- ja luonnontiedon monitieteinen perusta. Ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten toteuttamisessa. Opiskelijoiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata opiskelijoita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä elämäntilanne ja kulttuuri. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittämisessä. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristö- ja luonnontiedossa.

Opiskelijan oppimisen arviointi ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat oppimista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista ja ilmaisun selkeyttä. Kurssien lopussa arvioidaan

asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijoiden arvot, asenteet, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tiedonalojen osaamisen lisäksi harjaantuminen käsitteiden käyttöön. Määritellessään opiskelijan osaamisen tasoa alkuvaiheen päättyessä opettajan tulee arviointinsa tukena käyttää 1.8.2023 alkaen Opetushallituksen julkaisemaa **Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päättyessä -asiakirjaa** (Raahen Aikuisten perusopetuksen liite 2).

9.1.6. Terveystieto

Opetussuunnitelman perusteet

Terveystiedon kurssin voi suorittaa aikuisten perusopetuksessa joko alkuvaiheessa tai päättövaiheessa.

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Terveystietä tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Keskeistä on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijoiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä	Ate01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Terveysteen liittyvät käsitykset
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	Ate01	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Vuorovaikutus ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	Ate01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)	
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	Ate01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7	Terveydellisen kehityksen analysointi
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	Ate01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)	Terveysteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen

T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Ate01	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5)	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	Ate01	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)	
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintä teknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Ate01	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5)	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti	Ate01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Työelämä taidot ja yrittäjyys (L6)	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	Ate01	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Terveyskäsitteiden arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen

Terveystiedon kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ate01 Terve elämä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisällöissä tarkastellaan elämää terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntilannetta, ihmisen ja perhesuhteiden, seksuaaliterveyden sekä ihmisen kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä, kestävästä kulutuksesta sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Sisältöjä:

- elämäntilanne
- ihmissuhteet ja perhesuhteet
- seksuaaliterveys
- ihmisen kasvun ja kehityksen tunnuspiirteet, monimuotoisuus ja henkilökohtaisuus
- voimavarat: mielenterveys, hyvinvointia tukevat ympäristöt, yhteisöt ja vapaa-ajan toiminta
- turvataidot ja valmiudet, ensiaputaidot, itsehoito, tuen ja avun hakeminen
- ajankohtaiset terveysilmiöt, kestävä kulutus
- lähdekritiikki

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Terveystietä tukeva kasvu ja kehitys (T1-T4) (L1-L4, L7)
- Terveystietä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy (T5-T7) (L1-L5)
- Terveystiet, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri (T8-T10) (L1-L7)

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla opiskelijoita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, opiskelijoiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaroja hyödyntävä terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedon aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat opiskelijoiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevilla terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhoitojen kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella

ja soveltaa terveystiedon osa-alueita osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös opiskelijan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedon aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveystiedon osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa opiskelijoita kehittämään terveystiedon osaamista sekä soveltamaan sitä arjessa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa suoritettu terveystiedon kurssi arvioidaan numeroarvosanalla.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Terveystiedon kurssi arvioidaan sen päätyttyä arvosanalla riippumatta siitä, opiskeltiin kurssi alku- vai päättövaiheessa. Arvosanalla kuvataan, kuinka opiskelija on saavuttanut oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin kuin oppiaineen perustekstissä on kuvattu. Määritellään opiskelijan osaamisen tasoa alkuvaiheen päätyttyä opettajan tulee arviointinsa tukena käyttää 1.8.2023 alkaen Opetushallituksen julkaisemaa **Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päätyttyä -asiakirjaa** (Raahen Aikuisten perusopetuksen liite 2).

Päättöarviointi tehdään, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu niin, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), jos hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden kohdalla voi kompensoida heikompa suoriutumista joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päätyttyä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä	Ate01	Terveystieteen liittyvät käsitykset	Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämiseksi tarkoitetaan. Opiskelija pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaihteita, erityisesti nuoruuden kehitystä.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	Ate01	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	Ate01		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	Ate01	Terveydellisen kehityksen analysointi	Opiskelija osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä

		<i>mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</i>

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	Ate01	Terveysteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen	Opiskelija pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Opiskelija osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Ate01	Terveysteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Opiskelija osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Opiskelija osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	Ate01		Ei käytettävä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Ate01	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja	Ate01	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata

sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti			miten hakeutua oman koulun ja kunnan
			terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	Ate01	Terveyskäsitteiden arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteisiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

9.1.7. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko-opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Opintojen alkuvaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen keskeisenä tehtävänä on auttaa opiskelijaa motivoitumaan ja suuntautumaan opintoihin tavoitteellisesti. Tavoitteiden asettamista ja vastuun ottamista omista opinnoista edistetään opiskelu- ja oppimistaitoja sekä itsearviointitaitoja kehittämällä. Alkuvaiheessa opiskelija saa keskeiset tiedot ja taidot, jotka auttavat häntä tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja, valintoja ja suunnitelmia.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Opiskelu- ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen			
T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja	Aot01, Aot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatiminen
T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen	Aot01, Aot02	Monilukutaito (L4) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen opinnoissa
Oppimaan oppimisen taidot			
T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja	Aot01, Aot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5)	Opiskelutaitojen kehittyminen
Itsetuntemus			
T4 kehittää itsearviointitaitoja	Aot01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Itsearviointitaitojen kehittyminen
T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä	Aot01	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemisestä valinnoista	Aot01	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3)	Tavoitteiden asettaminen

Elinikäinen oppiminen			
T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	Aot01, Aot02	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3)	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen
Työelämätaitojen kehittäminen			
T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin	Aot02	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Osallistuminen tutustumistilaisuuksiin
T9 kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja	Aot02	Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
T10 ohjata ymmärtämään työn merkitys oman elämän ja yhteiskunnan kannalta	Aot01, Aot02	Arjen taidot (L3) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Tavoitteellinen työskentely
T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	Aot01, Aot02	Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	Tavoitteellinen työskentely

Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa			
T12 ohjata löytämään itselle sopivia ammattialoja tai löytämään tietoa oman ammattialan päivittämiseksi työelämään	Aot02	Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen urasuunnittelussa
T13 ohjata tunnistamaan omaa ammattitaitoa ja sen soveltuvuutta työelämään	Aot02	Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Palautteen hyödyntäminen urasuunnittelussa
T14 ohjata ymmärtämään työelämän käytäntöihin ja työläinsäädäntöön liittyviä perusasioita	Aot02	Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Termien ja perusasioiden ymmärtäminen

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kurssien tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan ura- ja elämänsuunnittelutaitoja ja työelämätaitoja sekä vahvistaa opiskelijan käsitystä omista mahdollisuuksistaan ja kyvyistään.

Aot01 Ura- ja elämänsuunnittelutaidot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Edistetään jatko-opinto-, ura- ja elämänsuunnittelutaitoja. Luodaan edellytyksiä arvioida omaa osaamistaan ja tunnistaa taitojaan ja vahvuuksiaan. Vahvistetaan opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- elämää, koulutusta ja työllistämistä koskevien ratkaisujen ja valintojen pohtiminen
- keskeiset tiedot ja taidot liittyen opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- omien opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen
- itsearviointitaitojen kehittäminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Opiskelu ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen (T1-T2) (L1, L4, L6)
- Oppimaan oppimisen taidot (T3) (L1, L4-L5)
- Itsetuntemus (T4-T6) (L1-L3, L6-L7)
- Elinikäinen oppiminen (T7) (L1, L3)
- Työelämätaitojen kehittäminen (T10-T11) (L3-L7)

Aot02 Työelämään tutustuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Vahvistetaan käsitystä omista mahdollisuuksista jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tutustutaan työelämään, yrittäjyyteen ja koulutusmahdollisuuksiin. Vahvistetaan ymmärrystä työn ja opiskelun merkityksestä oman elämän ja yhteiskunnan kannalta. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- TET-paikan löytäminen
- työelämään tutustuminen omassa TET-paikassa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Opiskelu ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen (T1-T2) (L1, L4, L6)
- Oppimaan oppimisen taidot (T3) (L1, L4-L5)
- Työelämätaitojen kehittäminen (T8-T11) (L2-L3, L5-L7)
- Koulutus ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T12-T14) (L4-L7)

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan aktiivisuuden ja oma-aloitteisuuden sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppimisympäristöinä hyödynnetään verkkoympäristöjä opiskelijan tieto- ja viestintätekniisten taitojen harjaannuttamiseksi. Lähiympäristöön, koulutusmahdollisuuksiin, työelämään ja yrityksiin tutustuminen edistää opiskelijan osallisuutta ja valmiutta jatko-opinto- ja urasuunnitelman tekemiseen. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Opiskelijat pohtivat valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään ja voimavarojaan, tuen tarpeitaan, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan sekä arvojen ja uskomusten vaikutuksia valintoihinsa ja päätöksiinsä. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Samalla on varmistettava, että opiskelija ymmärtää arvioinnin periaatteet, merkityksen ja arviointitavan mahdollisista kielitaidon puutteista huolimatta. Määritellesään opiskelijan osaamisen tasoa alkuvaiheen päättyessä opettajan tulee arviointinsa tukena käyttää 1.8.2023 alkaen Opetushallituksen julkaisemaa **Aikuisten perusopetuksen arviointikriteerit alkuvaiheen opetuksen päättyessä -asiakirjaa** (Raahen Aikuisten perusopetuksen liite 2).

9.2. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet

Opetuksen järjestäjä voi sisällyttää paikallisen opetussuunnitelman alkuvaiheen opetustarjontaan myös muita aineita tai aihealueita edellyttäen, että ne tukevat aikuisten perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi taide- ja taitoaineet, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, ammatilliset opinnot, työelämään liittyvä osaaminen tai työelämään tutustuminen. Valinnaisia kursseja aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa voivat olla myös eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamista edistävät tukikurssit.

Valinnaiset kurssit voidaan järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (esimerkiksi Raahe-opisto, lukio tai koulutuskeskus Brahe). Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa voidaan tarjota esimerkiksi seuraavanlaisia valinnaiskursseja:

- tieto- ja viestintätekniikka (1 kurssi)
- opiskelun tukikurssi (1 kurssi)
- suomen kielen kertauskurssi (1 kurssi)
- suomen kielen tukikurssi (1 kurssi)
- työelämään tutustuminen (1 kurssi)
- englannin keskustelukurssi (1 kurssi)
- englannin tukikurssi (1 kurssi)
- matematiikan tukikurssi (1 kurssi)
- neulontakurssi (1 kurssi)
- lukupiiri (1 kurssi)
- elokuvakurssi (1 kurssi)
- Raahe-opiston tarjoamat kurssit
- lukion kurkistuskurssit (2 kurssia)
- koulutuskeskus Brahen tarjoamat kurkistuskurssit (2 kurssia)

Valinnaiset kurssit tukevat opiskelijan omaa opiskelupolkua, voivat lisätä motivaatiota ja kouluviihtyvyyttä sekä tukevat kotoutumista. Kursseilla on mahdollisuus ilmaista itseään eri keinoin, vahvistaa itsetuntemustaan ja syventää osaamistaan. Kursseilla huomioidaan myös puutteellinen kielitaito.

9.2.1. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä

AÄ18 Suomen kielen kertauskurssi

Suomen kielen kertauskurssi voidaan räätälöidä sen mukaan, millaista tukea opiskelija suomen kielen opiskelussaan tarvitsee. Kertauskurssilla kerrataan kurssien s21-s217 tai aai1-aai17 sisältöjä.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteita T1-T15 tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen tavoitteita T1-T14

AÄ19 Kirjallisuuspiiri

Kurssilla luetaan opiskelijan taitotasolle sopivia kirjoja tai muita tekstejä tai teoksia. Harjoitellaan kirjallisuuden ja tekstien analysointia ja tutustutaan keskeisiin kirjallisuuden käsitteisiin. Kurssi voidaan järjestää osittain itsenäisesti tehtävänä tai kokonaan lähiopiskeluna opiskelijoiden määrästä ja taitotasosta riippuen. Kurssilla hyödynnetään selkokielistä kirjallisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L4: Monilukutaito

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan
- T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana- ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan
- T8 opastaa opiskelijaa tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä
- T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen

Suomi toisena kielenä:

- T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa
- T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan
- T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan
- T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella
- T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja erilaisista teksteistä
- T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen

ÄÄI20 Opiskelun tukikurssi

Opiskelun tukikurssi on läpi vuoden jatkuva kurssi, jossa opettajan avulla voi saada tukiopetusta eri aiheisiin ja tukea koulutehtävien tekemiseen. Kurssi mahdollistaa erilaisten ajankohtaisten sisältöjen kertaamisen ja tarjoaa apua kotitehtävien tekemiseen. Kurssi voidaan järjestää läpi vuoden jatkuvana (1 h/viikko).

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa eri oppiaineiden tavoitteita ja erityisesti suomen kielen tietoa

AÄI21 Elokuvakurssi

Kurssilla katsotaan elokuvia, analysoidaan ja keskustellaan niistä. Harjoitellaan tuottamaan opiskelijan taitotasolle sopiva mielipideteksti elokuvan pohjalta. Kurssilla voidaan hyödyntää kaupungin kulttuuripalvelujen tuottamia tapahtumia.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T3 ohjata opiskelijaa käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa
- T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan
- T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan
- T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista
- T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa
- T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Suomi toisena kielenä:

- T1 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan
- T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa
- T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan
- T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja
- T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta

AÄI22 Suomen kielen tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, lukutaitoa, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T14

AÄI23 Suomen kielen keskustelukurssi

Kurssilla harjoitetaan ennen kaikkea puhumista ja harjaannutetaan suomen kielen suullisia taitoja. Keskustellaan eri aiheista, jotka voivat olla yhteydessä opetettaviin aineisiin.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T14

9.2.2. Englanti

Aena05 Englannin keskustelukurssi

Kurssilla keskitytään englannin kielen tuottamiseen puheen avulla. Luetaan tekstejä, harjoitellaan ääntämistä, kuunnellaan ja keskustellaan ryhmissä tai pareittain.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Aena06 Englannin tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, tekstien lukemista ja luetunymmärtämistä, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen englannin kielen tavoitteita T1-T11

9.2.3. Matematiikka

AMA06 Matematiikan tukikurssi

Matematiikan tukikurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija matematiikan opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan harjaannuttaa mitä tahansa matematiikan alkuvaiheen kurssin sisältöjä.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen matematiikan tavoitteita T1-T12

9.2.4. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

AOT03 Työelämään tutustuminen 2

Valinnaisen TET-jakson aikana opiskelija soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa ympäristössä ja yhteisössä. Omakohtaiset kokemukset työelämästä edistävät nuorten itsetuntemusta, sosiaalisia taitoja, syventävät työelämätietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista. Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus tutustua ja osallistua eri työtehtäviin. Perehdytään työpaikan sääntöihin, ammatteihin sekä työturvallisuuteen. Kurssi tukee opiskelijan opintopolun hahmottamista ja vahvistaa suomalaisen työelämän tuntemusta.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja
- T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja
- T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
- T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin
- T9 kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia, viestintä ja vuorovaikutustaitoja
- T10 ohjata ymmärtämään työn merkitys oman elämän ja yhteiskunnan kannalta
- T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta
- T12 ohjata löytämään itselle sopivia ammattialoja tai löytämään tietoa oman ammattialan päivittämiseksi työelämään
- T13 ohjata tunnistamaan omaa ammattitaitoa ja sen soveltuvuutta työelämään
- T14 ohjata ymmärtämään työelämän käytäntöihin ja työläinsäädäntöön liittyviä perusasioita

AOT04 Lukion kurkistuskurssi 1

AOT05 Lukion kurkistuskurssi 2

Lukion kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua lukio-opintoihin suorittamalla kokonaiskursseja lukiossa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Raahen lukion kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja
- T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja
- T4 kehittää itsearviointitaitoja
- T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä
- T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista
- T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
- T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin
- T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

AOT06 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 1

AOT07 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 2

Ammattioppilaitoksen kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua ammattioppilaitoksen opintoihin suorittamalla kokonaiskursseja ammattioppilaitoksessa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Koulutuskeskus Brahen kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja
- T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja
- T4 kehittää itsearviointitaitoja
- T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä
- T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista

- T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
- T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin
- T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

9.2.5. Tieto- ja viestintätekniikka

ATVT01 Tieto- ja viestintätekniikan perusteet

Kurssilla harjoitellaan näppäintaitoja, sähköpostin käyttöä ja yleisimpien opiskelussa tarvittavien ohjelmien (Word, Power Point, Excel, Teams, Meet, Drive) hallintaa. Harjoitellaan lähdekriittistä tiedonhakua ja kehitetään medialukutaitoa. Tutustutaan kielenopiskelusovelluksiin, kuten Yle Kielikoulu ja DuoLingo. Kurssia ei voi suorittaa, jos sen on suorittanut lukutaitovaiheessa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Kannustetaan opiskelijaa käyttämään arjen tilanteissa tarvittavaa tieto- ja viestintätekniikkaa
- Harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia tieto- ja viestintäteknologisia viestintätyökaluja
- Opetellaan käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia ohjelmia ja sovelluksia
- Harjoitellaan tiedonhakua lähdekriittisesti ja medialukutaidon kehittyminen huomioiden

9.2.6. Taide- ja taitoaineet

ATAI01 Neulontakurssi

Kurssilla neulotaan vapaavalintainen neuletyö. Kurssilla tutustutaan materiaaleihin, neulomistekniikoihin ja hahmotetaan neuletyön syntymiseen tarvittavaa prosessia. Sivutaan suomalaisia perinteitä kädentaitojen osalta, opetellaan hakemaan tietoa eri lähteistä ja annetaan tilaa luovalle työskentelylle.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Prosessinomainen työskentely ja ohjeiden seuraaminen
- Käsitöihin liittyvän sanaston oppiminen/kertaaminen
- Oman työn suunnittelu ja valmistaminen
- Oman työskentelyprosessin arviointi

- Tiedonhaku eri lähteistä

ATAI02-05 Raahe-opiston tarjoama taito- ja taideaineiden kurssi/muu

Raahe-opisto tarjoaa aikuisten perusopetukseen räätälöityjä taito- ja taideaineiden kursseja. Myös vapaa-aikana on mahdollista osallistua Raahe-opiston kurssille, ja saada kurssi hyväksiluettua osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Myös eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Myös muiden tahojen järjestämiä kursseja tai harrastuksia on mahdollista ehdottaa valinnaisiksi opinnoiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.

9.2.7. Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit

AVIEKIE01-05 Raahe-opiston tarjoama kielikurssi/muu

Jos opiskelija osallistuu vapaa-aikanaan Raahe-opiston tai muun tahon järjestämälle vieraan kielen kurssille, on se mahdollista hyväksilukea osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Myös eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.

10. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyviin kursseihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukossa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukossa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Raahen kaupunki tiedottaa aikuisten perusopetuksen mahdollisuudesta omilla sivuillaan ja lähettää sähköpostia yhteistyökumppaneille. Aikuisten perusopetukseen haetaan hakulomakkeella, jonka jälkeen hakija kutsutaan testeihin ja haastatteluun, jotka määrittävät hakijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Koulutuksen aloitus- ja siirtymävaiheita tuetaan riittävällä opinto-ohjauksella ja opintojen henkilökohtaistamisella. Oppilashuoltopalvelut ovat opiskelijan käytettävissä.

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opinnoissa tuetaan ja kannustetaan opiskelijaa saavuttamaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Laaja-alaista osaamista tuetaan monipuolisesti eri oppiaineiden parissa ja riittävällä opinto-ohjauksella.

Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen pakolliset oppiaineet ovat:

- Äidinkieli ja kirjallisuus
  - Suomen kieli ja kirjallisuus
  - Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
- Toinen kotimainen kieli (ruotsi)
- Vieras kieli (englanti)
- Matematiikka
- Uskonto tai elämänkatsomustieto
- Historia
- Yhteiskuntaoppi
- Fysiikka
- Kemia
- Biologia
- Maantieto
- Terveystieto (jos ei ole suoritettu alkuvaiheessa)
- Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Valinnaisia kursseja:

- Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä (6 kurssia)

- Ruotsi (1 kurssi)
- Englanti (2 kurssia)
- Matematiikka (1 kurssi)
- Yhteiskuntaoppi (1 kurssi)
- Opinto-ohjaus ja työelämätaidot (5 kurssia)
- Neulontakurssi (1 kurssi)
- Tieto- ja viestintätekniikka (1 kurssi)
- Raahe-opiston tarjoamat taito- ja taideainekurssit/muu taito- ja taideainekurssi
- Raahe-opiston tarjoamat vieraiden kielten kurssit/muu vieraan kielen kurssi

10.1. Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetustarjonta

	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Kielet (yhteensä vähintään 20)	20	
• Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä	10	7
• Toinen kotimainen kieli	2	1
• Vieraat kielet/englanti	8	2
Matematiikka	8	1
Elämänkatsomustieto/Uskonto	1	
Yhteiskunnalliset oppiaineet		
• Historia	1	
• Yhteiskuntaoppi	2	1
Luonnontieteelliset oppiaineet		
• Fysiikka	1	
• Kemia	1	
• Biologia	1	
• Maantieto	1	
Terveystieto	1*	
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	5
Muita perusopetukseen soveltuvia oppiaineita ja aihealueita		
Tieto- ja viestintätekniikka		1
Neulontakurssi		1
Lukion kurkistuskurssit		2
Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssit		2
Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit/muu kielikurssi		vaihtelee
Raahe-opiston tarjoamat taide- ja taitoaineiden kurssit/muu taide- ja taitoaineen kurssi		vaihtelee
Yhteensä	38	min. 22

* Pakollinen, jos terveystiedon opintoja ei ole sisältynyt opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.

10.2. Oppiaineet päättövaiheessa

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyviin kurseihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opiskelijalla tulee olla alkuvaiheen opinnot hyväksytysti suoritettuna, jotta hän voi jatkaa päättövaiheeseen. Alkuvaiheen opintoja voidaan myös tunnistaa, tunnustaa ja hyväksilukea aiempien opintojen, työkokemuksen tai muun osaamisen perusteella. Opiskelijan tulee todistaa aiemmat opintonsa tai työkokemuksen perusteella hankittu osaaminen. Muuta kautta hankittu osaaminen voidaan kartoittaa testien avulla.

10.2.1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstintaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä

tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimaailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävää täydentävät näkökulmat aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kehitetään opiskelijoiden erittelevää luku- ja kirjoitustaitoa. Opiskelijat tutustuvat erityyppisiin, myös monimuotoisiin teksteihin, jolloin myös heidän luku- ja tulkintataitonsa monipuolistuvat. Samalla opiskelijat aktivoituvat sekä hakemaan erilaista tietoa että arvioimaan sitä. Lukutaidon lisäksi opiskelijat kehittävät omaa kirjoitustaitoaan niin, että he osaavat teksteissään hyödyntää kirjoitetun kielen mahdollisuuksia.

Opiskelijoiden tietoisuus omasta kielestään ja kulttuuristaan syvenee. Samalla heidän kielellinen identiteettinsä vahvistuu niin, että he pystyvät toimimaan erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös oppilaitoksen ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja työtavat valitaan niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan mahdollisuuksien mukaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Kunkin opiskelijan viestijäkuvaa

vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin. Kirjallisuudenopetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla heitä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Opiskelijoita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta sekä kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen, kuuntelemiseen ja katselamiseen. Opiskelijoita ohjataan myös vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Opiskelijat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa.

Opiskelijan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan sekä annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetextissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

10.2.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan opiskelijoita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa kulttuurisesti moninaisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien opetuksen kanssa.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	Päi01–05, päi06	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa opiskelijaa monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	Päi01–05	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	Päi05, Päi06, Päi09	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	Päi03, Päi05, Päi09	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	Päi01, Päi02, Päi04, Päi07	L1, L2, L4
T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	Päi1–4, Päi6–8	L1, L4
T7 ohjata opiskelijaa	Päi02–04, Päi06–08	L1, L2, L4

<i>kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja</i>		

teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa		
T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	Päi01–02, Päi06–08	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktio keinoista	Päi02, Päi04, Päi06#08	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	Päi02, Päi04, Päi06, Päi09	L1, L4, L5, L7
T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	Päi02–03, Päi06, Päi09	L2, L4, L5
T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan	Päi02–03, Päi06, Päi09	L2, L4, L5, L6

<i>taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</i>		

T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	Päi01, Päi03–04, Päi06, Päi09	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	Päi01–04, Päi06, Päi09	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	Päi03–05, Päi08	L1, L2, L4
T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	Päi04, Päi07, Päi10	L1, L2, L4
T17 ohjata opiskelija	Päi02, Päi04, Päi07, Päi09–10	L2, L4, L6, L7

tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa opiskelijaa pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi		

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän eri tavoitealueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Kaikilla kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri tavoite- ja sisältöalueita, vaikka kurssin näkökulmasta jokin oppimäärän osa-alue tai näkökulma painottuu.

Päi01 Suomen kielen ja kirjallisuuden perusteet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssin sisällöissä keskitytään vahvistamaan tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen perustaitoja. Kurssilla työskennellään erilaisissa viestintäympäristöissä ja samalla monipuolistetaan suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja. Kurssin aikana opitaan oman tekstin rakentamiseen liittyvät perusasiat, harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstien tuottamisen eri vaiheissa. Samalla paneudutaan erilaisten tekstien erittelyyn ja arviointiin sekä syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita: sisällön ennustaminen, ydinajatuksen tiivistäminen, päätelmien ja kysymysten teko ja tiedon suhteuttaminen muuhun tietopohjaan. Perehdytään tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja niiden luotettavuuden arviointiin. Keskeisenä sisältönä on myös yleiskielen hallinnan vahvistaminen. Tutustutaan lyhyisiin kaunokirjallisiin teksteihin oman lukukokemuksen näkökulmasta.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. (T8) (L2, L4-L6)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)

Päi02 Monimuotoiset tekstit

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan ja syvennetään monimuotoisten tekstien tulkinnan taitoja tutustumalla eri tekstilajeihin. Elämyksellisen lukemisen, kuuntelemisen ja katselemisen lisäksi tutustutaan erittelevään, tulkitsevaan ja kriittiseen lukutapaan. Samalla harjoitellaan erilaisia ja eri tilanteisiin sopivia ilmaisun keinoja. Harjaannutaan ottamaan kantaa ja perustelemaan ajatuksia niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Erilaisten tekstien avulla harjoitellaan lähteiden käyttöä, arviointia ja niihin viittaamista.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. (T8) (L2, L4-L6) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) Opiskelija oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

Päi03 Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskelijan lukutaitoa ja tekstien tulkitsemisen taitoja syvennetään tutkimalla erilaisia tekstejä eri muodoissaan. Tekstien tulkinnassa tarvittavien käsitteiden käyttöä lisätään. Luettuun myös eläydytään ja jaetaan lukukokemuksia muille. Tutustutaan monimuotoisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Tuotetaan tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Samalla perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin sekä harjaannutaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Kurssilla harjoitellaan myös puheen ja kokonaisilmaisun erilaisia keinoja esimerkiksi valmistelluissa puhe-esityksissä. Harjoitellaan arvioimaan omaa vuorovaikutustaitoa ja viestintätapaa sekä havaitsemaan kehittämiskohteita tällä osa-alueella.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7) Opiskelija oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan. (T4) (L1-L2, L6-L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4)

Päi04 Kieli ja kulttuuri

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan edelleen erilaisten tekstilajien hallintaa. Kurssin aikana perehdytään erityisesti suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin ja teemoihin eri aikoina. Samalla opiskelija tutkii kirjallisuuden, kulttuuriperinnön ja taiteen yhteyttä ympäröivään yhteiskuntaan. Niin ikään tutustutaan kielellä ja kulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Tutustumalla kotimaiseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin, suomen kieleen ja sen sukukieliin ja toisaalta monikieliseen nyky-Suomeen vahvistetaan opiskelijan omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiä. Monipuolisten tekstien ja harjoitusten avulla lisätään tietoisuutta tekstien tyylistä, sävyistä ja rakenteista. Samalla opitaan huomaamaan omat mahdollisuudet viestijänä. Kirjalliset ja suulliset harjoitukset avaavat opiskelijan tietoisuutta viestinnän tehtävästä ja merkityksestä.

Laaaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisen kehittämissä tarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) **Opiskelija** sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen

hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)

- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4) Opiskelija avartaa kirjallisuuskäsitteistään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin. (T16) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

Päi05 Puhe- ja vuorovaikutustaidot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan viestintätaitoja. Harjoituksia tehdään niin yksin kuin ryhmässäkin. Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa havainnoimaan omaa viestintäänsä ja kehittämään sitä. Ryhmäharjoituksissa kehitetään kuuntelemisen, keskustelun, mielipiteiden perustelun ja vastavuoroisen viestinnän taitoja. Samalla vahvistetaan opiskelijan kykyä toimia ryhmässä. Yksilöllisissä esiintymistilanteissa opiskelijaa rohkaistaan olemaan yleisön edessä, nauttimaan esiintymisestä ja näkemään mahdollisuutensa monipuolisesti viestivänä aktiivisena kansalaisena. Harjaannutaan käyttämään kieltä eri tilanteiden vaatimalla tavalla ja soveltamaan puhutun kielen erilaisia tyyliä, sävyjä ja rakenteita.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7) Opiskelija monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa. (T3) (L1-L3, L7) Opiskelija oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan. (T4) (L1-L2, L6-L7)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4)

Päi06 Median maailma

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan median ilmiöihin ja tekstilajeihin. Tutkitaan erilaisia mediatuotteita, ja osallistutaan median tekemiseen. Harjoitellaan tekstien luotettavuuden arviointia.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa. (T3) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. (T8) (L2, L4-L6) Opiskelija tutustuu itselleen uudelleenlaatuun fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) Opiskelija oppii

tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)

Päi07 Kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla luetaan monipuolisesti sekä kauno- että tietokirjallisuutta. Luettua käsitellään ja lukukokemuksia jaetaan eri tavoin. Varmennetaan kaunokirjallisuuden analyysikäsiteiden käyttöä ja eläydytään luettuun esimerkiksi draaman keinoin. Tietokirjallisuuden lukemisen yhteydessä pohditaan tekstin luotettavuutta ja tietojen käytettävyyttä.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija avartaa kirjallisuuskäsitystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin. (T16) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

Päi08 Tekstien tulkinta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla syvennetään tekstien tulkinnan taitoja tutkimalla erilaisia tekstejä eri muodoissaan ja varmennetaan tekstien tulkinnassa tarvittavien käsitteiden käyttöä. Luettuun myös eläydytään ja jaetaan lukukokemuksia muille. Tutustutaan monimuotoisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin ja tekstuaalisiin piirteisiin.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri

rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4)

Päi09 Tekstien tuottaminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla syvennetään erilaisten tekstien tuottamisen taitoja. Tuotetaan monimuotoisia tekstejä. Samalla perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointiin sekä harjaannutaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Varmennetaan oikeinkirjoitusta. Kurssilla harjoitellaan myös puheen ja kokonaisilmaisun erilaisia keinoja esimerkiksi valmistelluissa puhe-esityksissä. Harjoitellaan arvioimaan omaa vuorovaikutustaitoa ja viestintätapaa sekä havaitsemaan omia kehittämiskohteita tällä osa-alueella.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija monipuolistaa kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa. (T3) (L1-L3, L7) Opiskelija oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteita. (T4) (L1-L2, L6-L7)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) Opiskelija oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

Päi10 Nykykulttuurin ilmiötä ja kirjallisuutta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan nykykulttuuriin, sen ilmiöihin ja monimuotoisiin teksteihin. Luetaan monipuolisesti nykykirjallisuutta. Keskustellaan ja tuotetaan monimuotoisia tekstejä nykykulttuurin ilmiöiden perusteella.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija avartaa kirjallisuuskäsitteistään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin. (T16) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	Päi1–5, Päi6	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Opiskelija osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja #tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa opiskelijaa monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	Päi1–5	Vuorovaikutus ryhmässä	Opiskelija osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Opiskelija ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	Päi5, Päi6, Päi9	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Opiskelija osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Opiskelija osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään yleisönsä huomioon ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan	Päi3, Päi5, Päi9	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Opiskelija osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös			

monimediaisissa viestintäympäristöissä			
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	Päi1, Päi2, Päi4, Päi7	Tekstinymmärtämisen strategiat	Opiskelija osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Opiskelija osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	Päi1–4, Päi6–8	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Opiskelija osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sanaja käsitevarantoa	Päi2–4, Päi6–8	Tekstien erittely ja tulkinta	Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksperiä.
T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	Päi1–2, Päi6–8	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Opiskelija osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Opiskelija osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle	Päi2, Päi4, Päi6–8	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta	Opiskelija osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan

uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja	ja lukukokemusten jakaminen	teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Opiskelija löytää

monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Opiskelija lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	Päi2, Päi4, Päi6, Päi9	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Opiskelija tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Opiskelija osaa kuvailla itseään tekstin tuottajana.
T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	Päi2–3, Päi6, Päi9	Tekstilajien hallinta	Opiskelija osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	Päi2–3, Päi6, Päi9	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Opiskelija osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Opiskelija antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tietojen ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	Päi1, Päi3#4, Päi6, Päi9	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Opiskelija tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Opiskelija kirjoittaa sujuvasti käsin ja tietojen ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	Päi1–4, Päi6, Päi9	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Opiskelija osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Opiskelija osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Opiskelija noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään	Päi3–5, Päi8	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia			
T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja	Päi4, Päi7, Päi10	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Opiskelija tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Opiskelija tuntee kirjallisuuden vaihteita
nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen			ja suomalaisen kulttuurin juuria. Opiskelija tuntee kirjallisuuden pääalajit ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata opiskelija tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa opiskelijaa pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	Päi2, Päi4, Päi7, Päi9#10	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelija osaa kuvailla äidinkielen merkitystä, suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

10.2.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti [1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat:

- opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai
- opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Päättövaiheen opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opiskelijan kehittyviä luku- ja kirjoitustaitoja tulee edelleen tukea. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito ja vahvuudet. Opiskelijan kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurin tuntemusta laajennetaan ja kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä edistetään kielellisiä ja kulttuurisia taitoja erilaisissa monimediaisissa, monikielissä ja kulttuurisissa, ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmaperiiniin.

Päättövaiheen opetuksen tehtävänä on rohkaista opiskelijoita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Opetuksessa tuetaan kehittymistä aktiivisiksi lukijoiksi ja kirjoittajiksi, jotka arvioivat ja kehittävät tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitojaan ja hankkivat ja jakavat kokemuksia erityyppisistä teksteistä. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Opiskelijoita ohjataan hankkimaan ja hyödyntämään tietoa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista. Kehitetään yleispuhekielen ja kirjakielen normien hallintaa ja taitoa käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa	s21, s23, s27, s210	L1, L2, L4
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuunteluja ymmärtämistaitoa	Ps201-204, Ps207	L2, L4, L5
T3 rohkaista opiskelijaa esiintymään entistä monipuolisemmin erilaisissa tilanteissa ja kehittämään esiintymistaitoja	Ps207, Ps208	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa	Ps201-204, Ps207	L1, L2, L4
T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan	Ps204, Ps206, Ps207	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä	Ps202, Ps203, Ps206-Ps208	L1, L2, L4
T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa	Ps202-204, Ps208	L2, L3
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa	Ps202-206	L4

T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	Ps209, Ps210	L2
T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen	Ps208-210	L2
T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	Ps206, Ps208	L1, L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	Ps201-206	L1, L4, L6
T13 rohkaista opiskelijaa kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	Ps205	L1, L5, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kaikilla suomen kielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita. Eri kursseilla painotetaan enemmän toisia sisältöjä. Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

Ps201 Opiskelutaitojen vahvistaminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan eri aineiden opiskelussa tarvittavia opiskelustrategioita. Tutustutaan oppikirjatekstin rakenteeseen, harjoitellaan etsimään tekstistä ydinasiat ja referoimaan niitä suullisesti ja kirjallisesti. Harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä. Tutustutaan erilaisiin koetyyppeihin ja kysymysmalleihin ja harjoitellaan vastaamaan niihin.

ps201: Opiskelutaitojen vahvistaminen	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
• oppimiseen ja eri aihepiirien opiskeluun liittyvistä aiheista keskusteleminen lisätiedon tai tarkentavan tiedon kysyminen • itsearviointi • olennaisen tiedon poimiminen tietotekstistä ja sen tiivistäminen yksinkertaisella tasolla suullisesti ja kirjallisesti	• <i>opiskelutaidot ja itsearviointi</i> • <i>tekstit ja tekstilajit</i> • fakta ja fiktio • tiivistelmä • tilastot • tiedonhaku ja lähdekritiikki • puhe-esitys • palautteen antaminen • eri koetyypit ja kysymysmallit • muistiinpanot • verbien ja sanaluokkien kertaus
Laaja-alaiset tavoitteet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4) Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)	

Ps202 Luonnontieteen tekstit tutummiksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tuetaan luonnontieteellisen alan kielen lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa. Luetaan maantiedon, biologian, fysiikan ja kemian lyhyitä tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten määritelmiä, selostuksia ja tiivistelmiä.

Ps202: Luonnontieteen tekstit tutummiksi

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
• taidot lukea, kirjoittaa, kuunnella ja puhua luonnontieteen alaan liittyvistä aiheista kehittyvät oman ymmärtämisen varmistaminen • kirjallisen viestinnän harjaannuttaminen	• <i>biologian ja maantiedon tekstit</i> • kemian ja fysiikan tekstit • matematiikan sanalliset tehtävät • määritelmän, selostuksen ja tiivistelmän kirjoittaminen ko. aiheista • Pää- ja sivulause (lausekkeet) • lausetyyppejä • imperatiivi • partisiippeja • lauseenvastikkeita • kielenhuolto

Laaja-alaiset osaamistavoitteet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5)

Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4)

Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4)

Opiskelija noudattaa kirjoittamisissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3)

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyyli- ja sävyjä. Opiskelija ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T8) (L4)

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)

Ps203 Yhteiskunnallisten aineiden tekstit tutummiksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tuetaan yhteiskunnallisen alan kielen lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa. Luetaan historian ja yhteiskuntaopin tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten lyhyitä esseevastauksia.

ps203: Yhteiskunnallisten aineiden tekstit tutummiksi

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
- yhteiskuntaan liittyvistä aiheista puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen - tekstistä keskusteleminen ja tekstin käyttö oman mielipiteiden tukena tekstin sisällön (lähteen) käyttäminen keskustelussa, tekstin informaation käyttö oman argumentoinnin tukena (suull. ja kirj.)	- yhteiskuntaan ja historiaan liittyvien tekstien lukemista ja tulkintaa: - ydinajatuksen ja joidenkin yksityiskohtien löytäminen pitemmästäkin tekstistä - päättelevä lukeminen: laajemman kokonaisuuden ymmärtäminen yhdistelemällä asioita tekstin sisällä - asiatekstin kirjoittamisen perusasioita (otsikointi, kappalejako) ja lyhyen esseevastauksen kirjoittaminen - vertailun keinoja: adjektiivien ja adverbien komparaatioita, enemmän/vähemmän kuin, - yhtä, toisaalta, riippua...

Laaja-alaiset osaamistavoitteet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisuissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4)

Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5)

Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päätelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4)

Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päätelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4)

Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4)

Opiskelija noudattaa kirjoittamisissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3)

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Opiskelija ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T8) (L4)

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)

Ps204 Median tekstejä ja kuvia

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan digitaalisiin teksteihin ja arvioidaan niitä lähdekriittisesti. Pohditaan, millaiset tekstit ovat luotettavia lähteitä esimerkiksi esitelmään. Tutustutaan tekstien käyttämiseen oman tekstin pohjana ja opetellaan lainaamaan ja referoimaan muiden kirjoittamaa tekstiä. Harjoitellaan käyttämään lähteitä sekä kirjoittamaan lähdeviitteitä. Tarkastellaan erilaisia uutiskuvia ja mainoskuvia ja niiden tavoitteita.

Ps204: Median tekstejä ja kuvia	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
• tekstien sisältöjen käyttäminen keskustelussa ja mielipiteiden tukena • kirjoitetun ja puhutun kielen erojen tunnistaminen • medialukutaito, kuvanlukutaito	• median määritelmää kerrataan • digisanomalehtien tekstilajit • uutinen • mielipidetekstit • mainokset • sosiaalinen media • puhutun ja kirjoitetun kielen erot • aikamuotojen kertaaminen • lyhenteet • oikeinkirjoitus
Laaja-alaiset osaamistavoitteet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5) Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4) Opiskelija harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä. (T5) (L1, L2, L4) Tekstien tuottaminen: Opiskelija noudattaa kirjoittamisissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Opiskelija ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T8) (L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)	

Ps205 Tiedonhankintataitojen syventäminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Harjoitellaan graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukutaitoa ja tulkintaa. Tehdään tiedonhankintaa liittyviä harjoituksia ja hyödynnetään koulun oppimisympäristöjä.

Ps205: Tiedonhankintataitojen syventäminen

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
• monilukutaidon kehittyminen • erilaisten tekstien pohjalta keskusteleminen • erilaisten kuvioiden ja tekstien tulkinta • lähdekritiikki ja siitä keskusteleminen	• tieto- ja viestintätekniikan käyttämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oppimisen arvioinnissa • graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukeminen ja tulkinta • erilaisia tiedonhakuharjoituksia • passiivi • aikamuotojen kertausta Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oppimisen arvioinnissa silmäilevä lukeminen graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukeminen ja tulkinta tiedonhankinnan harjoituksia passiivi esim. taulukoiden ja graafien lukemisen yhteydessä (preesens, imperfekti, perfekti)
Laaja-alaiset osaamistavoitteet: Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6) Opiskelija käyttää tarkoituksenmukaisia tiedonhankintakeinoja tekijänoikeuksia noudattaen. Hän suunnittelee, jäsentelee ja arvioi omaa työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä. (T13) (L1, L5-L7)	

Ps206 Uutistekstit

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen uutistekstien parissa. Tarkastellaan eri medioiden uutisia ja niiden tekstilajipiirteitä. Opitaan poimimaan uutisen sisällöstä ydinasiat. Vahvistetaan uutistekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa ja harjoitellaan tunnistamaan, millainen on luotettava uutislähde. Kirjoitetaan uutinen.

Ps206: Uutistekstit	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
• uutisten tulkitseminen ja ymmärtäminen kehittyä • olennaisten tietojen erottaminen epäolennaisista • keskustelutaidot uutisten pohjalta	• syvennyttään eri medioiden uutisteksteihin (myös ääni ja video) • luottava uutinen/valeuutiset • ydinasioiden poimiminen • uutistekstin rakenne • uutiskielen piirteitä • aikamuodot, lauseenvastikkeet, partisiipit • keskusteluja uutisista
Laaja-alaiset osaamistavoitteet: Tekstien tulkitseminen: Opiskelija harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä. (T5) (L1, L2, L4) Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. (T11) (L1-L2, L7) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)	

Ps207 Mielenpitoen ilmaiseminen ja perusteleminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan mielenpitoen ilmaisemista ja argumentointia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan erilaisiin mielenpideteksteihin ja opitaan niiden avulla käyttämään argumentointiin liittyviä fraaseja ja ilmauksia, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista, modaalisuutta, mielenpitoen vahvistamisen ja pehmentämisen keinoja sekä argumentointia. Kirjoitetaan mielenpideteksti ja laaditaan oma puhe-esitys. Harjoitellaan prosessikirjoittamista.

Ps207: Mielenpitoen ilmaiseminen ja perustelevminen

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
- argumentointitaidot kehittyvät - tilanteeseen sopivat mielenpitoen ilmaisun keinot - omien kokemusten kuvailu, suhtautumisen ja omien tunteiden ilmaisu - tuttavallisen ilmaisu ja muodollisen ilmaisun erot	- mielenpideteksteihin syventyminen - erilaisten mielenpidetekstien lukeminen, erilaisia mielenpidetekstejä - argumentoinnin fraaseja, ilmauksia ja yksinkertaisia keinoja - modaalisia verbejä, adjektiiveja - sidostaminen - prosessikirjoittaminen - mielenpideteksti ja puhe-esitys

Laaja-alaiset osaamistavoitteet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisuissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4)

Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5)

Opiskelija kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen. (T3) (L2)

Tekstien tulkitseminen: Opiskelija harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä. (T5) (L1, L2, L4)

Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4)

Ps208 Kaunokirjalliset tekstit tutuiksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan kaunokirjallisuuden eri lajeihin sekä tekstien kielellisiin piirteisiin. Luetaan kaunokirjallisia tekstejä ja tutustutaan niiden tekstilajipiirteisiin. Käsitellään muutamia kaunokirjallisia tekstejä syventäen, esim. novelleja, kertomuksia ja runoja. Opiskelijaa aktivoidaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjaston käyttöön. Kirjoitetaan oma satu tai kertomus ja oma runo.

Ps208: Kaunokirjalliset tekstit tutuksi	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
• kaunokirjallisen tekstin lukemista • kaunokirjallisuudesta keskustelu • kaunokirjallisen tekstin kirjoittaminen	• kirjallisuuden käsite • kirjallisuuden lajeja: proosa, lyriikka, draama ja alalajit • oman kaunokirjallisen tekstin kirjoittaminen • koheesion lisääminen omaan tekstiin: sidosteisuus, asioiden väliset suhteet, kielenhuolto
Laaja-alaiset osaamistavoitteet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen. (T3) (L2) Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päätelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4) Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4) Opiskelija noudattaa kirjoittamisissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. (T11) (L1-L2, L7)	

Ps209 Kulttuurinen moninaisuus - moninainen kulttuuri

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan lisää kirjallisuuteen, teatteriin, kuvataiteeseen ja/tai muihin taidemuotoihin. Tarkastellaan yhtä taideteosta monipuolisesti ja kirjoitetaan oma arvostelu siitä. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla opiskelijoiden kulttuurisia kokemuksia.

Ps209: Kulttuurinen moninaisuus – moninainen kulttuuri

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
Kulttuuristen kokemusten kuvailu, pohdinta ja vertailu	- kirjallisuuteen, teatteriin ja/tai kuvataiteeseen tms. tutustuminen (opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan) - yhden taideteoksen tarkastelu ja arvostelun kirjoittaminen- - pronominit, modukset

Laaja-alaiset osaamistavoitteet:

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen oppilaitoksen ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta. (T9) (L2)

Opiskelija lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen. (T10) (L2)

Ps210 Ajankohtaiset ilmiöt Suomessa ja maailmalla

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla keskustellaan ja kirjoitetaan ajankohtaisista ilmiöistä kulttuurissa ja yhteiskunnassa Suomen, Euroopan ja globaalista näkökulmasta. Hyödynnetään eri medioita ja muita lähteitä. Syvennetään tekstin tuottamisen taitoja. Kurssi toteutetaan yhteistyössä yhteiskuntaopin/historian/maantieteen oppiaineiden opiskelun kanssa.

Ps210: Ajankohtaiset ilmiöt Suomessa ja maailmalla

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
keskustellaan ja kirjoitetaan ajankohtaisista ilmiöistä kulttuurissa ja yhteiskunnassa Suomen, Euroopan ja globaalista näkökulmasta	- ajankohtaisten ilmiöiden tarkastelu eri medioiden ja lähteiden avulla - kurssi voidaan toteuttaa projektina pienryhmissä

Laaja-alaiset osaamistavoitteet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisuissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4)

Opiskelija kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen. (T3) (L2)

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen oppilaitoksen ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta. (T9) (L2)

Opiskelija lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen. (T10) (L2)

Oppimisen arviointi

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien

kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa	Ps201, Ps203, Ps207, Ps210	Vuorovaikutustaidot	Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhe-tilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa	Ps201-Ps204, Ps207	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Opiskelija ymmärtää puhe-tilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
T3 rohkaista opiskelijaa esiintymään entistä monipuolisemmin erilaisissa tilanteissa ja kehittämään esiintymistaitoja	Ps207, Ps208, Ps210	Esiintymistaidot	Opiskelija osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa	Ps201-Ps204, Ps208	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Opiskelija käyttää tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan	Ps204, Ps206, Ps207	Tekstien tulkinta	Opiskelija osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.
Tekstien tuottaminen			
T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan	Ps202, Ps203, Ps206-Ps208	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Opiskelija hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan

*taitoa suunnitella,
tuottaa ja muokata*

*tekstin
tekstilajipiirteistä.*

tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä			
T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa	Ps202-Ps204, Ps208	Kirjoitetun kielen hallinta	Opiskelija tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa	Ps202-Ps206	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä.
T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	Ps209, Ps210	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.
T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen	Ps208-Ps210	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Opiskelija tuntee suomalaista kirjallisuutta ja muuta kulttuuria sekä arvioi niitä oman identiteetin ja suomalaisuuden näkökulmasta.
T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja	Ps206, Ps208	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

tapoja sekä oppimaan muilta			
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T 12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	Ps201-Ps206	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Opiskelija tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
T 13 rohkaista opiskelijaa kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	Ps205	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Opiskelija osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

1. Tuntijakoasetus 422/2012 8 § 2 mom.
2. Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

10.2.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä

10.2.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Ruotsin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksessa (B1-oppimäärä)

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 8 ruotsin B1-oppimäärän kurssia, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa [1]. Opiskelija, jolla ei ole ruotsin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua ruotsin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet (T1-T9) ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T1 rohkaista opiskelijaa asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	Prub01–Prub02	L1, L3, L5
T2 rohkaista opiskelijaa näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös opiskelun ulkopuolella	Prub01–Prub02	L2, L4, L5, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	Prub01–Prub02	L4
T4 tukea opiskelijaa kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Prub01–Prub02	L4
T5 auttaa opiskelijaa laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	Prub01–Prub02	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan monentyyppisiä puhuttuja ja kirjoitettuja ruotsinkielisiä tekstejä oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla	Prub01–Prub02	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota opiskelijalle runsaasti tilaisuuksia	Prub01–Prub02	L5

harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista		
erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen		
ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin		
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T8 ohjata opiskelijaa tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä yhteisiin arvoihin	Prub01–Prub02	L2, L5
T9 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	Prub01–Prub02	L1, L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Prub01: Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia ruotsin opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan ruotsin opiskeluun. Harjoitellaan itseä koskevien tietojen kertomista ja vaihtamista. Painotetaan ruotsinkielisen puheen havainnointia ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja. Tutustutaan alustavasti ruotsin kielen asemaan Suomessa. Havainnoidaan ruotsin kielen näkymistä arkipäivässä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii tuntemaan suomenruotsalaista ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Opiskelija oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T9) (L1, L4)

Prub02: Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan toimintaa tavanomaisimmissa sosiaalisissa kohtaamistilanteissa (perhe, suku ja ystävät, vapaa-aika). Painotetaan edelleen puhumista ja ääntämistä. Opetellaan kielienopiskelutaitoja ja joidenkin kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii tuntemaan suomenruotsalaista ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Opiskelija oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T9) (L1, L4)

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarviointin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitekokonaisuuksiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös opiskelijoille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	Prub01–Prub02	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T2 rohkaista opiskelijaa näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivaroituksen kartoittamista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös opiskelun ulkopuolella	Prub01–Prub02	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Opiskelija osaa maininta joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja mahdollisuuksia. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3
T3 järjestää opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	Prub01–Prub02	Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Opiskelija selviytyy monista rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea opiskelijaa kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Prub01–Prub02	Viestintästrategioiden käyttö	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai

			<i>muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään</i>

			selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa opiskelijaa laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	Prub01–Prub02	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan monentyyppisiä puhuttuja ja kirjoitettuja ruotsinkielisiä tekstejä oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla	Prub01–Prub02	Tekstien tulkintataidot	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.3
T7 tarjota opiskelijalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	Prub01–Prub02	Tekstien tuottamistaidot	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Opiskelija ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 ohjata opiskelijaa tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	Prub01–Prub02	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Opiskelija osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla

			Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.
T9 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia	Prub01–Prub02	Kielellinen päättely	Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella
säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena			johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Opiskelija tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

[1] Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

10.2.3. Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Englannin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa englanninkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Englannin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa (A-oppimäärä)

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 8 englannin A-oppimäärän aikuisten perusopetuksen päättövaiheen kurssia, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa [1]. Opiskelija, jolla on englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, voi aloittaa opintonsa itselleen sopivan tasoisesta kurssista. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	Pena01 – Pena08	L1, L3, L5
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	Pena01 – Pena08	L2, L4, L5, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä	Pena01 – Pena08	L4
T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	Pena01 – Pena08	L4
T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	Pena01 – Pena08	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista	Pena01 – Pena08	L4

lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita		
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	Pena01 – Pena08	L5
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	Pena01 – ena08	L2, L5
T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja	Pena01 – Pena08	L1, L2
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	Pena01 – Pena08	L1, L4

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pena01 Työelämässä toimiminen ja muita muodollisia tilanteita

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetellaan käyttämään englantia työelämään liittyvissä yhteyksissä sekä erilaisissa muodollista kielenkäyttöä edellyttävissä tilanteissa. Tutustutaan myös kohteliaisiin tapoihin viestiä vaativammassa sosiaalisissa tilanteissa kuten ihmisen elinkaareen liittyvissä juhlissa ja tilaisuuksissa.

Sisältöjä:

- alkuvaiheen kertausta
- työelämä, työnhaku ja viestintä
- sanasto: ammatit, työpaikat, työntekoon liittyviä verbejä, tietokone, työnhaku, sähköposti, numerot 0-20, puhelinfraasit

- rakenteet: be-verbin kertaus, yleis- ja kestopuoto, be used to-rakenne, adjektiivien kertaus, adverbit
- tervehdykset, toivotukset
- foneettiset aakkoset

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektomaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Pena02 Palvelu- ja viranomaistilanteet ja osallistuva kansalainen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan toimimista vaativammassa palvelutilanteissa, kuten terveydenhoidossa ja viranomaisten kanssa asioimisessa. Tarkastellaan yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista sekä yhteisöissä toimimista. Harjoitellaan näissä yhteyksissä vaadittavaa kielitaitoa.

Sisältöjä:

- asioimistilanteet, terveys, elämäntavat
- sanasto: opiskelu, vaatteet, kaupassa asiointi ja maksaminen, kehonosat, oireet ja sairaudet
- rakenteet: säännöllinen imperfekti, epäsäännöllinen imperfekti

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektomaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)

- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa: Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä: Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä: Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Pena03 Kertomuksia minusta ja ympäristöstäni

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Käsitellään asumista erilaisissa ympäristöissä ja tehdään havaintoja lähiympäristöstä ja sen ilmiöistä. Opetellaan viestimään omasta taustasta ja kertomaan omia tarinoita. Pohditaan arjesta nousevia kysymyksiä ja tilanteita. Opetuksessa painottuu suullinen vuorovaikutus.

Sisältöjä:

- asuminen, omasta taustasta kertominen
- sanasto: asuntotyytit, asunnon etsintä, asumisongelmat, elämänvaiheet, asumisympäristöt, mielipiteen ilmaisu
- rakenteet: adjektiivien vertailu, järjestysluvut, verbin taiputus, perfekti

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieltä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa: Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä: Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä: Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan

ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Pena4 Ajankohtaiset ilmiöt

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Käsittellään erilaisia ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä, kuten yhteiskunnalliset tapahtumat ja muuttuva maailma ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset taustat. Opetuksessa painottuu kirjallinen vuorovaikutus. Kurssilla voidaan hyödyntää myös sopivantasoisia medioita ja muita lähteitä tiedon hakemisessa ja ilmiöistä keskustellessa.

Sisältöjä:

- luonto ja ympäristö, uutiset ja mediat
- sanasto: eri mediat, sää, luonto, ympäristö, aistimukset
- rakenteet: muodolliset subjektit, futuurin esittely, aikamuotojen kertaus, omistusmuodot

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Pena05 Kulttuurikohtaamisia

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan erilaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja vapaa-ajanviettotapoihin, esimerkiksi harrastuksiin, jaetaan kokemuksia ja pohditaan niitä.

Sisältöjä:

- ruokakulttuuri, vapaa-ajan vietto, kulttuuri
- sanasto: ruoka, ravintola, harrastuksia, mökkeily,

- rakenteet: futuuri, ajan prepositioita

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Pena06 Globaalienglanti

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan englannin asemaan lingua francana ja useiden maiden virallisena kielenä. Tarkastellaan englanninkielisten maiden elämäntyyliä ja kulttuureja. Pohditaan englannin kieleen, sen variantteihin ja asemaan liittyviä ilmiöitä sekä mahdollisuuksien mukaan arvoja suhteessa Suomen ja maailman monikielisyyteen.

Sisältöjä:

- englanninkieliset maat, monikielisyys, kielten osaaminen
- sanasto: maiden kuvailu, kouluarki, kielet, oppiminen
- rakenteet: isot luvut, vuosiluvut, mittayksiköt, konditionaali, sanajärjestys, indefiniittipronominit

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii

olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)

- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä: Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä: Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Pena07 Liikkuvuus ja kansainvälisyys

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskellaan liikkumisessa ja kansainvälisissä kontakteissa tarvittavaa kieltä ja tutustutaan niihin liittyviin toimintaympäristöihin. Harjoitellaan käyttämään englantia erilaisissa yhteyksissä, kuten yhteydenpidossa ulkomaille, maasta muutossa, matkailussa tai kansainvälisten järjestöjen toiminnassa.

Sisältöjä:

- matkustaminen, yhteisöllisyys ja vertaistuki
- sanasto: Matkavalmistelut, lentokentällä asiointi, kulkuvälineet, paikkoja kaupungissa, erilaiset palvelut ja aktiviteetit, ihmisten kuvailu,
- rakenteet: relatiivipronominit, paikan prepositioita, apuverbit

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieltä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa: Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä: Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä: Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja

ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Pena08 Avaimet elinikäiseen kieltenopiskeluun

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Pohditaan ja tarkastellaan opiskelijoiden jatkosuunnitelmia ja tulevaisuudessa tarvittavia taitoja ja tietoa. Lisäksi opiskelija voi laatia oman kielitaidon portfolion, jonka avulla kehittää kielitaitoaan, kartoittaa oman kielitaitonsa tasoa sekä arvioi kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan. Vaihtoehtoisesti portfoliota voidaan ryhtyä kokoamaan aiempien kurssien kuluessa.

Sisältöjä:

- työnhaku, minä kielen oppijana
- sanasto: koulutus, työkokemus, osaaminen, oppiminen, kielet
- rakenteet: perfektin kertaus, yleis- ja kestopuolue, apuverbejä, kerrataan prepositiot artikkelit ja konditionaali

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektomaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitekokonaisuuksiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös opiskelijoille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Englannin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	Pena01 – Pena08	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Opiskelija osaa toimia erilaisissa oppimisympäristöissä ja osaa hyödyntää opiskeluvälineitä kielen oppimista edistävällä tavalla. Opiskelija osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää englannin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	Pena01 – Pena08	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä käyttämällä	Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia englanninkielisessä toimintaympäristössä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso B1.1
T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä	Pena01 – Pena08	Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen	Pena01 – Pena08	Viestintästrategioiden käyttö	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri

käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä			vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani

			ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen sekä pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	Pena01 – Pena08	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	Pena01 – Pena08	Tekstien tulkintataidot	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso B1.1
T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä	Pena01 – Pena08	Tekstien tuottamistaidot	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista

aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen			todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja
			rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	Pena01 – Pena08		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja	Pena01 – Pena08	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostuksiin liittyviä ilmiöitä.
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.	Pena01 – Pena08	Kielellinen päättely	Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee englannin

[1] Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

10.2.4. Matematiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa opiskelijan motivaatiota, positiivista minäkuva ja itseluottamusta matematiikan oppijana	Pma01-Pma08	L1, L3, L5
T2 kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	Pma01-Pma08	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata opiskelijaa havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	Pma01-Pma08	L1, L4
T4 harjaannuttaa opiskelijaa täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	Pma01-Pma08	L1, L2, L4, L5
T5 tukea opiskelijaa loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	Pma01-Pma08	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	Pma01-Pma08	L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista opiskelijaa soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	Pma01-Pma08	L1 - L7
T8 ohjata opiskelijaa kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitoja sekä opastaa opiskelijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	Pma01-Pma08	L1, L4, L5
T9 opastaa opiskelijaa soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	Pma01-Pma08	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		

T10 vahvistaa päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	Pma01-Pma08	L1, L3, L4
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	Pma01-Pma02	L1, L4
T12 tukea opiskelijaa laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaali lukuihin	Pma01-Pma02	L1, L4
T13 tukea opiskelijaa laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	Pma06	L1, L3, L6
T14 ohjata opiskelijaa ymmärtämään tuntemattoman käsitteen ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	Pma03, Pma04	L1, L4
T15 ohjata opiskelijaa ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata opiskelijaa harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	Pma03, Pma04, Pma07	L1, L4, L5
T16 tukea opiskelijaa ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	Pma05	L1, L4, L5
T17 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	Pma05, Pma07	L1, L4, L5
T18 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	Pma07, Pma08	L1, L4
T19 ohjata opiskelijaa määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	Pma06, Pma07	L3, L4, L5
T20 ohjata opiskelijaa kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitoaan soveltaa matematiikkaa ja	Pma01-Pma07	L1, L4, L5, L6

Pma01 Luvut ja laskutoimitukset I

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Lukualuetta laajennetaan ja harjoitellaan laskutoimituksia reaalityöjensä joukossa. Vahvistetaan opiskelijoiden kokonaislukujen peruslaskutoimitusten ymmärtämistä. Syvennetään vastaluvun käsitettä ja opitaan käänteisluku. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla. (T11) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää reaalityöjensä algebrallisia, järjestys ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piihin ja neliöjuureen. (T12) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Pma02 Luvut ja laskutoimitukset II

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Syvennetään desimaalityöjensä laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrys tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä perehdytään pyöristämissääntöihin. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Harjoitellaan potenssilaskentaa eksponenttina kokonaisluvut. Opitaan neliöjuuren käsite ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa. Varmistetaan prosenttien käsitteen ymmärrys.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1,

L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)

- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet: Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla. (T11) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää reaalityökalujen algebrallisia, järjestys ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piiriin ja neliöjuureen. (T12) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Pma03 Lausekkeet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen sekä harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- Merkitys, arvot ja asenteet: Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- Työskentelyn taidot: Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet: Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelämällä ja symbolisesti. Opiskelija käyttää verrantoa. (T14) (L1, L4) Opiskelija laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Opiskelija tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä. (T15) (L1, L4-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Pma04 Yhtälöt

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään tuntemattoman käsitteeseen. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Yhtälöpareja ratkaistaan algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuksiin. Verrantoa käytetään tehtävien ratkaisussa. Tutustutaan epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä pääättelemällä ja symbolisesti. Opiskelija käyttää verrantoa. (T14) (L1, L4) Opiskelija laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Opiskelija tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä. (T15) (L1, L4-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Pma05 Geometria

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Vahvistetaan peruskäsitteiden osaaminen. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1,

L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)

- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet: Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Opiskelija ymmärtää yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteet. (T16) (L1, L4-L5) Opiskelija ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden. (T17) (L1, L4-L5) Opiskelija tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietoaan käytännön tilanteisiin ja tekee pintaalaysiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia. (T18) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Pma06 Prosentit

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Lasketaan prosenttiosuuksia ja prosenttiluvun osoittamia määriä kokonaisuuksista. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Tutustutaan klassiseen ja tilastolliseen todennäköisyyslaskentaan sekä syvennetään taitoa laskea erilaisten vaihtoehtojen lukumääriä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- Merkitys, arvot ja asenteet: Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- Työskentelyn taidot: Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet: Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10)

(L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää prosenttien ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos ja vertailuprosentin. (T13) (L1, L3, L6) Opiskelija hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Opiskelija laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Opiskelija määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota. (T19) (L3-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Pma07 Funktiot ja tilastot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon sekä tutkitaan niitä. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Määritetään funktioiden nollakohtia. Yhtälöpareja ratkaistaan graafisesti. Vahvistetaan keskiarvon ja tyyppiä ymmärtäminen sekä määritetään frekvenssejä ja suhteellisia frekvenssejä sekä mediaaneja. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Harjoitellaan aineiston keräämistä, jäsentämistä, esittämistä ja analysointia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Opiskelija tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä. (T15) (L1, L4-L5) Opiskelija hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Opiskelija laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Opiskelija määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota. (T19) (L3-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Pma08 Geometria ja trigonometria

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sovelletaan Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita suorakulmaiseen kolmioon. Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita konkreettien mallien ja tieto- ja viestintäteknologian avulla. Lasketaan pallojen, lieriöiden ja kartioiden pinta-aloja ja tilavuuksia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden. (T17) (L1, L4-L5) Opiskelija tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pintaalaysiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia. (T18) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joiden valintaan opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä opiskelijan kanssa. Opiskelijoille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Opiskelijoita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien

hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta opiskelijoiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä opiskelijoita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi on rakentavaa. Arviointi ohjaa opiskelijoita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä työskentelemään pitkäjänteisesti. Palaute auttaa opiskelijoita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi palaute tukee opiskelijoiden positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana.

Opiskelijoilla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa opiskelijat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen. Lisäksi opiskelijoita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaan työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Opiskelijoille annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan opiskelijoita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Opiskelijoita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetextissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa opiskelijan motivaatiota, positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	Pma01-Pma08		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen.
T2 kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	Pma01-Pma08	Vastuunottaminen opiskelusta	Opiskelija ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja osallistuu ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot			
T3 ohjata opiskelijaa havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	Pma01-Pma08	Opittujen asioiden yhteydet	Opiskelija havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.
T4 harjaannuttaa opiskelijaa täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	Pma01-Pma08	Ilmaisu	Opiskelija osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea opiskelijaa loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	Pma01-Pma08	Ongelmanratkaisutaidot	Opiskelija osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	Pma01-Pma08	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Opiskelija osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.

<i>T7 rohkaista opiskelijaa soveltamaan matematiikkaa muissakin</i>	<i>Pma01-Pma08</i>	<i>Matematiikan soveltaminen</i>	<i>Opiskelija soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.</i>

oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa			
T8 ohjata opiskelijaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja sekä opastaa opiskelijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	Pma01-Pma08	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Opiskelija osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.
T9 opastaa opiskelijaa soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	Pma01-Pma08	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Opiskelija soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T10 vahvistaa ja päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään eri laskutaitojaan eri tilanteissa	Pma01-Pma08	Päättely- ja laskutaito	Opiskelija käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoja eri tilanteissa.
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	Pma01, Pma02	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.
T12 tukea opiskelijaa laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin	Pma01, Pma02	Lukukäsite	Opiskelija tunnistaa reaalityluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia.
T13 tukea opiskelijaa laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	Pma06	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Opiskelija osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Opiskelija osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Opiskelija osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.
T14 ohjata opiskelijaa ymmärtämään	Pma03, Pma04	Tuntemattoman käsite ja	Opiskelija osaa ratkaista ensimmäisen

tuntemattoman käsitteen ja		yhtälönratkaisutaidot	asteen symbolisesti.	yhtälön

kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan			Opiskelija osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi pääättelemällä tai symbolisesti.
T15 ohjata opiskelijaa ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata opiskelijaa harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	Pma03, Pma07	Pma04, Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Opiskelija ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Opiskelija osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea opiskelijaa ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	Pma05	Geometrian käsitteet ja niiden väliset yhteydet	Opiskelija osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	Pma05, Pma08	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuudet	Opiskelija osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	Pma05, Pma08	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Opiskelija osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Opiskelija osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata opiskelijaa määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	Pma06, Pma07	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Opiskelija hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Opiskelija osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

T20 ohjata opiskelijaa kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä	Pma01, Pma02	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Opiskelija osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida
taitoaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen			yksinkertaisia ohjelmia.

10.2.5. Uskonto

Uskonnon oppimääränä voi olla evankelisluterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, islam tai minkä tahansa muun Suomessa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan uskonto.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on antaa opiskelijalle uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opiskelijaa ohjataan perehtymään omaan uskontoperinteeseen, opiskeltavan uskonnon perusteisiin ja sen monimuotoisuuteen, uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa.

Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetuksessa annetaan monipuolista tietoa uskonnosta sekä autetaan opiskelijaa ymmärtämään siitä käytävää keskustelua. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoja eri näkökulmista sekä kriittiseen ajatteluun. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa opiskelijaa kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Uskonnon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata opiskelija havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä uskontoon liittyvä monimuotoisuus	Pu01	L1, L2
T2 auttaa opiskelijaa syventymään opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetukseen sekä levinneisyyteen ja vaikutukseen eri puolilla maailmaa	Pu01	L2
T3 ohjata opiskelija perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja Suomessa siten, että opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen	Pu01	L2, L6
T4 ohjata opiskelija tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita	Pu01	L2, L4, L6
T5 auttaa opiskelijaa havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	Pu01	L1, L2, L4, L5, L7
T6 auttaa opiskelijaa arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	Pu01	L5, L6
T7 rohkaista opiskelijaa kohtaamaan erilaisia ihmisiä myönteisen vuorovaikutuksen hengessä jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	Pu01	L6

Uskonnon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pu01 Uskonnot maailmassa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetuksessa käsiteltäviä teemoja ovat uskonnon synty, monimuotoisuus ja suhde muihin uskontoihin. Opetuksessa perehdytään keskeisiin opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin, opetukseen, levinneisyyteen ja vaikutuksiin sekä eri uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen Suomessa ja maailmalla sekä uskontojen kriittiseen tarkasteluun. Kurssin sisällöissä tulee olla maailmankatsomuksia yhdistävää eettisten elementtien käsittelyä. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutukseen liittyvät aiheet. Sisällöissä tulee näkyä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten keskeiset eettiset periaatteet sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja ihmisoikeuksien toteutuminen maailmassa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään uskontojen näkymistä mediassa ja sen kriittistä arviointia ja uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- Opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta. (T1) (L1-L2)
- Opiskelija syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä. (T2) (L2)
- Opiskelija ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä. (T3) (L2, L6)
- Opiskelija oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään. (T5) (L1-L2, L4-L5, L7)
- Opiskelija kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina. (T6) (L5-L6)
- Opiskelija kehittää valmiuksiaan rakentamaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. (T7) (L6)

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen kautta. Keskeistä on opittavien asioiden konkretisointi ja ymmärtäminen. Tavoitteena on kehittää dialogitaitoja, mediataitoja ja uskonnon keskeisiin toimintoihin liittyviä tietoteknisiä taitoja. Opetuksessa kiireettömyyttä, pysähtymistä ja keskustelua korostetaan sekä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan vierailuiden ja vierailijoiden kautta. Opetuksessa toteutetaan erilaisia yhteisiä tai omia projekteja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Uskonnon opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden erilaiset taustat ja edellytykset sekä tarpeet. Opetuksen toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden opiskelijoiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja käytettävät tavat sovitetaan oppimisen edellytyksiin. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan opiskelijan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Opiskelijan oppimisen arviointi uskonnon oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä opiskelijoiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan

osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata opiskelija havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä uskontoon liittyvä monimuotoisuus	Pu01	Uskontojen merkityksen ymmärtäminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Opiskelija osaa nimetä, luokitella ja analysoida uskonnollisia elementtejä kulttuuri-ilmiöissä.
T2 auttaa opiskelijaa syventymään opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetukseen sekä levinneisyyteen ja vaikutukseen eri puolilla maailmaa	Pu01	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Opiskelija osoittaa tuntevansa opiskelemaansa uskonnon syntyhistorian. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa luotella merkittävimmät lähteet. Hän tuntee uskonnon maailmanlaajuisen merkityksen.
T3 ohjata opiskelija perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja Suomessa siten, että opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen	Pu01	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten ymmärtäminen	Opiskelija osoittaa hallitsevansa perustiedot maailmanuskunnoista ja erilaisista katsomusperinteistä. Hän tunnistaa uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata opiskelija tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita	Pu01	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Opiskelija tietää eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa erotella ja luokitella uskonnollisia teemoja mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 auttaa opiskelijaa havaitsemaan ja	Pu 01	Ajattelun vuorovaikutuksen ja	Opiskelija osaa esittää perusteltuja

arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja		taidot	mielipiteitä ja osallistuu keskusteluun. Hän osaa tunnistaa erilaisia argumentaation
			tapoja ja argumentteja keskustelussa.
T6 auttaa opiskelijaa arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	Pu01	Uskontojen katsomusten merkityksen ymmärtäminen globaalisti	ja Opiskelija osaa arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T7 rohkaista opiskelijaa kohtaamaan erilaisia ihmisiä myönteisen vuorovaikutuksen hengessä jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	Pu01	Elämäntaidot ja kehittyminen eettisessä ajattelussa	Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa.

10.2.6. Elämäkatsomustieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on edistää opiskelijoiden taitoa etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uudistavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös opiskelijoiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun opiskelijan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelua ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuksena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskelleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee erityisesti seuraavia laaja-alaisen osaamisen alueita: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), arjen taidot (L3) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	Pet01	L1, L2, L4
T2 vahvistaa opiskelijan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä muun muassa perehtymällä Unescon maailmanperintöohjelmaan	Pet01	L2, L7
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	Pet01	L1, L2
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	Pet01	L3
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	Pet01	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata opiskelijaa analysoimaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	Pet01	L1, L4
T7 kannustaa opiskelijaa maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	Pet01	L2, L7
T8 ohjata opiskelijaa huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	Pet01	L1, L5, L6, L7
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään	Pet01	L6, L7

tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti sekä toimimaan		
vastuullisesti kestävä tulevaisuuden hyväksi		
T10 ohjata opiskelija ymmärtämään ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	Pet01	L1, L7

Elämäkatsomustiedon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pet01 Katsomukset ja ihmisoikeudet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssille valitaan opiskelijoiden kokemusmaailmaan pohjaavia eettisen ajattelun taitoja sekä katsomuksellista yleissivistystä ja arvostelukykyä lisääviä sisältöjä. Kurssin sisältöjen avulla käydään opiskelijoiden maailmankuvan, elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentumista tukevia keskusteluja. Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin kuten holokaustiin. Kurssin aikana tutustutaan suurimpiin maailmanuskontoihin ja katsomuksiin. Pohditaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa. Kurssin sisällöt auttavat opiskelijaa ymmärtämään Unescon suojelemaa maailman kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- Opiskelija oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä. (T1) (L1, L2, L4)
- Opiskelija rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintöohjelmasta. (T2) (L2, L7)
- Opiskelija oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa. (T3) (L1-L2)
- Opiskelija oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita. (T4) (L3)
- Opiskelija oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin. (T5) (L2-L3, L6-L7)
- Opiskelija oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita. (T6) (L1, L4)
- Opiskelija oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun. (T7) (L2, L7)
- Opiskelija oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan. (T8) (L1, L5-L7)
- Opiskelija oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti. (T9) (L6-L7)
- Opiskelija oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan. (T10) (L1, L7)

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa opiskelija kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesääätelytaitojen kehittymistä. Opiskelijat

elävät globalisoituneessa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäncatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäncatsomustiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa opiskelijan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäncatsomustieto oppiaineena tukee opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja arvioida sekä rakentaa omaa identiteettiä vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Opiskelijoiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa. Elämäncatsomustiedon opiskelu ja sisällöt sopivat hyvin oppiainerajat ylittäviin projekteihin ja integroitaviksi muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja yhteiskuntaopin opintojen kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi elämäncatsomustiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Elämäncatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä opiskelijoiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämäncatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	Pet01	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Opiskelija osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2 vahvistaa opiskelijan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä muun muassa perehtymällä Unescon maailmanperintöohjelmaan	Pet01	Tiedollinen yleissivistys	Opiskelija osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Opiskelija osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	Pet01	Tiedollinen yleissivistys ja taito soveltaa sitä arvostelukykyisesti	Opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Opiskelija osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	Pet01	Ymmärtäminen	Opiskelija osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä	Pet01	Käsitteiden hallinta ja tiedollinen yleissivistys	Opiskelija osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja

katsomusvapauden turvaamisen		osaa antaa esimerkkejä joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista ja

			niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata opiskelija analysoidaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	Pet01	Ymmärtäminen ja arvostelukyky	Opiskelija osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteluja.
T7 kannustaa opiskelijaa maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	Pet01	Ymmärtäminen, arvostelukyky, vuorovaikutustaidot ja toimintavalmiudet	Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.
T8 ohjata opiskelija huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	Pet01	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Opiskelija osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä osaa tulkita ja soveltaa sitä.
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti sekä toimimaan vastuullisesti kestäväan tulevaisuuden hyväksi	Pet01	Käsitteiden hallinta, arvostelukyky ja toimintavalmiudet	Opiskelija osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestäväan elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Opiskelija tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata opiskelija ymmärtämään ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	Pet01	Ymmärtäminen ja arvostelukyky	Opiskelija tietää tärkeimmät ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät käsitteet ja osaa perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

10.2.7. Historia

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan historiatietoisuutta sekä ymmärrystä omista juuristaan. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa ymmärtämään ympäröivää yhteiskuntaa ja kulttuuria. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla opiskelijaa autetaan hahmottamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä. Historian opiskelu kehittää erityisesti opiskelijan ajattelua, monilukutaitoa sekä kulttuurien tuntemusta. Tarkoituksena on edistää opiskelijan kehittymistä oma-aloitteiseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi, joka kykenee suunnittelemaan tavoitteellisesti omaa tulevaisuuttaan.

Historian opetuksessa opiskelija perehtyy yhteiskunnan kehityksen päälinjoihin. Häntä ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta, moniperspektiivisyyttä ja historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Opiskelijaa ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historian opiskelun kautta opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia sekä ymmärtämään yhteiskunnan tapakulttuuria ja toimintatapoja. Opiskelija tutustuu lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella ja että tämä kuva voi ajan kuluessa muokkaantua.

Historian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T1 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitoaan hahmottaa historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa	Phi01	L1, L4
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita asioita erilaisissa historiallisissa konteksteissa	Phi01	L1, L4, L6
T3 rohkaista opiskelijaa arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	Phi01	L1, L3, L4, L7
T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan arvioida tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää niiden monitulkintaisuutta	Phi01	L1, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T5 harjaannuttaa opiskelijaa selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	Phi01	L1, L4
T6 auttaa opiskelijaa käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä sekä muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	Phi01	L1-L7
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan keskeisiä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä esittämään muutoksille syitä	Phi01	L2
T8 ohjata opiskelijaa perehtymään eri kulttuureissa ja ihmisten ajattelussa tapahtuneisiin muutoksiin	Phi01	L2
T9 auttaa opiskelijaa oivaltamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä	Phi01	L2

ihmisten toiminnan motiiveja historian eri viitekehyksissä		
T10 ohjata opiskelija tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja arvojännitteitä ja näissä tapahtuneita muutoksia	Phi01	L2
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteiskuntaa sen historiallisen kehityksen kautta sekä arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	Phi01	L2

Historian kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Phi01 Suomen historian käännekohtat

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tuodaan esiin suomalaisen yhteiskunnan pohjoismaiset juuret. Paneudutaan kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian aikana. Perehdytään Suomen itsenäistymisprosessiin ja valtiolliseen kehitykseen. Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen ja elinkeinorakenteen muutoksen kautta käydään läpi arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Linkitetään sisältöjä yleisen historian viitekehykseen sopivissa yhteyksissä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Historian ilmiöiden ymmärtäminen:** Opiskelija oppii hahmottamaan historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa. (T1) (L1, L4) Opiskelija oppii ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa. (T2) (L1, L4, L6) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille. (T3) (L1, L3, L4, L7) Opiskelija oppii arvioimaan tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin. (T4) (L1, L4, L7)
- **Historiallisen tiedon käyttäminen:** Opiskelija oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta. (T5) (L1, L4) Opiskelija oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta. (T6) (L1-L7) Opiskelija oppii tunnistamaan keskeisiä ihmisten elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa sekä esittämään syitä niille. (T7-T8) (L2) Opiskelija oppii hahmottamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia erilaisissa historiallisissa konteksteissa. (T9) (L2) Opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnan erilaisia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia. (T10) (L2) Opiskelija oppii ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä arvioimaan tulevaisuutta. (T11) (L2)

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Perusteissa määriteltujen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä. Historian opetus tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen kommunikointiin sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Opiskelussa rohkaistaan

tietojen hankkimiseen ja käyttämiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa myös mediaa hyödyntäen. Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa vuorovaikutuksellisia työtapoja. Opiskelijaa rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan ja tekemään johtopäätöksiä suullisesti, kirjallisesti sekä muita viestinnän muotoja käyttäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden, erityisesti suomen kielen S2-opetuksen kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksessa on tarjota riittävä tuki käsitteiden ja siten tekstien ja lähteiden ymmärtämiseen. Ymmärtämistä edesautetaan keskittymällä tekstien pääkohtiin ja avaamalla kerronnassa käytettyjä käsitteitä. Ilmiöihin perehdytään elämyksellisesti esimerkiksi visualisoinnin, draaman ja keskustelun avulla sekä monipuolisia tekstejä hyödyntäen.

Historian opiskelussa opiskelijaa autetaan ymmärtämään lähteiden mahdollinen monitulkintaisuus. Vastaavasti opetuksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan tiedot omasta kulttuuristaan ja kannustetaan häntä esittämään vertailuja esimerkiksi lähtömaan ja Suomen kulttuurien välillä.

Opiskelijan oppimisen arviointi historiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan opiskelijaa omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon opiskelijan monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historialliseen ajatteluun.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T1 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitoaan hahmottaa historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa	Phi01	Käsitteiden ja kronologian hahmottaminen	Opiskelija ymmärtää historian käsitteitä ja kykenee sijoittamaan opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita asioita erilaisissa historiallisissa konteksteissa	Phi01	Historiallisen empatian hallitseminen	Opiskelija kykenee eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T3 rohkaista opiskelijaa arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	Phi01	Syy-seuraussuhteen ymmärtäminen	Opiskelija osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan arvioida tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää niiden monitulkintaisuutta	Phi01	Lähteiden käyttö	Opiskelija osaa lukea erilaisia lähteitä, tuntee niiden tulkinnan ja luotettavuuden arvioinnin periaatteita sekä osaa soveltaa näitä arviointiperiaatteita Joihinkin lähdemateriaaleihin.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T5 harjaannuttaa opiskelijaa selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	Phi01	Historian tulkitseminen	Opiskelija osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T6 auttaa opiskelijaa käyttämään erilaisia lähteitä,	Phi01	Historiallisten tulkintojen selittäminen	Opiskelija osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri

vertailemaan niitä sekä muodostamaan oman perustellun			lähteistä saamaansa informaatiota.
tulkintansa niiden pohjalta			
T7 ohjata opiskelija tunnistamaan keskeisiä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä esittämään muutoksille syitä	Phi01	Syy-seuraussuhteen ja muutoksen selittäminen	Opiskelija osaa kuvailla tärkeitä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä niiden syitä historiallisessa kontekstissa.
T8 ohjata opiskelijaa perehtymään eri kulttuureissa ja ihmisten ajattelussa tapahtuneisiin muutoksiin	Phi01	Muutoksen ja jatkuvuuden selittäminen	Opiskelija kykenee arvioimaan eri kulttuurien ja ihmisten ajattelussa tapahtuneiden muutosten syitä ja merkitystä.
T9 auttaa opiskelijaa oivaltamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä ihmisten motiiveja historian eri viitekehyksissä	Phi01	Kehityksen ja Ihmisen toiminnan perusteleminen	Opiskelija osaa kuvailla nykyisyyteen johtanutta kehitystä ja ihmisen toiminnan tarkoituksperiä historiallisessa viitekehyksessä.
T10 ohjata opiskelija tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja arvojännitteitä ja näissä tapahtuneita muutoksia	Phi01	Yhteiskunnan arvojen muutokset	Opiskelija osaa kuvailla yhteiskunnassa olevia erilaisia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteiskuntaa sen historiallisen kehityksen kautta sekä arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	Phi01	Suomalaisen yhteiskunnan ymmärrys	Opiskelija osaa kuvailla suomalaista kulttuuria ja identiteettiä sekä selittää yhteiskunnan toimintaa ja arvioida tulevaisuutta.

10.2.8. Yhteiskuntaoppi

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin oppiaineen tarkoitus on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskuntataitoja ja edistää opiskelijan valmiuksia toimia vastuuntuntoisena ja aktiivisena kansalaisena. Opiskelija ohjataan arvioimaan ja ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja ja toimintatapoja sekä toimimaan erilaisuutta ymmärtävänä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavana yhteiskunnan jäsenenä. Oppiaineen tehtävänä on antaa tiedollinen perusta yhteiskunnan toiminnasta ja erilaisista rakenteista sekä vahvistaa opiskelijan omia tietoja ja taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnassa toimimisessa ja vaikuttamisessa sekä oman tulevaisuuden tavoitteellisessa suunnittelussa.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Yhteiskuntataitojen kehittyminen alkaa yhteiskunnan perusrakenteiden ja palveluiden tuntemisesta. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia taitoja ja syvempää yhteiskunnan tuntemusta. Opetuksessa harjaannutetaan opiskelijan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja sekä seurataan median välittämiä ajankohtaisia aiheita ja opetellaan arvioimaan välitettyä informaatiota kriittisen medialukutaidon hengessä.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskuntataidot		
T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla	Pyh01, Pyh02	L1, L2, L7
T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan	Pyh01, Pyh02	L2, L4, L5, L7
T3 harjaannuttaa opiskelijan taitoja lukea ja ymmärtää erilaisia yhteiskunnallista tietoa sisältäviä aineistoja ja muita tekstejä, kuvia, graafeja, lomakkeita ja esitteitä	Pyh01, Pyh02	L4, L5
T4 antaa opiskelijalle riittävät tiedot ja taidot kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä perehdyttää hänet oikeusjärjestelmän perusteisiin	Pyh02	L2, L7
T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin	Pyh01, Pyh02	L2, L4, L7
T6 perehdyttää opiskelija työelämässä vaadittaviin tietoihin, taitoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä antaa hänelle välineitä suunnitella omaa tulevaisuuttaan	Pyh01, Pyh02	L1, L3, L6
Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen		
T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään oman talouden ja kulutusvalintojen perusteita sekä julkisen talouden perusteita kestävä kehityksen periaatteiden mukaan	Pyh01	L1, L3

T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan	Pyh01, Pyh02	L2, L4, L5, L7
T9 perehdyttää opiskelija oikeusvaltion toimintaan, vallan käyttöön ja peruslainsäädäntöön sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin	Pyh01	L1, L2, L6, L7
T10 auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia kuten koulutus, työkokemus ja kielitaito sekä ohjata häntä tiedostamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä	Pyh02	L6
T11 tarjota opiskelijalle välineitä oman talouden ja elämän suunnitteluun sekä lisätä tietämystä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista	Pyh02	L3

Yhteiskuntaopin kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pyh01 Yhteiskuntajärjestelmä sekä julkiset palvelut

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Paneudutaan tärkeimpiin julkisiin palveluihin (kuten Kela, terveyspalvelut, koulutuspalvelut ja TE-toimisto) sekä viranomaisten toimintaan niin, että opiskelija osaa käyttää itselleen tarkoitukseenmukaisia palveluita. Perehdytään Suomen yhteiskuntajärjestelmään ja poliittiseen järjestelmään. Tutustutaan talouden peruskäsitteisiin ja ilmiöihin sekä käydään läpi esimerkkejä peruslainsäädännöstä, kuten perustuslaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, lastensuojelulaki sekä yksilön oikeudet ja velvollisuudet. Keskeisenä asiana on opiskelijan kotoutumisen tukeminen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Yhteiskuntataidot:** Opiskelija oivaltaa demokraattisten arvojen ja toimintatapojen sekä yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta. (T1) (L1-L2, L7) Opiskelija oppii seuraamaan ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä. (T2) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija oppii etsimään, ymmärtämään ja tulkitsemaan eri muodoissa olevaa yhteiskunnallista informaatiota. (T3) (L4-L5) Opiskelija osaa analysoida yhteiskunnan eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä. (T5) (L2, L4, L7) Opiskelija oppii toimimaan työelämätaitoja ja valmiuksia omaavana kansalaisena sekä suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan. (T6) (L1, L3, L6)
- **Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen:** Opiskelija ymmärtää ja soveltaa kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta. (T7) (L1, L3) Opiskelija omaksuu ja hyödyntää yhteiskunnallisessa

toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja. (T8) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija ymmärtää ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään ja vallan käyttöön. (T9) (L1-L2, L6-L7)

Pyh02 Työelämän tuntemus ja oma talous

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään oman talouden suunnittelun perusteisiin sekä tutustutaan lähiympäristön yrityksiin ja muihin palveluiden tuottajiin. Tutustutaan yhteiskunnan tarjoamiin kouluttautumis- ja uramahdollisuuksiin sekä yrittäjyyteen. Käydään läpi työelämän perustaitoja ja -tapoja. Perehdytään työtä koskevaan lainsäädäntöön työntekijän näkökulmasta. Tarkastellaan kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tutustutaan kestävän kulutuksen periaatteisiin.

Laaaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Yhteiskuntataidot:** Opiskelija oivaltaa demokraattisten arvojen ja toimintatapojen sekä yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta. (T1) (L1-L2, L7) Opiskelija oppii seuraamaan ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä. (T2) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija oppii etsimään, ymmärtämään ja tulkitsemaan eri muodoissa olevaa yhteiskunnallista informaatiota. (T3) (L4-L5) Opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan rakenteita, oikeusjärjestelmän periaatteita sekä kansalaisen oikeuksia ja velvollisuuksia. (T4) (L2, L7) Opiskelija osaa analysoida yhteiskunnan eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä. (T5) (L2, L4, L7) Opiskelija oppii toimimaan työelämätaitoja ja valmiuksia omaavana kansalaisena sekä suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan. (T6) (L1, L3, L6)
- **Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen:** Opiskelija omaksuu ja hyödyntää yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja. (T8) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija hahmottaa työelämää ja sen vaatimia valmiuksia ja osaamista sekä tiedostaa omat mahdollisuutensa työelämässä. (T10) (L6) Opiskelija oppii oman talouden, järkevän kuluttamisen ja elämän suunnittelun periaatteet. (T11) (L3)

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan kehittymistä aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Opiskelijan itseilmais- sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjaannutetaan kannustamalla häntä kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään sekä perustelemaan näkemyksiään. Työmuotojen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan taitoja tulkita ympäröivää yhteiskuntaa sekä kannustaa häntä osallistumaan.

Ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on tärkeää. Opetuksessa käytetään oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi kielten ja matematiikan opiskelun sekä erilaisten projektien yhteydessä. Median tarkastelulla ja hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on rohkaista opiskelija näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea hänen yhteiskunnallisten taitojen kehittymistään. Oppiaineen keskeisten käsitteiden ja tekstien sekä esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa. Opiskelijaa harjaannutetaan ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa, taloutta ja kuluttamista koskevaa tietoa, joka on hyödyksi hänen omassa arjessaan sekä auttaa häntä ymmärtämään laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Opiskelijoiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa pyritään tukemaan käytännön harjoitteilla.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Yhteiskuntaopin opetuksessa palautteella pyritään kannustamaan opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamiseen sekä siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen opiskelija on oppinut rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskuntataidot			
T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla	Pyh01, Pyh02		Ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan	Pyh01, Pyh02	Valmius seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä	Opiskelija löytää kanavia ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraamiseen sekä kykenee arvioimaan saatua informaatiota kriittisesti.
T3 harjaannuttaa opiskelijan taitoja lukea ja ymmärtää erilaisia yhteiskunnallista tietoa sisältäviä aineistoja sekä muita tekstejä, kuvia, graafeja, lomakkeita ja esitteitä	Pyh01, Pyh02	Yhteiskunnallisen tiedon etsiminen ja tulkinta	Opiskelija osaa etsiä yhteiskunnallista tietoa eri lähteistä ja tulkita sitä.
T4 antaa opiskelijalle riittävät tiedot ja taidot kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä perehdyttää hänet oikeusjärjestelmän perusteisiin	Pyh01, Pyh02	Opiskelijan tiedot yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta, keskeisistä laeista sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista	Opiskelijalla on perustiedot yhteiskunnan rakenteista, keskeisestä lainsäädännöstä ja yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.
T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin	Pyh02	Erilaiset yhteisöt ja vähemmistöt yhteiskunnan osana	Opiskelija osaa nimetä yhteiskunnan erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä.

T6 perehdyttää opiskelija työelämässä vaadittaviin tietoihin, taitoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin	Pyh01, Pyh02	Työelämän tuntemus ja oman tulevaisuuden suunnitteleminen	Opiskelija osaa kuvailla työelämän yhteiskunnallista merkitystä, sen tarjoamia mahdollisuuksia

sekä antaa hänelle välineitä suunnitella omaa tulevaisuuttaan			ja kykenee suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan.
Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen			
T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään oman talouden ja kulutusvalintojen perusteita sekä julkisen talouden perusteita kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	Pyh01	Talouden toimintaa ja kuluttamista koskevat tiedot ja taidot	Opiskelija pystyy antamaan esimerkkejä omakohtaisesta yritteliästä ja vastuullisesta taloudellisesta toiminnasta sekä julkisen talouden perusteista.
T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan	Pyh01	Osallistuminen, vaikuttaminen ja järjestötoiminnan tuntemus	Opiskelija kykenee käyttämään yhteiskunnasta hankkimiaan tietoja, näkemyksiä ja osaamista toimiessaan kansalaisena.
T9 perehdyttää opiskelija oikeusvaltion toimintaan, vallankäyttöön ja peruslainsäädäntöön sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin	Pyh01	Oikeusvaltion toiminnan, vallankäytön, peruslainsäädännön sekä palvelujen tuntemus	Opiskelija osaa kuvailla oikeusvaltion toimintaa, vallankäytön ja lainsäädännön periaatteita sekä palveluita.
T10 auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia kuten koulutus, työkokemus ja kielitaito sekä ohjata häntä tiedostamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä	Pyh02	Työelämän ja sen edellyttämien vaatimusten sekä omien mahdollisuuksien, oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemus	Opiskelija osaa eritellä työelämän edellyttämää osaamista sekä omia mahdollisuuksiaan, oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan työelämässä.
T11 tarjota opiskelijalle välineitä oman talouden ja	Pyh02	Oman talouden ja elämän suunnittelu sekä kuluttajana toimiminen	Opiskelija osaa eritellä oman talouden ja elämän suunnittelua sekä kuluttajan

elämän suunnitteluun sekä lisätä tietämystä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista		oikeuksia ja velvollisuuksia.

10.2.9. Fysiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee opiskelijoiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoita ilmiöiden ymmärtämisessä ja käsitteiden rakentumisessa. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta opiskelijoiden taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun	Pfy01	L1
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	Pfy01	L6, L7
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	Pfy01	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	Pfy01	L1, L7
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	Pfy01	L2, L5
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	Pfy01	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti	Pfy01	L1
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä	Pfy01	L1
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	Pfy01	L2, L4
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	Pfy01	L1, L4

T11 ohjata opiskelijaa saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-	Pfy01	L1
opintoja varten energiasta ja sähköstä		
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	Pfy01	L6

Fysiikan pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Sisältöjä valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja että niissä tulee esiin fysiikan luonne luonnontieteenä. Kurssin muista sisällöstä ja opiskelijoiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Tutkimusten eri vaiheissa tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen.

Pfy01 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja paikallisen toimintaympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen liittyen. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla. Tutustutaan energiakäsitteeseen ja energian säilymisen periaatteeseen. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Pohditaan fysiikan osaamisen merkitystä jatko-opinnoissa ja eri ammattialoilla. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä. Kurssin aikana vieraillaan esimerkiksi sähkövoimalassa ja tehdään yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija kokee fysiikan opiskelun mielekkääksi. (T1) (L1) Opiskelija ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. (T2) (L6-L7) Opiskelija ymmärtää fysiikan merkityksen kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan kestävästä tulevaisuudesta kannalta. (T3) (L3, L7)
- **Tutkimisen taidot:** Opiskelija muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä, toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tai suunnittelee niitä ja tulkitsee tuloksia. Opiskelija työskentelee turvallisesti. (T4) (L1, L7) Opiskelija muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä, toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tai suunnittelee niitä ja tulkitsee tuloksia. Opiskelija työskentelee turvallisesti. (T5) (L2, L5) Opiskelija käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan. (T6) (L5)
- **Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen:** Opiskelija käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti. (T7) (L1) Opiskelija käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa. (T8) (L1) Opiskelija käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä. (T9) (L2, L4) Opiskelija hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta. (T10) (L1, L4) Opiskelija saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä. (T11) (L1) Opiskelija soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa. (T12) (L6)

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan merkitykseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan siten, että opiskelijalle muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä opiskelijoita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Itsenäisillä tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla tuetaan opiskelijoiden abstraktin ajattelun taitojen kehittymistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Opiskelijan oppimisen arviointi fysiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten muodossa olevien kehittämishaasteiden avulla.

Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja opiskelijoiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun	Pfy01		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	Pfy01	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	Pfy01	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
Tutkimisen taidot			
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	Pfy01	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	Pfy01	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden mukaan.
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	Pfy01	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			

<i>T7 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti</i>	<i>Pfy01</i>	<i>Käsitteiden käyttö</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla.</i>

			Opiskelija osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä	Pfy01	Mallien käyttäminen	Opiskelija osaa käyttää yksinkertaisia malleja sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Opiskelija osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	Pfy01	Tietolähteiden käyttäminen	Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	Pfy01	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.
T11 ohjata opiskelijaa saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä	Pfy01	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Opiskelija osaa käyttää energiaan ja sähköön liittyviä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan fysiikan tietojään ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen	Pfy01	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Opiskelija osaa käyttää fysiikan tietojään ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan.

10.2.10. Kemia

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee opiskelijoiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemialla tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta opiskelijoiden taitojen kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia soveltaa kemialla erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa kemian opiskeluun	Pke01	L1
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	Pke01	L6, L7
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	Pke01	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	Pke01	L1, L7
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	Pke01	L2, L5
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	Pke01	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti	Pke01	L1
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	Pke01	L1
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	Pke01	L2, L4
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan	Pke01	L1, L4

luonnontieteellisen tiedon luonnetta		
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään	Pke01	L1
perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista		
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	Pke01	L6

Kemian pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Sisältöjä valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Tutustutaan luonnontieteellinen tutkimuksen tekemiseen, turvallisen työskentelyn periaatteisiin ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimisessa.

Pke01 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen sekä ioni- ja molekyyliyhdisteisiin. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Tutkitaan olomuotojen muutoksia. Tutustutaan kemian merkkikieleen. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä. Kurssin aikana vierailaan kemian teollisuuden yrityksissä ja laitoksissa sekä tehdään yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija kokee kemian opiskelun mielekkääksi. (T1) (L1) Opiskelija ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. (T2) (L6-L7) Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa sekä arvioi omia valintojaan kestävästä tulevaisuudesta kannalta. (T3) (L3, L7)
- **Tutkimisen taidot:** Opiskelija muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä, toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tai suunnittelee niitä ja tulkitsee tuloksia. Opiskelija työskentelee turvallisesti. (T4-T5) (L1-L2, L5, L7) Opiskelija käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan. (T6) (L5)
- **Kemian tiedot ja niiden käyttäminen:** Opiskelija käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti. (T7) (L1) Opiskelija käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa. (T8) (L1) Opiskelija käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä. (T9) (L2, L4) Opiskelija hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta. (T10) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista. (T11) (L1) Opiskelija soveltaa kemian tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa. (T12) (L6)

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä annettu asetus koskee alle 18vuotiaita opiskelijoita, mutta samantapaista harkintaa käytetään kaikkien opiskelijoiden osalta aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian merkitykseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan siten, että opiskelijoille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä opiskelijoita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Itsenäisillä tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös tukea opiskelijoiden abstraktin ajattelun taitojen kehittymistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Opiskelijan oppimisen arviointi kemiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeelliseksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja opiskelijoiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa kemian opiskeluun	Pke01		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	Pke01	Kemian merkityksen arvioiminen	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	Pke01	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
Tutkimisen taidot			
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	Pke01	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	Pke01	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Opiskelija hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden mukaan.
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen, tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	Pke01	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			
T7 ohjata opiskelijaa	Pke01	Käsitteiden käyttö	Opiskelija osaa käyttää kemian

käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti			keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä
			ja yhdistää niitä toisiinsa. Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	Pke01	Mallien käyttäminen	Opiskelija osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	Pke01	Tietolähteiden käyttäminen	Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	Pke01	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata kemian liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	Pke01	Tiedollisten jatko- opintovalmiuksien saavuttaminen	Opiskelija osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutussa tilanteissa.
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	Pke01	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Opiskelija osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiallisia sovelletaan.

10.2.11. Biologia

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja biologisia tietoja ja taitoja sekä ohjataan opiskelijaa kestävään elämäntapaan.

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa opiskelijan luonnontuntemusta sekä ohjata ymmärtämään ekosysteemien toimintaa sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa pyritään työskentelemään myös luonnossa ja ohjataan opiskelijaa tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa pyritään käyttämään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa vahvistetaan oppimaan oppimista ja itsenäistä työskentelyä. Opetuksessa tuetaan myös ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää opiskelijan ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Opiskelijaa ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet Tavoitteisiin liittyvä kurssi		Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	Pbi01	L4, L5
T2 auttaa opiskelijaa kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	Pbi01	L4, L5
T3 ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden sopeutumista elinympäristöihin ja luonnon monimuotoisuutta	Pbi01	L4, L7
T4 auttaa opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	Pbi01	L1
T5 ohjata opiskelijaa arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön	Pbi01	L1, L7
Biologiset taidot		
T6 ohjata opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	Pbi01	L1
T7 ohjata opiskelijaa tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja käyttämään biologista tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintätekniologiaa	Pbi01	L1, L4
T8 auttaa opiskelijaa soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä	Pbi01	L2, L3, L7

Biologian asenne- ja arvotavoitteet

T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostus luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	Pbi01	L7
T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	Pbi01	L7
T10 innostaa opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	Pbi01	L7

Biologian kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pbi01 Mitä elämä on?

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen sekä erilaisiin ekosysteemeihin perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan myös perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Lisäksi pohditaan kestävän elämäntavan merkitystä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Biologinen tieto ja ymmärrys:** Opiskelija syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Opiskelija oppii tunnistamaan lajeja. (T1) (L4-L5) Opiskelija oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä. (T2) (L4-L5) Opiskelija oppii tarkastelemaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään luonnon monimuotoisuutta. (T3) (L4, L7) Opiskelija oppii perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteet. (T4) (L1) Opiskelija oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Opiskelija ymmärtää biologian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. (T5) (L1, L7)
- **Biologiset taidot:** Opiskelija oppii biologiaan liittyviä syy ja seuraussuhteita. (T6) (L1) Opiskelija oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä. Opiskelija oppii hyödyntämään tieto ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa. (T7) (L1, L4) Opiskelija oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä. (T8) (L2-L3, L7)
- **Biologian asenne ja arvotavoitteet:** Opiskelija oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Opiskelijan luontosuhde vahvistuu. (T9) (L7) Opiskelija innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. (T10) (L7)

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa opiskelijalla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa oppimisympäristöissä. Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon erilaisten opiskelijoiden tarpeet. Monipuolisten työtapojen kuten maasto- ja laboratoriotyöskentelyn sekä sähköisten oppimisympäristöjen käytön avulla opiskelija

pystyy tutustumaan luonnontieteelle luonteenomaisiin tutkimusmenetelmiin ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raporttoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät opiskelijan taitoa pohtia omia arvovalintojaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa
Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata opiskelijaa omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Opiskelijan yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa opiskelijoiden vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Opiskelijaa tuetaan työskentelyssä hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla opiskelijan taitoja tuen eri keinoja hyödyntäen. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon.

Opiskelijan oppimisen arviointi biologiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee opiskelijan motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa. Palautteen avulla opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä opiskelijan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Arviointiin kuuluu opiskelijan kyky tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää opiskelijan työskentelytaitoja. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijan arvot, asenteet tai temperamentti.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite Kurssi Biologinen tieto ja ymmärrys		Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	Pbi01	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan ymmärtäminen	Opiskelija osaa kuvata ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Opiskelija ymmärtää monimuotoisuuden merkityksen ekosysteemien toiminnalle.
T2 auttaa opiskelijaa kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	Pbi01	Eliökunnan rakenteen sekä eliöiden rakenteen ja elintoimintojen ymmärtäminen	Opiskelija osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Opiskelija osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokitella ja vertailla eliöryhmiä.
T3 ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden sopeutumista elinympäristöihin ja luonnon monimuotoisuutta	Pbi01	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden ymmärtäminen	Opiskelija osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Opiskelija tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T4 auttaa opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	Pbi01	Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutuksen eliöiden yksilönkehityksessä.

		Opiskelija osaa kuvata, miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

T5 ohjata opiskelijaa arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön Biologiset taidot	Pbi01	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista muutoksista. Opiskelija ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehenoikeudet ja #velvollisuudet.
T6 ohjata opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	Pbi01	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Opiskelija osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä ja tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Opiskelija osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T7 ohjata opiskelijaa tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja antaa mahdollisuus käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	Pbi01	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Opiskelija osaa tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.
T8 auttaa opiskelijaa soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään	Pbi01	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa.	Opiskelija ymmärtää, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa elämässään sekä osaa perustella näkemyksiä

			biologisen tietämyksen pohjalta.

Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	Pbi01	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen ymmärtäminen	Opiskelija osaa perustella esimerkkien avulla, miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
T10 innostaa opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	Pbi01	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Opiskelija osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

10.2.12. Maantieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja maantieteellisiä tietoja ja taitoja sekä tuetaan opiskelijan maailmankuvan rakentumista. Opiskelijaa ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan opiskelijaa sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat opiskelijaa toimimaan vastuullisesti omassa arjessa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa maantiedon opetuksessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa opiskelijat tekevät havaintoja ja tutkimusta. Maantiedon opetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa opiskelijoille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea opiskelijan jäsenytneen karttakuvan rakentumista maapallosta	Pge01	L1, L4, L5
T2 ohjata opiskelijaa tutkimaan luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä	Pge01	L4, L5
T3 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	Pge01	L7
Maantieteelliset taidot		
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	Pge01	L1
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	Pge01	L4, L5
T6 ohjata opiskelijaa harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja	Pge01	L5, L6
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	Pge01	L1
T8 harjaannuttaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	Pge01	L4, L5, L7
T9 tukea opiskelijaa kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja	Pge01	L2
T10 ohjata opiskelijaa vaalimaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta	Pge01	L7

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T11 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Pge01	L7
T12 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	Pge01	L3, L7

Maantiedon kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pge01 Muuttuva maapallo ja kestävä tulevaisuus

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Pyritään tekemään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Pohditaan luonnonvarojen riittävyyttä ja kestävää käyttöä. Perehdytään ympäristönmuutoksiin kuten ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Maantieteellinen tieto ja ymmärrys:** Opiskelija oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Opiskelija oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön. (T1) (L1, L4-L5) Opiskelija oppii luonnon ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä. (T2) (L4-L5) Opiskelija oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta. Opiskelija ymmärtää luonnonvarojen kestävä käytön merkityksen. (T3) (L7)
- **Maantieteelliset taidot:** Opiskelija oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja. Opiskelija oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä. (T4) (L1) Opiskelija oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä. Opiskelija oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mittaamaan etäisyyksiä. (T5) (L4-L5) Opiskelija oppii geomediataitoja. Opiskelija oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä. (T6) (L5-L6) Opiskelija oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja. (T7) (L1) Opiskelija oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Opiskelija oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (T8) (L4-L5, L7) Opiskelija oppii vuorovaikutus ja ryhmätöitä. Opiskelija oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi. (T9) (L2) Opiskelija oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. (T10) (L7)
- **Maantiedon asenne ja arvotavoitteet:** Opiskelija oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi. (T11) (L7) Opiskelija oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa. (T12) (L3, L7)

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket lähiluonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon opiskelijoiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa opiskelijan ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksessa autetaan opiskelijaa hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutis seurannalla tuetaan opiskelijan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia opiskelijoiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa opiskelijoiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Opiskelijan taitoja hahmotetaan lähiympäristössä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla opiskelijaa hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla opiskelijan taitoja tuen eri keinoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa opiskelija voi toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa hän voi edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi maantiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee opiskelijan motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijalle annetaan tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä opiskelijan tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan opiskelijan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijan arvot, asenteet tai temperamentti.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys			
T1 tukea opiskelijan jäsenyteen karttakuvan rakentumista maapallosta	Pge01	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeinen paikannimistö	Opiskelija hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata opiskelijaa tutkimaan luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä	Pge01	Luonnon- ja kulttuurimaantieteellisten ilmiöiden ymmärtäminen	Opiskelija osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Opiskelija osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.
T3 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	Pge01	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Opiskelija osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Opiskelija osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
Maantieteelliset taidot			
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää	Pge01	Maantieteellinen ajattelutaito	Opiskelija osaa selittää, että maantiedossa

maantieteellisiä kysymyksiä			tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma

			lähiympäristö, kunta, kaupunki, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Opiskelija osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	Pge01	Tilatajun kehittyminen	Opiskelija osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T6 ohjata opiskelijaa harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja	Pge01	Geomediataidot	Opiskelija osaa käyttää geomedian maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	Pge01	Tutkimustaidot	Opiskelija osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Opiskelija osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.
T8 harjaannuttaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	Pge01	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Opiskelija osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa

			selittää tapahtumien taustoja.
T9 tukea opiskelijaa kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätaitoja	Pge01	Ryhmätyöskentely- ja argumentointitaidot	Opiskelija osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä.
T10 ohjata opiskelijaa vaalimaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta	Pge01	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Opiskelija toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet			
T11 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Pge01		Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.
T12 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	Pge01		Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.

10.2.13. Terveystieto

Opetussuunnitelman perusteet

Terveystiedon kurssi on pakollinen päättövaiheessa, jos terveystiedon opintoja ei ole sisältynyt opiskelijan aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin.

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja

turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasaisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Keskeistä on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijoiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä	Pte01	L1, L3, L7
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa		L2, L3, L7
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	Pte01	L1, L3, L4
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	Pte01	L1, L3, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	Pte01	L1, L3, L4
T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Pte01	L2, L3, L5
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä	Pte01	L2, L3, L4

tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja		
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Pte01	L2, L4, L5
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti	Pte01	L1, L3, L6
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	Pte01	L2, L3, L7

Terveystiedon kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pte01 Terve elämä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisällöissä tarkastellaan elämää terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapojen, ihmis- ja perhesuhteiden, seksuaaliterveyden sekä ihmisen kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä, kestävästä kulutuksesta sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys:** Opiskelija oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapojen, kasvua ja kehitystä. (T1) (L1, L3, L7) Opiskelija oppii hyödyntämään tunteita ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriita ja kriisitilanteiden käsittelyyn. (T2) (L2-L3, L7) Opiskelija oppii kehittämään itsestuntemustaan ja säätelemään käyttäytymistään ja oppimistaan. (T3) (L1, L3-L4) Opiskelija oppii pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta. (T4) (L1, L3, L7)
- **Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy:** Opiskelija oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä. (T5) (L1, L3-L4) Opiskelija oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin

liittyvissä tilanteissa. (T6) (L2-L3, L5) Opiskelija oppii tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. (T7) (L2-L4)

- Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Opiskelija oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. (T8) (L2, L4-L5) Opiskelija oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä. (T9) (L1, L3, L6) Opiskelija oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista. (T10) (L2-L3, L7)

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla opiskelijoita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, opiskelijoiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat opiskelijoiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauten liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhoollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä opiskeluhoollon ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös opiskelijan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa opiskelijoita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan

osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä	Pte01	Terveystieteen liittyvät käsitykset	Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämiseksi tarkoitetaan. Opiskelija pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaihteita, erityisesti nuoruuden kehitystä.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	Pte01	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	Pte01		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	Pte01	Terveydellisen kehityksen analysointi	Opiskelija osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä

		<i>mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</i>

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	Pte01	Terveysteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen	Opiskelija pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Opiskelija osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Pte01	Terveysteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Opiskelija osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Opiskelija osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	Pte01		Ei käytettävä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Pte01	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja	Pte01	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata

sen ylläpitämiseksi sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti			miten hakeutua oman koulun ja kunnan
			terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	Pte01	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

10.2.14. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmien tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko-opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Itsetuntemus		
T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	Pot01	L1,
Tiedonhakutaidot ja monilukutaito		
T2 ohjata tuntemaan keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet sekä etsimään tietoa ja käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita	Pot01	L2, L4, L5
T3 ohjata käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa opinnoissa	Pot01, Pot02	L3, L4, L5
Oppimaan oppimisen taidot		
T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Pot01, Pot02	L2, L4, L5
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata opiskelijaa asettamaan tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	Pot01, Pot02	L1, L6
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu- ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä	Pot01, Pot02	L2, L6, L7
T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen	Pot01, Pot02	L1, L3, L7
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia	Pot02	L2, L6, L7
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		

T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista	Pot01, Pot02	L4, L5, L6
ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä		
T10 opastaa laatimaan ja päivittämään työhaun asiakirjat	Pot02	L3, L5, L6
T11 opastaa tunnistamaan erilaiset työhaun toimintatavat ja hakemaan itsenäisesti työtä	Pot02	L4, L5, L6
T12 ohjata käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	Pot01, Pot02	L3, L4, L5

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kurssien tarkoituksena on antaa välineitä opiskelijan jatko-opintoihin tai työelämään suuntautumista varten.

Pot01 Jatko-opinnot ja ammatinvalinta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Edistetään opiskelu- ja tiedonhankinta- sekä elämänhallintataitoja. Koulutus- ja työelämä tietoutta sekä tietoa yrittäjyydestä hyödynnetään omassa urasuunnittelussa. Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Opitaan käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Tehdään opintokäyntejä ja vierailuja eri oppilaitoksiin ja muodostetaan käsitystä eri koulutusaloista.

Suoritetut opinto-ohjauksen kurssit merkitään päättötodistukseen.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Itsetuntemus (T1) (L1)
- Tiedonhakutaidot ja monilukutaito (T2-T3) (L2-L5)
- Oppimaan oppimisen taidot (T4) (L2, L4-L5)
- Tavoitteiden asettaminen (T5) (L1, L6)
- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T6-T7) (L1-L3, L6-L7)
- Koulutus ja työelämä tiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T9, T12) (L3-L6)

Pot02 Työelämäosaaminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kehitetään taitoa arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Opitaan löytämään itselle sopivia ammattialoja ja vahvistetaan valmiuksia hakea tietoja vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen. Saadaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä, ammatillisista opinnoista ja/tai yrittäjyydestä. Harjoitellaan työhaun asiakirjojen tekemistä ja vahvistetaan työhaussa tarvittavia taitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Suoritetut opinto-ohjauksen kurssit merkitään päättötodistukseen.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Tiedonhakutaidot ja monilukutaito (T3) (L3-L5)
- Oppimaan oppimisen taidot (T4) (L2, L4-L5)
- Tavoitteiden asettaminen (T5) (L1, L6)
- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T6-T7) (L1-L3, L6-L7)
- Työelämään suuntautuva oppiminen (T8) (L2, L6-L7)
- Koulutus ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T9-T12) (L3-L6)

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimisympäristöinä hyödynnetään oppilaitosten ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Työtapoja käytetään monipuolisesti opiskelijoiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ohjaus ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi perustuu vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä sekä opiskelijan itsearviointiin. Opiskelijat pohtivat ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Opiskelijoita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opiskelijat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Arvioinnin kohteet opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Kurssit	Arvioinnin kohteet
Itsetuntemus		
T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	Pot01	Itsearviointitaidot
Tiedonhakutaidot ja monilukutaito		
T2 ohjata tuntemaan keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet sekä etsimään tietoa ja käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita	Pot02	Tietolähteiden ja tietopalveluiden tarkoituksenmukainen käyttö
T3 ohjata käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa opinnoissa	Pot01, Pot02	Tieto- ja viestintätekniset taidot
Oppimaan oppimisen taidot		
T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Pot01, Pot02	Opiskelu-, oppimis- sekä itsearviointitaitojen kehittyminen
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata opiskelijaa asettamaan tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	Pot01, Pot02	Tavoitteellinen työskentely
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu- ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä	Pot01, Pot02	Ryhmätyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaidot
T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen	Pot01, Pot02	Itsenäinen työskentely
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia	Pot02	Kokemusten ja tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		

T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, ammanteista, yrittäjyydestä ja työelämästä	Pot01, Pot02	Tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa
T10 opastaa laatimaan ja päivittämään työnhaun asiakirjat	Pot02	Työnhaun asiakirjojen laatiminen
T11 opastaa tunnistamaan erilaiset työnhaun toimintatavat ja hakemaan itsenäisesti työtä	Pot01, Pot02	Tiedonhankintataidot ja itsenäinen työskentely
T12 ohjata käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta	Pot01, Pot02	Tietolähteiden käyttö omassa jatko-opinto- ja urasuunnittelussa

10.3. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet

Päättövaiheen valinnaiset kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

10.3.1. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä

Päi11 Suomen kielen kertauskurssi

Suomen kielen kertauskurssi voidaan räätälöidä sen mukaan, millaista tukea opiskelija suomen kielen opiskelussaan tarvitsee. Kertauskurssilla kerrataan kurssien Päi01-Päi10 tai Ps201-Ps210 sisältöjä.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteita T1-T17 tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen tavoitteita T1-T13

Päi12 Kirjallisuuden syventävä kurssi

Kurssilla luetaan opiskelijan taitotasolle sopivia kirjoja tai muita tekstejä tai teoksia. Harjoitellaan kirjallisuuden ja tekstien analysointia ja tutustutaan keskeisiin kirjallisuuden käsitteisiin. Tutustutaan proosaan, runouteen ja draamaan sekä tietokirjallisuuteen, ja syvennetään tietoutta lajeista opiskelijan kiinnostus ja taitotaso huomioiden. Kurssi voidaan järjestää osittain itsenäisesti tehtävänä tai kokonaan lähiopiskeluna opiskelijoiden määrästä ja taitotasosta riippuen. Kurssilla hyödynnetään selkokieltä kirjallisuutta ja syvennetään lukutaitoa. Pohditaan kirjallisuuden ja

yhteisikunnan suhdetta. Harjoitellaan analyttisen tekstin, kuten esseen tuottamista opiskelijan taitotasoa huomioiden.

Laaja-alaisen osaamisen sisältoalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L4: Monilukutaito

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä
- T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita
- T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä
- T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana ja käsitevarantoa
- T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla
- T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista
- T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana
- T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja
- T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana
- T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteitteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia
- T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Suomi toisena kielenä:

- T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa
- T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samankalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta
- T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen
- T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta
- T12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Päi13 Opiskelun tukikurssi

Opiskelun tukikurssi on läpi vuoden jatkuva kurssi, jossa opettajan avulla voi saada tukiopetusta eri aiheisiin ja tukea koulutehtävien tekemiseen. Kurssi mahdollistaa erilaisten ajankohtaisten sisältöjen kertaamisen ja tarjoaa apua kotitehtävien tekemiseen. Kurssi voidaan järjestää läpi vuoden jatkuvana (1 h/viikko).

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa eri oppiaineiden tavoitteita ja erityisesti suomen kielen tietoa

Päi14 Elokuvakurssi

Kurssilla katsotaan elokuvia, analysoidaan ja keskustellaan niistä. Harjoitellaan tuottamaan opiskelijan taitotasolle sopiva mielipideteksti elokuvan pohjalta. Kurssilla voidaan hyödyntää kaupungin kulttuuripalvelujen tuottamia tapahtumia. Tutustutaan sanastoon ja harjoitellaan elokuvan analysointia ja analyyttisen tekstin tuottamista opiskelijan kielitaito huomioiden. Hyödynnetään Koulukino-tehtäviä kurssin aikana.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä
- T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa
- T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista
- T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana
- T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja
- T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana
- T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Suomi toisena kielenä:

- T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa
- T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuuntelu ja ymmärtämistaitoa
- T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa
- T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta
- T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen
- T12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Päi15 Tekstilajit ja kirjoittaminen

Kurssilla syvennyttään eri tekstilajeihin niin asiatekstien kuin luovan kirjoittamisen puolelta. Harjoitellaan tunnistamaan eri tekstilajien piirteitä ja tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijan kielitaito huomioiden.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus

- T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin
- T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisen kehittämissarpeita
- T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä
- T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana ja käsitevarantoa
- T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana
- T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja
- T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana
- T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista
- T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään

sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

- T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Suomi toisena kielenä

- T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa
- T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa
- T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan
- T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä
- T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa
- T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa
- T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muil

Päi16 Suomen kielen tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, lukutaitoa, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T13

Päi17 Suomen kielen keskustelukurssi

Kurssilla harjoitetaan ennen kaikkea puhumista ja harjaannutetaan suomen kielen suullisia taitoja. Keskustellaan eri aiheista, jotka voivat olla yhteydessä opetettaviin aineisiin.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T14

10.3.2. Englanti

Pena09 Englannin keskustelukurssi

Kurssilla keskitytään englannin kielen tuottamiseen puheen avulla. Luetaan tekstejä, harjoitellaan ääntämistä, kuunnellaan ja keskustellaan ryhmissä tai pareittain.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
- T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä
- T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä
- T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää
- T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
- T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Pena10 Englannin tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, tekstien lukemista ja luetunymmärtämistä, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen englannin kielen tavoitteita T1-T10

10.3.3. Ruotsi

Prub03 Ruotsin tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, tekstien lukemista ja luetunymmärtämistä, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen englannin kielen tavoitteita T1-T9

10.3.4. Matematiikka

Pma09 Matematiikan tukikurssi

Matematiikan tukikurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija matematiikan opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan harjaannuttaa mitä tahansa matematiikan päättövaiheen kurssin sisältöjä.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen matematiikan tavoitteita T1-T20

10.3.5. Yhteiskuntaoppi

Pyh03 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tutustutaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan erilaisia taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Tutustutaan suomalaiseen järjestökenttään ja hyödynnetään yhteistyötä eri järjestöjen kanssa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L4: Monilukutaito
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla
- T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan
- T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin

- T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan

10.3.6. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Pot03 Työelämään tutustuminen 2

Valinnaisen TET-jakson aikana opiskelija soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa ympäristössä ja yhteisössä. Omakohtaiset kokemukset työelämästä edistävät nuorten itsetuntemusta, sosiaalisia taitoja, syventävät työelämä tietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista. Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus tutustua ja osallistua eri työtehtäviin. Perehdytään työpaikan sääntöihin, ammatteihin sekä työturvallisuuteen. Kurssi tukee opiskelijan opintopolun hahmottamista ja vahvistaa suomalaisen työelämän tuntemusta.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä
- T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen
- T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia
- T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä

Pot04 Lukion kurkistuskurssi 1

Pot05 Lukion kurkistuskurssi 2

Lukion kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua lukio-opintoihin suorittamalla kokonaisia kursseja lukiossa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Raahen lukion kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti
- T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan
- T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä
- T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen

Pot06 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 1

Pot07 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 2

Ammattioppilaitoksen kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua ammattioppilaitoksen opintoihin suorittamalla kokonaisia kursseja ammattioppilaitoksessa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Koulutuskeskus Brahen kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti
- T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan
- T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä
- T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen

10.3.7. Tieto- ja viestintätekniikka

PTVT01 Tieto- ja viestintätekniikan perusteet

Kurssilla harjoitellaan näppäintaitoja, sähköpostin käyttöä ja yleisimpien opiskelussa tarvittavien ohjelmien (Word, Power Point, Excel, Teams, Meet, Drive) hallintaa. Harjoitellaan lähdekriittistä tiedonhakua ja kehitetään medialukutaitoa. Tutustutaan kielenopiskelusovelluksiin, kuten Yle Kielikoulu ja DuoLingo. Kurssia ei voi suorittaa, jos sen on suorittanut alkuvaiheessa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Kannustetaan opiskelijaa käyttämään arjen tilanteissa tarvittavaa tieto- ja viestintätekniikkaa
- Harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia tieto- ja viestintäteknologisia viestintätyökaluja
- Opetellaan käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia ohjelmia ja sovelluksia
- Harjoitellaan tiedonhakua lähdekriittisesti ja medialukutaidon kehittyminen huomioiden

10.3.8. Taide- ja taitoaineet

PTAI01 Neulontakurssi

Kurssilla neulotaan vapaavalintainen neuletyö. Kurssilla tutustutaan materiaaleihin, neulomistekniikoihin ja hahmotetaan neuletyön syntymiseen tarvittavaa prosessia. Sivutaan

suomalaisia perinteitä kädentaitojen osalta, opetellaan hakemaan tietoa eri lähteistä ja annetaan tilaa luovalle työskentelylle.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Prosessinomainen työskentely ja ohjeiden seuraaminen
- Käsitöihin liittyvän sanaston oppiminen/kertaaminen
- Oman työn suunnittelu ja valmistaminen
- Oman työskentelyprosessin arviointi
- Tiedonhaku eri lähteistä

PTAI02-05 Raahe-opiston tarjoama taito- ja taideaineiden kurssi/muu taide- ja taitoainekurssi

Raahe-opisto tarjoaa aikuisten perusopetukseen räätälöityjä taito- ja taideaineiden kursseja. Myös vapaa-aikana on mahdollista osallistua Raahe-opiston kurssille, ja saada kurssi hyväksiluettua osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Myös muiden tahojen järjestämiä kursseja tai harrastuksia on mahdollista ehdottaa valinnaisiksi opinnoiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.

10.3.9. Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit

PVIEKIE01-05 Raahe-opiston tarjoama kielikurssi/muu kielikurssi

Jos opiskelija osallistuu vapaa-aikanaan Raahe-opiston tai muun tahon järjestämälle vieraan kielen kurssille, on se mahdollista hyväksilukea osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Myös eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.